

Environmental Impact Assessment in the Mekong Region

MATERIALS AND COMMENTARY (FIRST EDITION)
OCTOBER 2016

Myanmar

မဲခေါင်ဒေသ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ချက်စစ်တမ်း
အထောက်အကူ ပစ္စည်းနှင့် ရှင်းလင်းချက်မှတ်စု (ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခြင်း)
အောက်တိုဘာ ၂၀၁၆
မြန်မာ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

စာတည်းအဖွဲ့၏ မှတ်ချက်။ ။ ဤစာစောင်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးအေဂျင်စီ (USAID)၊ ပတ်ဝန်းကျင် အစီအစဉ်ဆိုင်ရာ မဲခေါင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ (Mekong Partnership for Environment Program) မှတစ်ဆင့်ပေးသော အမေရိကန်ပြည်သူများ၏ စေတနာထက်သန်သည့် အကူအညီကြောင့် ထုတ်ဝေနိုင် ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤစာစောင်ပါ အကြောင်းအရာများသည် USAID သို့မဟုတ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အမြင်ကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြ ထားခြင်းမဟုတ်ပါ။

အတိုကောက် စကားလုံးများ (Abbreviations)

ADB	Asian Development Bank= အာရှ ဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်
ASEAN	Association of South East Asian Nations = အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများအဖွဲ့
CSO	Civil Society Organisation= အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်း
EA	Environmental Assessment = ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း
ECC	Environmental Compliance Certificates = ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်များ
EHIA	Environmental and Health Impact Assessment = ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကျန်းမာရေးထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်
EIA	Environmental Impact Assessment = ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်
EMMP	Environmental Management and Monitoring Plans = ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် စောင့်ကြည့်မှု အစီအစဉ်များ
EMP	Environmental Management Plan = ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်
GMS	Greater Mekong Subregion = မဟာမဲခေါင် ဒေသခွဲ
IAIA	International Association for Impact Assessment = ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့
IAP2	International Association for Public Participation = လူထု ပါဝင်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့
IEE	Initial Environmental Evaluation = ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း
MOECF	Ministry of Environment Conservation and Forests = ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာန
MONREC	Ministry of National Resources and Environmental Conservation = သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန
MRC	Mekong River Commission = မဲခေါင်မြစ် ကော်မရှင်
NGO	Non-Government Organization = အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း
ONEP	Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning = သဘာဝ အရင်းအမြစ်များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ မူဝါဒနှင့် စီမံကိန်းရုံး
PAP	Project Affected Persons = စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ
PNPCA	Prior Notification, Prior Consultation and Agreement = ကြိုတင် သတိပေးခြင်း၊ ကြိုတင် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းနှင့် သဘောတူညီချက် ရယူခြင်း
SEA	Strategic Environmental Assessment = မဟာဗျူဟာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်း
SIA	Social Impact Assessment = လူမှုရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်
ToR	Terms of Reference = ကြိုတင်စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ
UN	United Nations= ကုလသမဂ္ဂ
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe = ကုလသမဂ္ဂ၊ ဥရောပဆိုင်ရာ စီးပွားရေး ကော်မရှင်
UNEP	United Nations Environment programme = ကုလသမဂ္ဂ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်

မာတိကာ

စာမျက်နှာ

ပထမအကြိမ် တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် နိဒါန်း	၆
ကျေးဇူးတင်စကား	၇
အာဆီယံနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်	၈
ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေး	၈
လူ့အခွင့်အရေး	၉
ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။	၁၀
ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက် (EIA) တရပ်၏ ရည်မှန်းချက်များ	၁၀
ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဓိက လက္ခဏာများ	၁၃
ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်တရပ်၏ အဓိက မူများ	၁၅
ဥပဒေနှင့် အညီ ချမှတ်ထားသည့် ရှင်းလင်း၊ ထိရောက်သော လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်	၁၆
လျှောက်လွှာတင်ခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် ကုန်ကျစားရိတ်ကို စီမံကိန်းအဆိုပြုသူက ကျခံခြင်း	၁၆
လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဆင့်အားလုံးမှာ အများပြည်သူတို့က အဓိပ္ပါယ်ရှိရှိ ပါဝင်ခြင်း	၁၆
စီမံကိန်း ဒဏ်သင့်ခံရသော ပြည်သူများ (PAP) နှင့် အခြားသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများအဖို့ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ခြင်း	၁၇
အရာရောက်သော သတင်းအချက်အားလုံးကို ရရှိနိုင်ခြင်း	၁၇
ပွင့်လင်းသည့်အပြင် အထောက်အထားများအပေါ် အခြေခံသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုချခြင်း	၁၇
ထိရောက်သော စောင့်ကြည့်မှု၊ လိုက်နာမှုနှင့် လိုက်နာစေမှု	၁၈
ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်တစ်ခုအတွက် အဓိက ယန္တရားများ	၁၈
ပါဝင်ရေး ချဉ်းကပ်နည်းများကို အားထားခြင်း	၁၉
ကြိုတင်သတိပေးရေးမူကို ကျင့်သုံးခြင်း	၁၉
မျိုးဆက်အချင်ချင်း မျှဝေခံစားရေးမူကို ကျင့်သုံးခြင်း	၁၉
ဇီဝမျိုးစုံ မျိုးကွဲနှင့် ဂေဟစနစ် ခိုင်မာမှု ထိန်းသိမ်းခြင်း	၂၀
ပိုမိုကောင်းမွန်သော တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၊ ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် မက်လုံးများ	၂၀
ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ချက်တရပ်တွင် လူထုပါဝင်မှု	၂၀
လူထုပါဝင်မှု၏ အဓိပ္ပါယ်	၂၄
မဲခေါင်ဒေသတွင်း ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်ကို လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်ခြင်း	၂၇
မဲခေါင်ဒေသတွင်း ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်	၂၇
EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ လုပ်ငန်းအဆင့်များ	၂၉
လုပ်ငန်းအဆင့် ၁။ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း	၃၀

လုပ်ငန်းအဆင့် ၂။ လေ့လာရေး နယ်ပယ် သတ်မှတ်ခြင်း	၃၀
လုပ်ငန်းအဆင့် ၃ ။ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက် လုပ်ဆောင်ခြင်း	၃၃
လုပ်ငန်းအဆင့် ၄။ EIA အစီရင်ခံစာကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း	၃၄
လုပ်ငန်းအဆင့် ၅။ EIA အစီရင်ခံစာ အတည်ပြုချက်	၃၅
လုပ်ငန်းအဆင့် ၆။ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် လိုက်နာခြင်း	၃၅
 ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ	၄၀
နိဒါန်း	၄၀
EIA ဝေါဟာရများ၏ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်များ	၄၃
EIA ဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်း	၄၅
ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)အစီရင်ခံစာကို ပြုစုခြင်း	၅၂
လူထုပါဝင်မှု	၅၅
ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာမှာ ပါဝင်ရမည့် အကြောင်းအရာများ(မာတိကာ)ဇယား	၅၆
 ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပြဿနာများ	၆၁
နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (The Convention of Environmental Impact Assessment in a Tranboundary Context- Espoo Convention)	၆၃
 မဟာဗျူဟာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယာယီသဘောတူစာချုပ် (The Protocol on Strategic Environmental Assessment-the SEA Protocol)	၆၄
 ပတ်ဝန်းကျင် ကိစ္စများတွင် သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့်၊ လူထု ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်နှင့် တရားမျှတမှု ရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်- the Aarhus သဘောတူစာချုပ် (The Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters-the Aarhus Convention)	၆၅
 မဲခေါင် သဘောတူညီချက်	၆၇
သတိပေးခြင်း၊ အကြံ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် သဘောတူညီချက်တို့အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ	၆၉
မဲခေါင်ကော်မရှင် (MRC) က နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) ကို စဉ်းစားခြင်း	၇၀
မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်	၇၂
ထိရောက်သော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA စနစ်များအတွက် လုပ်ဆောင်ရန်အချက်များ	၇၃

မဲခေါင်တိုင်းပြည်များ၏ EIA များအပေါ် နိဂုံးချုပ် စဉ်းစားမိချက်များ	၇၅
ဖြည့်စွက်ချက် (၁)။ စီမံကိန်းအကြောင်း ဖော်ပြချက် အကျဉ်းချုပ်	၇၇
ဖြည့်စွက်ချက် (၂)။ သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ	၈၀
ဖြည့်စွက်ချက် (၃)။ နောက်ထပ်ရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များ	၈၀
မဲခေါင်တိုင်းပြည် အချို့၏ EIA/IEE ဆိုင်ရာ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း စာရင်းများ	၈၀
EIA မှာ လူထုပါဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်သော ဒေသတွင်း လမ်းညွှန်ချက် မူကြမ်း	၈၀

စာတည်းအဖွဲ့၏ မှတ်ချက်။ ။ ဤစာစောင်သည် မဲခေါင်မြစ်ဝကျွန်းပတ်ဒေသ (၆) ပြည်၏ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း စနစ်များ (Environmental Impact Assessment systems of the six Mekong countries) စာစောင်မှ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကောက်နုတ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။

ပထမအကြိမ် တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် နိဒါန်း

အစကတည်းက ရည်မှန်းချက်ကို အလွန်ကြီးကြီးထားခဲ့သည်ဖြစ်ရာ၊ ဤစာစောင်သည် မဲခေါင်မြစ်ဝကျွန်းပတ်ဒေသ (၆) ပြည်၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းစနစ်များကို ပိုင်းခြားပြီး၊ အတွဲတတွဲအဖြစ် စုစည်းရသည်မှာ အလွန်ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းတရပ်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဤတိုင်းပြည် (၆) ပြည်၏ ဘုံတူညီသော အကြောင်းအရာများနှင့် ချဉ်းကပ်နည်းများကို (ရည်ညွှန်းချက်များဖြင့်) စုစည်း ဖော်ပြရန် ဤသို့ ကြိုးပမ်းခြင်းသည် ပထမဦးဆုံးအကြိမ်ဖြစ်ပေသည်။

ဤလုပ်ငန်းသည် မဲခေါင်ဥပဒေရေးရာကွန်ရက် (Mekong Legal Network-MLN)က EarthRights International နှင့် ပူးပေါင်းကာ ပထမဦးဆုံး ဖော်ဆောင်သော စီမံချက်လုပ်ငန်းလည်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ၊ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူအားလုံး၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် စီစဉ်မှုဖြစ်စဉ်တလျှောက်လုံးမှာ လေ့လာသင်ယူစရာ များစွာရှိခဲ့ပါသည်။ မဲခေါင်ဥပဒေရေးရာကွန်ရက် (MLN) ၏ အဖွဲ့ဝင်အားလုံးသည် ဝါရင့်ဥပဒေသမားများဖြစ်ကြသော်ငြားလည်း၊ ဥပဒေနှင့် လက်တွေ့အကြားမှာ ကွာဟမှုရှိနေကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် မတူကွဲပြားသောတိုင်းပြည်များက EIA အတွက် မတူကွဲပြားသော ချဉ်းကပ်နည်းများဖြင့် မတူကွဲပြားသော ဖြစ်စဉ်များကို ဆောင်ရွက်ကြကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားသည်ဖြစ်ရာ၊ အချင်းချင်း အကြားမှာ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ပြီး၊ ဆက်သွယ်နိုင်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

ပထမအကြိမ် တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေခြင်းသည် ဤ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကာလ၏ အကျိုးရလဒ်ဖြစ်ပါသည်။ တိကျမှန်ကန်မှုနှင့် ပြည့်စုံမှုရှိရန် ကျွန်ုပ်တို့ ကြိုးပမ်းထားပါသည်။ သို့ဖြစ်သည့်တိုင်၊ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်စရာများ ရှိခြင်းမရှိမည်ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ မည်သည့် ထင်မြင်ချက်၊ ဝေဖန်ချက်၊ မကျေနပ်ချက်များကို မဆို ကျွန်ုပ်တို့ ကြိုဆိုပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ - အချက်အလက်များပေးပြီး၊ EIA ၏ တန်ဖိုး၊ EIAကို တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်နည်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ လက်ရှိဆွေးနွေးမှုများကို ဆက်လုပ်သွားရန် ဖြစ်ပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ (Mekong Partnership for the Environment) ၏ လုပ်ငန်းနှင့် PACT ၏ လုပ်ငန်းတို့သည် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှု ရရှိရေး တွင် EIA ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အစဉ်အလေးဂရုထားခဲ့ပါသည်။ PACT နှင့် အခြားအတတ်ပညာရှင်များ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ထို့ပြင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် EIA ၏ အကြောင်းကို လူသိ ပိုများလာခဲ့ပါသည်။ EIA ၏ စံချိန်နှင့် တန်ဖိုးကို တိုးမြှင့်ရေးအတွက် ဆွေးနွေးပွဲ အများအပြား လုပ်လျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့်၊ လူထု ပါဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်သော ဒေသတွင်း လမ်းညွှန်ချက်များ ပြုစုခြင်း၊ ကမ္ဘောဒီးယား နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့အတွက် EIA မှာ လူထုပါဝင်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော အမျိုးသား လမ်းညွှန်ချက်များ ရေးဆွဲခြင်းတို့သည် EIA မှာ လူထုပါဝင်မှုကို အားပေးရန် အရေးကြီးကြောင်း ညွှန်ပြချက်များဖြစ်ပါသည်။ ဤပထမအကြိမ် တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေသော စာစောင်သည် အတတ်ပညာရှင်များ၊ အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရှေ့နေများ၊ EIA အတိုင်ပင်ခံ ပညာရှင်များ၊ စီမံကိန်း ဘက်တော်သားများအတွက် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အမျိုးသားဥပဒေမှာ ပြဌာန်းထားသော တရားဥပဒေရေးရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို နားလည်ခြင်းအားဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံးတို့သည် EIA လုပ်ငန်း အစဉ်မပြတ် တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြလိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ပါသည်။

စာတည်းအဖွဲ့ စက်တင်ဘာလ (၁) ရက်၊ (၂၀၁၆) ခုနှစ်။

ကျေးဇူးတင်စကား (Acknowledgements)

စာတည်းအဖွဲ့အနေနှင့် များလှစွာသော လူတစ်ဦးချင်းပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီမပါရှိလျှင် ဤလုပ်ငန်း ဖြစ်မြောက်နိုင်မည်မဟုတ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုလိုပါသည်။ အထူးသဖြင့်၊ ထင်မြင်သုံးသပ်ချက်များ၊ အကြံပြုချက်များ ပေးခြင်းအတွက် အောက်ပါအဖွဲ့အစည်းနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်များအား ကျေးဇူးတင်စကား ဆိုချင်ပါသည်။ ဤအဖွဲ့အစည်းနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ - EarthRight International ၊ Christy Owen ၊ Barry Flaming ၊ Dr Flaming ၊ Dr Vong Sok ၊ PACK MPE ၊ Dr Peter Jensen ၊ Dr Richard Frankel ၊ Dr Peter King ၊ David Annandale ၊ Iain Watson ၊ Martin Cosier ၊ BJ Schulte ၊ Sui Tip Lam (Vermont Law School)၊ Vesna Kolar Planinsic ၊ Tahra Vose ၊ Kim Smaczniak တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အထူးသဖြင့်၊ လွန်ခဲ့သော တစ်နှစ်၊ နှစ်နှစ် အတွင်းမှာ ဤစာစောင်ပြုစုရေးအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ EIA နှင့် လူထုပါဝင်ရေး လုပ်ငန်းအားလုံးအတွက်သော်လည်းကောင်း အကူအညီပေးခဲ့သည့်အတွက် ခရစ်ချန် (Chris Chun) အား မက်သယူး ဘိုင်းယာ့ခ် (Matthew Baird) က ကျေးဇူးတင်စကား ဆိုချင်ပါသည်။

ကိုးကားခြင်း။ ။ မဲခေါင်ဒေသ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက် လက်စွဲစာစောင်- သုံးသပ်ချက်များနှင့် အချက်အလက်များ၊ ပထမအကြိမ်တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေခြင်း (Manual of Environmental Impact Assessment in the Mekong Region: Commentary & Materials (First Edition)) ၊ မဲခေါင် ဥပဒေရေးရာ ကွန်ရက် (MLN)နှင့် မက်သယူး ဘိုင်းယာ့ခ် (Matthew Baird)၊ EarthRight International - စက်တင်ဘာလ၊ (၂၀၁၆)။

စာတည်းများ။ ။ မက်သယူး ဘိုင်းယာ့ခ် (Matthew Baird) ၊ Sor Rattanamanee Polkla ၊ Songkrant Pongboonjun ၊ Manolinh ၊ Thepkhamvong ၊ Dang Dinh Bach ၊ Tep Neth ၊ Than Than Aye ၊ Oo Kyaw Thein ၊ Jinmei Liu ၊ Remy Kinna ။

အာဆီယံနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (ASEAN and Environmental Impact Assessment)

ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေး

(၂၀၀၈)ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် အသက်ဝင်ခဲ့သော အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအဖွဲ့ (ASEAN)၊ ပဋိညာဉ်စာတမ်းမှာ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် အောက်ပါအချက်ကို ထည့်သွင်းခဲ့သည်။

ဒေသတွင်း ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး၊ ဒေသ၏ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ တာရှည်ခံရေး၊ ဒေသတွင်း ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များကို ဖော်ပြရေး၊ ဒေသတွင်းနေ ပြည်သူများ၏ ဘဝအရည်အသွေး မြင့်မားရေးတို့အတွက် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးကို မြှင့်တင်ရန်¹

အာဆီယံ၏ အခြားသော ရည်ရွယ်ချက်များမှာ -

- ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အားပေးရန်
- တစ်စုတည်းသောဈေးကွက်နှင့် ထုတ်လုပ်ရေး အခြေခံကို ဖန်တီးရန်²
- လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်³
- ပြည်သူသို့ မျက်နှာမူသော အာဆီယံအဖြစ်သို့ မြှင့်တင်ရန်⁴

ပဋိညာဉ်စာတမ်း၏ ပုဒ်မ (၂) ကလည်း အာဆီယံ၏ မူများကို အတည်ပြုပေးထားပါသည်။ ၎င်းမူများမှာ - ဘုံတူညီသော ကတိကဝတ်နှင့် စုပေါင်းတာဝန်၊ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် တိုင်းပြည်များ၏ ပြည်တွင်းရေးတွင် ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ရေး၊ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို လေးစားရေး၊ လူ့အခွင့်အရေး မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး၊ လူမှုရေး တရားမျှတမှုကို မြှင့်တင်ရေး၊ ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာတမ်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတို့ကို ထိန်းသိမ်း လိုက်နာရေးတို့ အပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။⁵

အာဆီယံ၏ ၂၀၂၀ ခုနှစ် မျှော်မှန်းချက်ကား- “ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အပြည့်အစုံ ချမှတ်ထားသော ယန္တရားများဖြင့် သန့်ရှင်းပြီး စိမ်းလန်းသော” မျှော်မှန်းချက်ဖြစ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) ကို အာဆီယံဒေသအတွင်း ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အခြေခံ တရပ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုသည့်နည်းတူပင် (၁၉၈၄)ခုနှစ်၊ အာဆီယံ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဘန်ကောက် ကြေညာစာတမ်း (Bangkok Declaration on the ASEAN Environment 1984) မှာလည်း အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့ပါသည်။⁶ ဘန်ကောက်

¹ ASEAN Charter Article 1(9).

² Article 1(5).

³ Article 1(7).

⁴ Article 1(13).

⁵ Article 2(2).

⁶ Bangkok Declaration of the ASEAN Environment 29 November 1984, Koh, 2009, p.657.

ကြေညာစာတမ်းသည် “EIA လုပ်ငန်းကို တိုးမြှင့် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့်၊ (ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုများကို အကြီးအကျယ် ဖြစ်ပွားစေနိုင်ဖွယ်ရှိပြီး၊ စက်မှုလုပ်ငန်း အပါအဝင်လုပ်ငန်းကဏ္ဍများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်အဖြစ် တဖြည်းဖြည်းတိုးချဲ့ ပြောင်းလဲမည့် အစိုးရများ၏ လက်အောက်ရှိ) စီမံကိန်းများနှင့် အစီအစဉ်များအားလုံးတွင် ပတ်ဝန်းကျင် တန်ဖိုးများကို မှန်ကန်စွာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်”⁷ တောင်းဆိုထားပေသည်။

ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ (၁၉၈၇) ခုနှစ်၊ ဂျာကာတာ ဆုံးဖြတ်ချက်က “ဖွံ့ဖြိုးရေး ရေရှည်တည်တံ့ဖို့ဆိုလျှင် ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုတို့ကို ပေါင်းစပ်နည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်” ဟု အသိအမှတ် ပြုထားသည့်အပြင်၊ “ပတ်ဝန်းကျင် ကိစ္စကို ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများထဲသို့ ပေါင်းစပ်စဉ်းစားမည်ဆိုလျှင် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့ကို ရှေ့ဆက်တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။” ဟုလည်း ဆက်လက် ဖော်ပြထားပါ သည်။⁸ ဂျာကာတာ ဆုံးဖြတ်ချက်က အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်တိုင်းပြည်များ အနေနှင့် “မိမိတို့၏ ဘုံ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် လမ်းညွှန်ရန်အတွက်နှင့် ပေါင်းစပ်ရေး အကြောင်းအချက်အဖြစ် သတိပြုရန်အတွက် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင် ရာ မူများကို ကျင့်သုံး” ရမည်ဟု ချမှတ်ပေးခဲ့သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၀)ရက်နေ့က၊ စင်္ကာပူနိုင်ငံမှာ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်တိုင်းပြည်များ၏ ခေါင်းဆောင်များ လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သော ပတ်ဝန်းကျင် ရေရှည်တည်တံ့ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံ ကြေညာချက်က “ပစ္စုပ္ပန် နှင့်အနာဂတ် မျိုးဆက် အဖို့ သန့်ရှင်းမှုလည်းရှိ၊ ရေရှည်လည်းတည်တံ့သော ပတ်ဝန်းကျင်ကို ရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက်” စီးပွားရေး အရ အားကောင်း မောင်းသန်သည့်အပြင်၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လည်း သင့်မြတ်သော အာဆီယံ လူမှု အသိုက်အဝန်းသို့ ပေးထားသည့် ကတိက ဝတ်များကို ထပ်လောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ဤကြေညာချက်မှာ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်သော အလေ့အကျင့်များအတွက် လုပ်ထုံး လုပ်နည်း အများအပြားကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားသည့် ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် စီမံအုပ်ချုပ် ရေးဆိုင်ရာ ပုဒ်မ တခု ပါရှိပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေး

လက်ရှိ အာဆီယံ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လုံလောက်သော အဆင့်အတန်းဖြင့် နေထိုင်နိုင်ခွင့် (ဤတွင် “ဘေးကင်း၊ သန့်ရှင်းပြီး၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ပတ်ဝန်းကျင်ကို ရရှိခံစားခွင့်နှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ရရှိခံစားခွင့်” တို့အပါအဝင်ဖြစ်သည်) တို့ကို အသိအမှတ်ပြုသော အရာရောက်သည့် မူများ အများအပြား ပါရှိပါသည်။

ပုဒ်မ (၂၈)

လူတိုင်းသည် သူ သို့မဟုတ် သူမ နှင့် သူ၏ သို့မဟုတ် သူမ၏ မိသားစုအတွက် အောက်ပါတို့ အပါအဝင် လုံလောက်သော အဆင့်အတန်းဖြင့် နေထိုင်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(င) ဘေးကင်းသော သောက်သုံးရေနှင့် ရေဆိုးရေညစ် သန့်ရှင်းရေးစနစ်ကို ရရှိခံစားခွင့်

(စ) ဘေးကင်း၊ သန့်ရှင်း၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ပတ်ဝန်းကျင်ကို ရရှိခံစားခွင့်

⁷ Koh, 2009, p.658.

⁸ Koh, 2009, p.663.

ထို့ပြင် အာဆီယံ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားသော်ငြားလည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခွင့်သည် အကန့်အသတ်ဖြင့်ရှိနေသည်ဖြစ်ရာ၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ်မျိုးဆက်များ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ညီတူမျှတူ ဖြည့်ဆည်းပေးရေးအတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခွင့်ကို ဖော်ဆောင်ပေး ရမည်ဖြစ်ပါသည်။⁹

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ (What is an Environmental Impact Assessment?)

မူ (၁၇)

အမျိုးသား လက်နက်ကရိယာတခုအဖြစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းကို ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်နိုင် ဖွယ်ရှိသော အဆိုပြုထားသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် အရည်အချင်း ပြည့်ဝသော အမျိုးသား အာဏာပိုင်အဖွဲ့၏ အဆုံးအဖြတ်ကို ခံယူရမည်။¹⁰

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) ကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆို နိုင်ပါသည်။

အဆိုပြုထားသော ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများ (နှင့် အခြားလုပ်ဆောင်ချက်များ) ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် ကတိကဝတ်များ ပေးခြင်းမပြုမီမှာ ၎င်းလုပ်ငန်းများ၏ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် အခြား သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များကို ဖော်ထုတ်ပြခြင်း၊ ကြိုတင် ခန့်မှန်းခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် လျော့ချခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ် ဖြစ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) တရပ်၏ ရည်မှန်းချက်များ

- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စဉ်းစားချက်များကို အတိအကျ သတ်မှတ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့ကို ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်။
- အဆိုပြုထားသော ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ နှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များကို ကြိုတင်စဉ်းစားခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ရှောင်ကျဉ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ပြန်ထေခြင်းသော်လည်းကောင်း ပြုရန်။
- သဘာဝစနစ်များ၏ ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားနှင့် စွမ်းရည်များ၊ ထို့ပြင် နဂိုမူလအတိုင်း ဆောင်ရွက်မြဲ ဆောင်ရွက်နေသော ဂေဟဖြစ်စဉ်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန်။
- ရေရှည်တည်တံ့နိုင်သည့်အပြင်၊ အရင်းအမြစ် သုံးစွဲမှုနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများကို အကောင်းဆုံး နည်းဖြင့် အသုံးပြုသော ဖွံ့ဖြိုးရေးကို မြှင့်တင်ရန်။¹¹

⁹ ASEAN Human Rights Declaration, Article 35.

¹⁰ Principle 17 of the Rio Declaration on Environment and Development, 1992.

¹¹ More details are available at

www.iaia.org/publicdocuments/specialpublications/principles%20of%20IA_web.pdf.

EIA ကို (၁၉၇၀)ခုလွန် အစောပိုင်းနှစ်များအတွင်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ အမျိုးသား ပတ်ဝန်းကျင် ပေါ်လစီဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ (National Environmental Policy Act-NEPA) ဖြင့် စတင် ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။¹² သည့်နောက်ပိုင်းတွင် EIA အယူအဆများနှင့် ကျင့်သုံးပုံများ သိသိသာသာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့သည်။ ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့ (International Association for Impact Assessment - IAIA) ၏ ကမ္ဘာတလွှား EIA အတွေ့အကြုံများနှင့် ပတ်သက်သော (၁၉၉၆)ခုနှစ် စီစစ်သုံးသပ်ချက်¹³ တွင် ထိရောက်သော EIA ကျင့်သုံးမှုအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အချက် များကို အောက်ပါအတိုင်း အကြံပြုဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

- ဆန်းစစ်ခြင်းကို အချိန်သင့်တော်စွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း။ သို့မှသာ သင့်တော်သော အခြား ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများကို ရှာနိုင်လောက်အောင် အကြံပြုချက်ကို စောစီးစွာ ပြန်လည် စိစစ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။
- တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ပုံစံတွင် သို့မဟုတ် (ဦးစားပေး ကိစ္စရပ်များ၊ အချိန်တိကျမှန်ကန်မှု၊ သတင်းအချက်အလက် ရရှိရန်အခွင့်အလမ်းများ၊ အဓိကကျသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း အဆင့်မှာ စဉ်းစားရမည့်အချက်များ ပါဝင်သော) လမ်းညွှန်ချက်များတွင် ရှင်းလင်း၊ တိကျသော ညွှန်ကြားချက်များ ပါဝင်ခြင်း။
- လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းနှင့် "အလေ့အကျင့်ကောင်းများ" ကို လုပ်ခြင်းအားဖြင့် ရရှိသော အရည်အသွေးမှီ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ရလဒ်များ။
- ကောင်းစွာဆက်သွယ်ခြင်း၊ တာဝန် ကျေစွာဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် ရရှိသော ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ချက် ရလဒ်များကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများနှင့် စီမံကိန်း ဘက်တော်သားများက အလေးထားမှုရှိခြင်း။

ဤအချက်များအပြင်၊ အဓိပ္ပါယ် ရှိရှိ လူထုပါဝင်ရန် လိုအပ်ခြင်း ဟူသော အချက်ကိုပါ ဖြည့်စွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အောက်ပါ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်များသည် (၁၉၉၆)ခုနှစ်၊ စီစစ်သုံးသပ်ချက်က လက်ခံထားသော အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်များ ဖြစ်ပြီး၊ ယနေ့အထိ အရာရောက်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း (EA) ဆိုသည်မှာ- ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုရလျှင်၊ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်သော ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတို့ကို အဆင်ပြေစေရန်နှင့် အတိအကျဆိုရလျှင်၊ အဆိုပြုထားသော လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ၏ ဆိုးကျိုးများကို ထိန်းချုပ်ရန်အလို့ငှာ သဘာဝစနစ်များနှင့် အရင်းအမြစ်များ၏ အလားအလာများ၊ စွမ်းရည်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များကို စနစ်တကျ အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းပြုသော လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တရပ်ဖြစ်ပါသည်။

www.iaia.org/publicdocuments/specialpublications/principles%20of%20IA_web.pdf.

¹² Elliot, 2014, p.103.

¹³ Sadler, 1996.

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) ဆိုသည်မှာ- အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်းများ၊ လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် ကတိကဝတ်များ ပေးခြင်းမပြုမီမှာ ၎င်းလုပ်ငန်းများ၏ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် အခြား သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များကို ဖော်ထုတ်ပြခြင်း၊ ကြိုတင် ခန့်မှန်းခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် လျှော့ချခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ် ဖြစ်သည်။

မဟာဗျူဟာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း (strategic Environment Assessment-SEA) ဆိုသည်မှာ- ပေါ်လစီများ၊ စီမံကိန်းများ၊ အစီအစဉ်များ (လုပ်ငန်းစဉ်များ) နှင့် အခြား အဆင့်မြင့် သို့မဟုတ် စီမံကိန်းအကြို လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကြိုတင် စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း လုပ်ငန်း ဖြစ်စဉ်ဖြစ်သည်။

လူမှုရေး ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (Social Impact Assessment- SIA) ဆိုသည်မှာ - ပေါ်လစီ တခုခုနှင့် အစိုးရ၏ အဆိုပြု စီမံကိန်းများ ချမှတ်ပြီးနောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာဖွယ်ရှိသော လူမှုရေး အကျိုးဆက်များကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်သည့် လုပ်ငန်း ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသား EA လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ချက်များ ရှိနေသော အခြေအနေ (Inter-organizational Committee on Guidelines and Principles, 1994, 108) မှာ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။¹⁴

ထို့ပြင်၊ ၁၉၉၆-ခုနှစ်၊ စီစစ်သုံးသပ်ချက်က EIA ၏ အရေးကြီးသော ရည်ရွယ်ချက် (၂) ချက်ကိုလည်း အကြံပြု တင်ပြ ခဲ့ပါသည်။

ပထမ ရည်ရွယ်ချက်။ ။ လတ်တလောရည်ရွယ်ချက်မှာ - ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို အတိအကျ ထည့်သွင်း စဉ်းစားသော ခိုင်မာမှုလည်းရှိ၊ ပေါင်းစပ်မှုလည်းရှိသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ရေးအတွက် အထောက်အကူပြု ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများနှင့် အဆိုပြုချက်များ၏ အကျိုးဆက်များ၊ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာများနှင့် ပတ်သက်သော ရှင်းလင်းသေသပ်သည့် အချက်အလက်များပေးခြင်းအားဖြင့် EIA က အထောက်အကူပြု ပေးပါသည်။

ဒုတိယ ရည်ရွယ်ချက်။ ။ EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်သည် ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့၏ အဆုံးစွန် ရည်မှန်းချက် ပေါက်မြောက်ရေး သို့မဟုတ် အထောက်အကူပြုရေးကို ဦးတည်လေ့ရှိပါသည် (သို့ရာတွင် နေရာတကာမှာတော့ မဟုတ်ပါ)။ ဤ အဆုံးစွန်ရည်ရွယ်ချက်များကို (အတိအကျ သတ်မှတ်ထားသော ရည်မှန်းချက်များ နည်းတူပင်) EIA ဥပဒေများနှင့် ပေါ်လစီများတွင် အမျိုးမျိုး ရေးသား ပုံဖော်ထားပါသည်။¹⁵

EIA သည် လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ် (၄) စုအတွင်းမှာ ရည်ရွယ်ချက်ပေါင်းစုံအတွက် အသုံးပြုသော လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ် တခု အဖြစ်သို့ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာခဲ့ပါသည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များ၏ စိတ်ကူးမျှော်မှန်းချက်များကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြသည့် ရေရှည်၊ လူမှုရေး ရည်ရွယ်ချက်များကို ပို၍၊ ပို၍ အလေးထား လာပါသည်။ အထက်ပါရည်ရွယ် ချက်များအပြင်၊ အောက်ပါအခြား အင်္ဂါရပ်များကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပြခဲ့ပါသည်။

- တန်ဖိုးထားသော ဂေဟစနစ်ဖြစ်စဉ်များနှင့် အမွေအနှစ် နယ်မြေများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း

¹⁴ Sadler, 1996, p.13.

¹⁵ Sadler, 1996, p.13.

- သဘာဝအရင်းအနှီးများ ပြန်ပြင်မရလောက်အောင်နှင့်၊ လက်ခံဖွယ်မရှိလောက်အောင် ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် ယိုယွင်းပျက်စီးခြင်းတို့ မဖြစ်အောင် ရှောင်ကျဉ်ခြင်း။
- ဖွံ့ဖြိုးမှု ရရှိရေးကို အရင်းအမြစ်အခြေခံ၏ အလားအလာများ၊ စွမ်းရည်များနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း
- သဘာဝအရင်းအမြစ်များ သုံးစွဲမှု၊ ထိန်းသိမ်းမှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု အခွင့်အလမ်းများကို အကောင်းဆုံး ဖြစ်အောင် အသုံးပြုခြင်း။
- လူသား ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ကောင်းကျိုးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း။
- လူတို့နှင့် နေထိုင်မှု ဘဝပုံစံတို့ ပြိုကွဲပျက်စီးမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသော အများဆိုင်ရာစိုးရိမ်သောက များကို ဖြေရှင်းပေးခြင်း။
- ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော အေဂျင်စီအဖွဲ့များ နှင့် စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်ချက်များ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း။
- ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဒီဇိုင်းရေးဆွဲ ထားသော (ဆိုလိုသည်မှာ ပို၍ စိမ်းလန်း စိုပြေပြီး၊ ပို၍ ငွေကုန်ရကျိုးနပ်သော) စီမံကိန်းများကို အားပေးခြင်း။
- လူထုပါဝင်မှုနည်းလမ်းဖြင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းဖွံ့ဖြိုးရေးကို အားပေးခြင်းနှင့် နယ်မြေ စွမ်းရည်ကို တည်ဆောက်ပေးခြင်း။
- အဖွဲ့အစည်း အမျိုးမျိုးထဲတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို သွတ်သွင်းပေးခြင်း
- ညစ်ညမ်းစေသူက ပေးလျော်ရသော မူနှင့်အညီ စက်မှုလုပ်ငန်းမှာ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကုန်ကျမှုတန်ဖိုးနှင့် ပျက်စီးမှုများကို သိရှိစေခြင်း။¹⁶

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဓိက လက္ခဏာများ (Key Features of the Environmental Impact Assessment Process)

ခေတ်မှီ EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဓိက လက္ခဏာများမှာ -

- ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း။ ။ အကြံပြုသော စီမံကိန်းတစ်ခုနှင့် ပတ်သက်၍ EIA လုပ်သင့်၊ မသင့် ဆုံးဖြတ်ရန်နှင့်၊ အကယ်၍ လုပ်သင့်သည်ဆိုပါက မည်မျှ အသေးစိတ်ကျကျ လုပ်ဆောင်မည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်။
- လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်း။ ။ အရေးကြီးပုံပေါ်သော ပြဿနာများနှင့် သက်ရောက်မှုများကို ဖော်ထုတ်ပြရန်နှင့် EIA အတွက် တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ သတ်မှတ်ရန်။
- အခြား ရွေးချယ်စရာ လုပ်ငန်းများကို စစ်ဆေးခြင်း။ ။ အဆိုပြုထားသော ရည်မှန်းချက်များပေါက် မြောက်ရေးအတွက် ပို၍နှစ်သက်ဖွယ်ရှိသော သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်သဘောအရ အခိုင်လုံဆုံးနှင့်၊ အပြစ် ကင်းဆုံးသော အခြားရွေးချယ်စရာတစ်ခုကို သတ်မှတ်ခြင်း။
- သက်ရောက်မှုကို ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်း။ ။ အကြံပြုတင်ပြသော စီမံကိန်း၏ ဖြစ်နိုင်ဖွယ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များကို ဖော်ထုတ်ပြခြင်းနှင့် ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်း။
- သက်ရောက်မှုကို လျော့ချခြင်းနှင့် ထိန်းချုပ်ခြင်း။ ။ ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားသော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ရှောင်ကျဉ်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်သော်လည်းကောင်း၊ ပြန်ထေရန်သော်လည်းကောင်း လို

¹⁶ Sadler, 1996, p.14.

အပ်သော အစီအမံများကို ချမှတ်ခြင်း၊ သင့်တော်သော အခြေအနေတွင် ၎င်းအစီအမံများကို ပတ်ဝန်းကျင် စီမံအုပ်ချုပ်မှု အစီအစဉ် (Environmental Management Plan-EMP)သို့မဟုတ် စနစ်ထဲတွင် ထည့်သွင်းရန်။

- အရေးပါမှုကို အကဲဖြတ်ခြင်း။ ။ ကြွင်းကျန်သက်ရောက်မှုများ (ဆိုလိုသည်မှာ လျော့ချ၍ မရသော သက်ရောက်မှုများဖြစ်သည်) ၏ နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ အရေးပါမှုနှင့် လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရှိမှုကို ဆုံးဖြတ်ရန်။
- ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းစာတမ်း သို့မဟုတ် အစီရင်ခံစာ(EIA အစီရင်ခံစာ)ပြုစုခြင်း။ ။ အဆိုပြုတင်ပြသော စီမံကိန်း၏ သက်ရောက်မှုများ၊ အဆိုပြုသော လျော့ချရေး အစီအမံများ၊ အကျိုးဆက်များ၏ အရေးပါမှု၊ စိတ်ဝင်စားသော အများပြည်သူနှင့် အဆိုပြုတင်ပြသော စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်မည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ စိုးရိမ်မှုများကို မှတ်တမ်းပြုရန်။
- EIA အစီရင်ခံစာကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း။ ။ အစီရင်ခံစာက ၎င်း၏ သတ်မှတ် တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအတိုင်း လုပ်ဆောင်ခြင်းရှိ၊ မရှိ၊ အဆိုပြု စီမံကိန်း(များ)ကို ကျေနပ်လောက်ဖွယ်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်းရှိမရှိ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေးအတွက်လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များ ပါ၊ မပါ ဆိုသည်ဆိုကို ဆုံးဖြတ်ရန်။
- ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း။ ။ အဆိုပြုတင်ပြသော စီမံကိန်းကို အတည်ပြုရန် သို့မဟုတ် ပယ်ချရန်နှင့်၊ ၎င်းကို ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် ကြိုတင်စည်းကမ်းချက်များ သတ်မှတ်ရန်။
- နောက်ဆက်တွဲ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ လိုက်နာမှုရှိခြင်း၊ လိုက်နာမှုရှိစေခြင်း။ ။ အတည်ပြုချက်မှာ သတ်မှတ်ထားသော ကြိုတင်စည်းကမ်းချက်များကို လိုက်နာစေရန်၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်း၏ ရိုက်ခတ်မှုများနှင့် လျော့ချရေး အစီအမံများ၏ ထိရောက်မှုကို စောင့်ကြည့်ရန်၊ အနာဂတ်မှာ EIA ကျင့်သုံးမှုနှင့် လျော့ချရေး အစီအမံများ ပိုမိုလာစေရန်၊ လိုအပ်ပါက ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုကို အကောင်းဆုံးဆောင်ရွက် စေရန်အလို့ငှာ၊ ပတ်ဝန်းကျင် စစ်ဆေးခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်အကဲဖြတ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန်။

သန့်ရှင်းသော ပတ်ဝန်းကျင် ရရှိခံစားခွင့်

ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံး၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ်၊ ၃၂/၂၅၅၂ (၂၀၀၉)

- **အမှုသည်များ။** ။ အုပ်ချုပ်ရေးတရားရုံးက အယူခံသူအဖြစ် လွှဲပြောင်းပေးသော မစ္စတာ ပိုင်ဘွန် ခွန်ချို (Mr. Paiboon Kongkerd)နှင့် တရားလို (၂၁၀)ဦး
- **အမှုအကျဉ်းချုပ်။** ။ တရားလိုများက ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ခုံခင် (Khonkhen) နယ်မြေရှိ၊ စည်ပင်သာယာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (၃)ဖွဲ့အား အုပ်ချုပ်ရေး တရားရုံးမှာ တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ဤ စည်ပင်သာယာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့များ သည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကျန်းမာရေး ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EHIA) မလုပ်ဘဲ၊ လူထုကြားနာပွဲ မကျင်းပဘဲ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်ဝန်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ ထင်မြင်သုံးသပ်ချက်များကို ရယူခြင်းမရှိဘဲ ခုံခင်နယ်မြေမှာ မြေဖို့မှုတခုလုပ်မည့် ဆုံးဖြတ် ချက်များကို ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ကာ အတည်ပြုပေးခဲ့သည်ဟု တရားလိုများက ဆိုပါသည်။
- ခုံခင် အုပ်ချုပ်ရေးတရားရုံးက အမှုကို ပယ်ချခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ-
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ B.E. 2535 (2009) (၎င်းသည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော တခုတည်းသော ဥပဒေဖြစ်သည်)၊ ပုဒ်မ (46) နှင့် သက်ဆိုင်ရာ အမိန့် ဒီကရီများအရ၊ ဤ စီမံကိန်းအဖို့ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း မလိုအပ်။
- လူထုကြားနာပွဲစွဲနှင့် ပတ်သက်၍ဆိုရလျှင်၊ ဝန်ကြီးချုပ်ရုံး၏ လူထုကြားနာပွဲဆိုင်ရာစည်းမျဉ်း B.E. 2548 (2005)က ဖော်ပြထားသည်မှာ လူထုကြားနာပွဲသည် မလုပ်မဖြစ် လုပ်ရမည်မဟုတ်ဘဲ၊ ခုံခင်နယ်၊ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့် အပေါ်မှာ မူတည်သည်ဖြစ်ပြီး၊ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို

အလွဲသုံးစားပြုကြောင်း အထောက်အထားမတွေ့ရသဖြင့်၊ ဤကိစ္စသည် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သည် မဟုတ်ချေ။

- တရားလိုများက အုပ်ချုပ်ရေး တရားရုံးချုပ်သို့ အယူခံတင်သည့်အပြင်၊ အမှုကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးသို့ လွှဲပြောင်းပေးပါရန် အုပ်ချုပ်ရေး တရားရုံးချုပ်သို့ လျှောက်ထားခဲ့သည်။
- **ဥပဒေရေးရာ ပြဿနာ။** ။ ပြဿနာကား - ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ B.E. 2535 (1992)၏ ပုဒ်မ (46)သည် ထိုင်းနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ B.E. 2540 (1997)၏ ပုဒ်မ (56) သို့မဟုတ် ထိုင်းနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ B.E. 2550 (2007)၏ ပုဒ်မ (67)နှင့် ဆန့်ကျင်နေသလား? ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ B.E.2535 (1992) ၏ ပုဒ်မ (46) သည် ထိုင်းနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ B.E. 2540 (1997) ၏ ပုဒ်မ (56) သို့မဟုတ် ထိုင်းနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ B.E. 2550 (2007)၏ ပုဒ်မ (67)နှင့် ဆန့်ကျင်နေသလား? ဟူ၍ ဖြစ်သည်။
- **စီရင်ချက်။** ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးက - ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ B.E. 2535 (2009)၏ ပုဒ်မ (46)သည် ထိုင်းနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ B.E. 2540 ၏ ပုဒ်မ (56) သို့မဟုတ် သို့မဟုတ် ထိုင်းနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ B.E. 2550 ၏ ပုဒ်မ (67)နှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင်၊ တရားရုံးက - 2007 ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေအရ၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ပတ်ဝန်းကျင်တရပ်မှာ နေထိုင်ခွင့်ကို အာမခံ သော စီရင်ထုံးတရား ချမှတ်ခဲ့သည်။ သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များအနေနှင့် မည်သည့် စီမံကိန်းများမဆို EIA လုပ်ရသည်ဖြစ်စေ၊ မလုပ်ရသည်ဖြစ်စေ၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်စေနိုင်ဖွယ် ရှိ၊ မရှိ သို့မဟုတ် အများပြည်သူတို့၏ ကျန်းမာရေးအပေါ် ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်စေနိုင်ဖွယ်ရှိ၊ မရှိ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုသည်။ အများပြည်သူတို့မှာ ဖော်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည့် စီမံကိန်းများ အတည်ပြုချက်ကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ရန်၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် လူထုကြားနာပွဲလုပ်ရန်၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ ထံမှ အကြံပြုချက်ရယူရန် အခွင့်အရေး မရှိလျှင် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များအနေနှင့် ဤချဉ်းကပ်နည်းကို လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်ဖြစ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းတရပ်၏ အဓိက မူများ (Key Principles of an Environmental Impact Assessment)
အောက်ပါ အဓိကမူများကို လက်ခံကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် ထိရောက်သော EIA တခုဖြစ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

- ဥပဒေနှင့် အညီ ချမှတ်ထားသည့် ရှင်းလင်း၊ ထိရောက်သော လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်
- လျှောက်လွှာတင်ခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်ခြင်း အတွက် ကုန်ကျစားရိတ်ကို စီမံကိန်း အဆိုပြုတင်ပြသူများက ကျခံခြင်း
- လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဆင့်အားလုံးမှာ အများပြည်သူတို့က အဓိပ္ပါယ်ရှိရှိ ပါဝင်ခြင်း
- စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ (Project Affected People-PAP)နှင့် အခြားသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများအဖို့
- သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ခြင်း။
- အရာရောက်သော သတင်းအချက်အလားကို ရရှိနိုင်ခြင်း။
- ပွင့်လင်းသည့်အပြင် အထောက်အထားများအပေါ် အခြေခံသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချခြင်း
- ထိရောက်သော စောင့်ကြည့်မှု၊ လိုက်နာမှုနှင့် လိုက်နာစေမှုရှိခြင်း။¹⁷

¹⁷ Baird and Cosier, 2014, as modified by Baird and Cosier, 2016.

ဥပဒေနှင့် အညီ ချမှတ်ထားသည့် ရှင်းလင်း၊ ထိရောက်သော လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်

EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်သည် ရှုပ်ထွေးနက်နဲခြင်း၊ အချိန်ကုန်ခြင်း၊ ကုန်ကျစားရိတ်များခြင်းတို့ ရှိနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ လုပ်ငန်း ဖြစ်စဉ်မှာ လိုက်နာရမည့် ရှင်းလင်းတိကျသော ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များဖြင့် အထောက်အကူပြုပေး ရမည်ဖြစ်ပါ သည်။ ဤသို့ဖြင့်၊ ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံး (PAP) စီမံကိန်း ဘက်တော်သားများ၊ EIA အတိုင်ပင်ခံ ပညာရှင်၊ ပတ်ဝန်း ကျင်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များအပါအဝင် အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် စိတ်ဝင်စားသူ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ) အဖို့ ရေရာသေချာမှု ရှိမည့်အပြင်၊ တလျှောက်လုံးမှာ ချဉ်းကပ်နည်း တညီ တညွတ်တည်း ရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

အများနားလည်သော ဥပဒေရေးရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက် ချပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် ပေါ်ထွက်လာစရာရှိသော အငြင်းပွား၊ အချင်းများမှုများကို လျော့နည်းစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

လျှောက်လွှာတင်ခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်ခြင်း အတွက် ကုန်ကျစားရိတ်ကို စီမံကိန်း ဘက်တော်သားများက ကျခံခြင်း

EIA လုပ်ငန်းသည် ကုန်ကျစားရိတ် များနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့်၊ အစိတ်အပိုင်းနှင့် အဆင့်များစွာပါသော စီမံကိန်းကြီး များဆိုလျှင် ကုန်ကျစားရိတ်များနိုင်ပါသည်။ အကြံပြုထားသော စီမံကိန်းတခု၏ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် ရှိကုန်ဆုံးမူအားလုံးကို စနစ်တကျ စူးစမ်းလေ့လာခြင်း၊ ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်း ပြုမည်ဆိုလျှင် အသေးစိတ်ကျသော နည်းပညာလုပ်ငန်း လိုပါသည်။ ထို့ပြင် EIA မှာ လူထု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်ရန်လည်း လိုပါသည်။ EIA မှာပါဝင်မှုအတွက် ကုန်ကျစားရိတ်ကိုလည်း ကောင်း၊ အစိုးရ၏ အစိုးရ၏ ဆန်းစစ်ချက်များအတွက် ကုန်ကျစားရိတ်လည်းကောင်း အများပြည်သူတို့အား မကျခံစေသင့် ပါ။ ဤကုန်ကျစားရိတ်အားလုံးကို EIA ဘတ်ဂျက်ထဲမှာ ထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အဆိုပြုတင်ပြထားသော စီမံကိန်းကို အကောင်အထည်ဖော်ဖြစ်ပါက၊ EIA မှနေ၍ စောင့်ကြည့်ရေးနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး တာဝန် များ ပေါ်ထွက်လာဖွယ်ရှိပါသည်။ ဤ လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် စီမံကိန်း ဘတ်ဂျက်မှနေ၍ ရန်ပုံငွေ အလုံ အလောက် ထုတ်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဆင့်အားလုံးမှာ အများပြည်သူတို့က အဓိပ္ပါယ်ရှိရှိ ပါဝင်ခြင်း

EIA ၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်ကား- ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ (PAP)နှင့် အခြား ပါဝင် ပတ်သက်သူအားလုံးတို့အဖို့ မိမိတို့အား ပါဝင်ခွင့်ပေးသည်၊ တန်ဖိုးထားသည်၊

လေးစားအသိအမှတ်ပြုသည်ဟု ခံစားစေခြင်းအားဖြင့် စီမံကိန်းများမှ လူမှုရေးပဋိပက္ခများပေါ်ထွက်လာမည့် အလားအလာကို လျော့နည်းစေရန်ဖြစ်သည်။

ဤ ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ထိရောက်မှုရှိဖို့ဆိုလျှင်၊ EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တလျှောက်လုံးမှာ လူထုပါဝင်မှုကို စည်းရုံးဖွဲ့စည်းခြင်း၊ အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနည်းဖြင့် ဖော်ဆောင်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ လူထုပါဝင်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များသည် စစ်မှန်ရိုးသားပြီး၊ အဓိပ္ပါယ်ရှိရမည်။ ဟန်ပြ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရသာ လုပ်ဆောင်ခြင်း မဖြစ်စေရပေ။

စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ (PAP) နှင့် အခြားသော ပါဝင်ပတ်သက်သူ များအဖို့ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ခြင်း

EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်မှာ ထိထိရောက်ရောက် ပါဝင်စေရန်နှင့် EIAနှင့် ပတ်သက်၍ အသိရှိရှိ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ရန်အလို့ငှာ PAP နှင့် အခြား ပါဝင် ပတ်သက်သူအားလုံး (အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရ အေဂျင်စီအဖွဲ့များ)တို့အဖို့ သတင်းအချက်အလက်များကို သင့်တော်စွာ ရရှိစေရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် နည်းပညာဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် သာမန်လူနားလည်နိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိခြင်း အပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်များကို ပရိသတ်အသုံးပြုနိုင်သော သင်္ကန်းနှင့် ဘာသာစကားတို့ဖြင့် ပေးရမည့်အပြင်၊ ၎င်းတို့ကို နားလည်ရန်၊ စဉ်းစားရန်နှင့် တုန့်ပြန်ရန်အတွက် လုံလောက်သော အချိန်လည်း ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အရာရောက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ရရှိနိုင်ခြင်း

ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေးတွင် EIA ကို အသုံးဝင်သော အထောက်အကူပြုကိရိယာတစ်ခု ဖြစ်စေလိုလျှင်၊ ရနိုင်သမျှ အရနိုင်ဆုံး သတင်းအချက်အလက်များအပေါ်မှာ အခြေခံရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤသတင်းအချက်အလက်များသည် PAP နှင့် အခြား ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အပြင်၊ ရလည်းရနိုင်ရမည်။ ဤသတင်းအချက်အလက်များတွင် သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ၊ နယ်မြေ ဆိုင်ရာအသိအမြင်နှင့် ဌာနေ အသိအမြင်များ ပါဝင်ပါသည်။ ဤ သတင်းအချက်အလက်နှင့် အသိအမြင်များကို စစ်မှန်၊ အဓိပ္ပါယ်ရှိသော လူထုပါဝင်မှုဖြင့်သာ ရရှိနိုင်ပါသည် (ဤသို့ဖြင့် ဤမူ၏ ရှေ့က မှုကို အားဖြည့်ပေးရာရောက်ပါသည်)။

‘ရနိုင်သမျှ အရနိုင်ဆုံး’ သတင်းအချက်အလက်များဟု ဆိုရာ၌ နောက်ဆုံးပေါ် အဖြစ်ဆုံးနှင့် ဘက်ပေါင်းစုံ အသိအမြင်ပေးသော သတင်းအချက်အလက်များကို အားထားခြင်းနှင့် ရနိုင်သမျှ (ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက် ၍ တတ်နိုင်သမျှ) သတင်းအချက်အလက်များ ပေးခြင်းကို မျှတစွာ လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပွင့်လင်းသည့်အပြင် အထောက်အထားများအပေါ် အခြေခံသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချခြင်း

ထိရောက်သော EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်မှာ စီမံကိန်း အဆိုပြုသူ (နှင့်/သို့မဟုတ် EIA အတိုင်ပင်ခံ ပညာရှင်)က EIA ပြုစုသည့်အပြင်၊ စီမံကိန်း ဖော်ဆောင်သင့်၊ မသင့် ဆုံးဖြတ်ရေးအတွက် အစိုးရက EIA ကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်းလည်း ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစိစစ်သုံးသပ်ခြင်းကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ လုပ်ရမည့်အပြင်၊ ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက် အပေါ်မှာ အခြေခံရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရက EIA ကို စိစစ်သုံးသပ်ရာတွင် စီမံကိန်းကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေး လုပ်ငန်းနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ သီးခြားလွတ်လပ်သော လူထုပါဝင်မှုဖြစ်စဉ်လည်း ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ EIA နှင့် စီမံကိန်းကို အတည်ပြုရေး၊ မပြုရေး

အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုချရာ၌ EIA မှာပါသော အထောက်အထားများနှင့် အညီဖြစ်ရမည့်အပြင်၊ အစိုးရထံ လူထု၏ တင်ပြချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။

စီစစ်သုံးသပ်ချက်တစ်ခုလုံးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းလုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တို့သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိရမည့်အပြင်၊ အများပြည်သူကလည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်အကြောင်း၊ အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အကြောင်းပြချက်တို့ အကြောင်းကို သိရှိနိုင်ရမည်။

ထိရောက်သော စောင့်ကြည့်မှု၊ လိုက်နာမှုနှင့် လိုက်နာစေမှု

EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်သည် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုဖြင့် အဆုံးသတ်လေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အတည်ပြုခံရသော EIA အစီရင်ခံစာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှု အစီအစဉ်(Environmental Management Plan - EMP) တို့သည် စီမံကိန်းအတည်ပြုစဉ်က သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းအတိုင်း စီမံကိန်း၏ ရိုက်ခတ်ချက်များကို ဖြေရှင်းစေရေးအတွက် ဆက်လက် အသုံးပြုနေရသေးသော အရေးကြီးသည့် ကရိယာတစ်ခုဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့် အခြားပြင်ပ အဖွဲ့အစည်းများအဖို့ စီမံကိန်းဖော်ဆောင်ပုံကို စောင့်ကြည့်နိုင်ရေး၊ ထို့ပြင် EIA အစီရင်ခံစာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှု အစီအစဉ် (EMP) တို့မှာပါသော ကတိကဝတ်နှင့် တာဝန်ဝတ္တရား အားလုံးကို လိုက်နာမှုရှိစေရေးအတွက် EIA စနစ်သည် ဘက်ပေါင်းစုံ ခိုင်မာနေရန် အရေးကြီးပါသည်။

ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံးအဖို့ လတ်တလော စီမံကိန်းနှင့် EIA အားလုံးအပေါ် ယုံကြည်မှု ရှိရေးအတွက် စီမံကိန်းတစ်ခုမှာ လက်ခံကျင့်သုံးသော စောင့်ကြည့်ရေး ယန္တရားများနှင့် လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို အများပြည်သူသို့ အသိပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်တစ်ခုအတွက် အဓိက ယန္တရားများ (Key Mechanisms for an Environmental Impact Assessment)

ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ အဆုံးစွန်ရည်မှန်းချက် အထမြောက်ရေးအတွက်ဆိုလျှင်၊ EIA တစ်ခုသည် ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်မှာ အဓိကကျသော ပိုင်းခြားသုံးသပ်ရေး စံထားချက် အချို့ကို အသုံးပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤ ယန္တရားများသည် နိုင်ငံတကာ ပတ်ဝန်းကျင် ဥပဒေ၏ လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ထုံးစံများကို ထင်ဟပ်ပါသည်။ ဤ ယန္တရား အတော်များများကို (၁၉၉၂)ခုနှစ်၊ မြေ ကမ္ဘာ့ ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲ (1992 Earth Summit)၊ ရိုင်ယို ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ဆိုင်ရာ ကြေညာချက် (Rio Declaration on Environment and Development- Rio Declaration)မှာ ထည့်သွင်းထားပါသည်။ အဓိက ယန္တရား (၅) ခုကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ပါသည်။

- ပါဝင်ရေး ချဉ်းကပ်နည်းများကို အားထားခြင်း¹⁸
- ကြိုတင်သတိပေးရေးမှုကို ကျင့်သုံးခြင်း¹⁹
- မျိုးဆက်အချင်ချင် မျှဝေခံစားရေး မူကို ကျင့်သုံးခြင်း²⁰
- ဇီဝမျိုးစုံ မျိုးကွဲနှင့် ဂေဟစနစ် ခိုင်မာမှုကို ထိန်းသိမ်းရေးသည် အဓိက ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက် ဖြစ်ခြင်း²¹
- ပိုမိုကောင်းမွန်သော တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၊ ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် မက်လုံးများ²²

¹⁸ Rio Declaration on Environment and Development, 1992, Principle 10.

¹⁹ Rio Declaration 1992, Principle 15.

²⁰ Rio Declaration 1992, Principle 3.

²¹ Rio Declaration 1992, Principle 4.

ပါဝင်ရေး ချဉ်းကပ်နည်းများကို အားထားခြင်း

EIA တခု၏ အချက်အချာကျသော လက္ခဏာ တရပ်ကား- ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံး ပါဝင်ရေး အခွင့်အလမ်းကို များနိုင်သမျှများအောင်လုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပါဝင်ပတ်သက်သူများတွင် အစိုးရ၏ အခြားဌာနများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs)၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ (CSOs)၊ အထွေထွေ လူမှုအဖွဲ့အစည်း (တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်ဖြစ်စေ ထိခိုက်ခံရသူများ)၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ၊ နှင့် ကုမ္ပဏီများ အကြီးဝင်ပါသည်။ အကောင်းဆုံး လုပ်ဆောင်သော EIA သည် ဆန်းစစ်မှု ဖြစ်စဉ်၏ အဆင့်အားလုံးမှာ အများပြည်သူတို့အား ပါဝင်ခွင့်ရစေသည့်အပြင်၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း၏ လိုက်နာမှုနှင့် စောင့်ကြည့်မှု အဆင့်မှာလည်း အများပြည်သူတို့အား ပါဝင်ခွင့်ရစေပါသည်။ ထို့ပြင်၊ အကောင်းဆုံး လုပ်ဆောင်သော EIA သည် အမျိုးသမီးများ²³၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ၎င်းတို့၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အတွက် တိကျသော ပါဝင်ရေး မဟာဗျူဟာများကိုလည်း ချမှတ်ပေးပါသည်။²⁴

ကြိုတင်သတိပေးရေး မှုကို ကျင့်သုံးခြင်း

ပြင်းထန်သော သို့မဟုတ် ပြန်ပြင်မရသော ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဖြစ်မည့် အလားအလာများရှိနေသော အခြေအနေမျိုးတွင် ပတ်ဝန်းကျင် ယိုယွင်းပျက်စီးမှုမဖြစ်အောင် ဆိုင်းငံ့သောအားဖြင့် သိပ္ပံပညာဖြင့် အပြည့်အဝ သေချာအောင်လုပ်မပေးနိုင် ဟူသော အကြောင်းပြချက်ကို မသုံးသင့်ချေ။ ကြိုတင်သတိပေးရေး မှုကို ကျင့်သုံးရာ၌ လူထုနှင့် တဦးချင်း ဆုံးဖြတ်ချက် များကို အောက်ပါ အချက်များဖြင့် လမ်းညွှန်သင့်ပါသည်။

- ဖြစ်နိုင်ပါက ပြင်းထန်သော သို့မဟုတ် ပြန်ပြင်မရသော ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကို ရှောင်ကျဉ်ရန်အတွက် ဂရုတစိုက် အကဲဖြတ်ခြင်း
- ရွေးချယ်စရာ အခြားနည်းလမ်းများ၏ အန္တရာယ်များသော အကျိုးဆက်များကို ဆန်းစစ်ခြင်း²⁵

မျိုးဆက်အချင်ချင်း မျှဝေခံစားရေး မှုကို ကျင့်သုံးခြင်း

မျိုးဆက်အချင်ချင်း မျှဝေခံစားရေး မှုအရ၊ လက်ရှိမျိုးဆက်သည် အနာဂတ်မျိုးဆက်များ၏ အကျိုးအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်၏ ကျန်းမာရေး၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားတို့ကို ထိန်းသိမ်း သို့မဟုတ် မြှင့်တင် ပေးသင့်ပါသည်။ ဤအတွက် အဆိုပြုထားသော လုပ်ဆောင်ချက် သို့မဟုတ် စီမံကိန်း၏ ရေရှည် သက်ရောက်မှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုပါသည်။ သို့

²² Rio Declaration 1992, Principle 8, Principle 12, Principle 13, Principle 16.

²³ Rio Declaration 1992, Principle 20.

²⁴ Rio Declaration 1992, Principle 22.

²⁵ Inter-Governmental Agreement on the Environment, signed by the Australian Government and its States and Territories and Local Government, 1 May 1992, www.environment.gov.au/about-us/esd/publications/intergovernmental-agreement.

ဖြစ်ရာ၊ စီမံကိန်း ပိတ်သိမ်းရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းမှုမဖြစ်အောင် ကာကွယ်ရေးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လည်း လိုပါသည်။

ဇီဝမျိုးစုံ မျိုးကွဲနှင့် ဂေဟစနစ် ခိုင်မာမှု ထိန်းသိမ်းခြင်း

အဆိုပြု စီမံကိန်းတစ်ခုခုနှင့် ပတ်သက်သော ဆန်းစစ်ချက်အတွက် အစချီရမည့် အချက်ကား- ဇီဝမျိုးစုံ မျိုးကွဲနှင့် ဂေဟစနစ် ခိုင်မာမှု ထိန်းသိမ်းရေးကို အခြေခံအဖြစ်ထားကာ စဉ်းစားသင့်သည်ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။²⁶ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်စေမည့် မည်သည့် စီမံကိန်းကိုမျှ အတည်ပြု၍ မဖြစ်ဟုတော့ မဆိုလိုပါ။ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း ထိခိုက် ပျက်စီးမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ စီမံကိန်း အဆိုပြုသူက ကျိုးကြောင်းပြရမည်သာဖြစ်ပါသည်။ စီမံကိန်းအ အဆိုပြုတင်ပြသူ သည် အခြားရွေးချယ်စရာလုပ်ငန်းများကို အကဲဖြတ်ပြီး၊ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် ထိခိုက်မှုများကို ရှောင်ကျဉ်ရန် သို့မဟုတ် လျော့ ချရန် နည်းလမ်းများကို အကြံပြုတင်ပြရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ထိခိုက်မှုများ မလွှဲသာမရှောင်သာ ဖြစ်ပွားလာပါက၊ စီမံကိန်းက သင့်တော်သော လျော်ကြေးပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ပိုမိုကောင်းမွန်သော တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၊ ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် မက်လုံးများ

စီးပွားရေး နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်းသည် ထိရောက်သော EIA တခု၏ အရင်းခံ အစိတ်အပိုင်းတခုဖြစ်ပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များတွင် အရင်းအနှီး ပစ္စည်းများနှင့် ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများအပါအဝင် ဝန်ဆောင်မှုများကို တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ပါသင့်ပါသည်။ စီမံကိန်းများ၏ ကုန်ကျစားရိတ်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးများကို တိကျမှန်ကန်စွာ နှိုင်းယှဉ် တန်ဖိုးဖြတ်ရန်အရေးကြီးပါသည်။ ထို့ပြင်၊ EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်သည် “ညစ်ညမ်းစေသူက ပေးလျှော်ရသော”²⁷ မှုကို ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။ ဤမှုကို အညစ်အကြေးနှင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်း ထုတ်လွှတ်သူများက ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရှောင်ကျဉ်ခြင်း သို့မဟုတ် လျော့ချခြင်းအတွက် ကုန်ကျစားရိတ်များကို ကျခံသင့်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရကြောင်း သတ်မှတ်လေ့ရှိပါသည်။

အခြားစီးပွားရေးဆိုင်ရာ တိုင်းတာမှုတခုကား- ကုန် ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှု သုံးစွဲသူများသည် ၎င်းတို့အား ဖြည့်ဆည်း ပေးသည့် ကုန် ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ (သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် အရင်းအနှီး ပစ္စည်းများသုံးစွဲမှုနှင့် စွန့်ပစ် ပစ္စည်းများ အပြီးအပြတ် ရှင်းပစ်ခြင်းတို့ အပါအဝင်ဖြစ်သည်)၏ ဇီဝအဆင့်ဆင့်ဖြစ်စဉ် ကုန်ကျစားရိတ်များ စုစုပေါင်းအပေါ် အခြေခံပြီး၊ တန်ဖိုးပေးသင့်သည် ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။²⁸

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းတစ်ရပ်တွင် လူထု ပါဝင်မှု (Public Participation in an Environmental Impact Assessment)

²⁶ See for example the National Environment Policy of Myanmar 1994 that makes environmental protection the primary objective in seeking development.

²⁷ Rio Declaration, Principle 16.

²⁸ Rio Declaration, Principle 8, Principle 13, Principle 16.

လူထုပါဝင်မှုသည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အရင်းခံ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုထားကြပါသည်။ (၁၉၉၃) ခုနှစ်၊ ရီယို ကြေညာချက် (Rio Declaration of 1992)တွင် လူထုပါဝင်ရေးကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည့်အပြင်၊ (၁၉၇၀)ခုလွန်နှစ်များမှာ EIA စတင်ကျင့်သုံးကတည်းကပင် ၎င်းကို EIA ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် လက်ခံခဲ့ကြသည်။

ရီယို ကြေညာချက် မူ (၁၀)

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာများကို စိုးရိမ်မှုရှိသော နိုင်ငံသားအားလုံးက သက်ဆိုင်ရာ အဆင့်များမှနေ၍ ပါဝင်မှုဖြင့် အကောင်းဆုံး ဖြေရှင်းကြပါသည်။ အမျိုးသားအဆင့်၌ တဦးချင်း ပုဂ္ဂိုလ် အသီးသီးသည် လူထုအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများက ချုပ်ကိုင်ထားသည့် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များ (၎င်းတို့၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်းရှိ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသော ပစ္စည်းများ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များ အပါအဝင်ဖြစ်သည့်) အပြင်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း ဖြစ်စဉ်မှာ ပါဝင်ခွင့်ကို သင့်တော်သောနည်းလမ်းဖြင့် ရရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရများ အနေနှင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ချိခြင်းအားဖြင့်၊ လူထု အသိအမြင်နှင့် ပါဝင်မှုတို့ကို အထောက်အကူပြုပေးခြင်းနှင့် အားပေးခြင်း ပြုရမည်ဖြစ်သည်။ တရားစီရင်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်များ (အလျော်ပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ကုစားပေးခြင်း အပါအဝင်)သို့ ထိထိရောက်ရောက်တက်ရောက်နိုင်ခွင့် ပေးရမည်ဖြစ်သည်။²⁹

ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု၊ အစိုးရအရင်စီအဖွဲ့များအပေါ် ယုံကြည်မှု ပိုရှိလာမှု ကဲ့သို့သော အချို့သော အကျိုးကျေးဇူးများကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန် ခက်နိုင်ပါသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော စီမံကိန်းဒီဇိုင်း၊ အကုန်အကျခံရကျိုးနပ်သော ပတ်ဝန်းကျင် စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ ထိရောက်သော နစ်နာမှု ဖော်ပြရေးဖြစ်စဉ်ကဲ့သို့သော အခြား အကျိုးကျေးဇူးများသည် တိုင်းတာရန်ခက်သော်လည်း၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်း အကဲသင့်ခံရသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အကျိုးရှိစေသည်ကတော့ အမှန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင်၊ လူထုပါဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ချဉ်းကပ်နည်း အမျိုးမျိုးနှင့် လုပ်ဆောင်ချက် အမျိုးမျိုးရှိသည်ဖြစ်ရာ၊ အထိရောက်ဆုံးနှင့် အရာရောက်ဆုံး ချဉ်းကပ်နည်းကို ရွေးချယ်ရန် ခက်နိုင်ပါသည်။ လူထုပါဝင်မှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ (International Association for Public Participation-IAP2) က လူထုပါဝင်မှု အမျိုးမျိုးကို စူးစမ်းရှာဖွေတင်ပြထားပါသည်။ ဤလူထုပါဝင် မှု အမျိုးမျိုးကို လမ်းညွှန်ချက်များတွင် ကျွန်ုပ်တို့ အသုံးပြုထားပါသည်။ ကောင်းမွန်သော လူထုပါဝင်မှုသည် လုပ်ငန်းအဆင့် အသီးသီးကို စီမံခန့်ခွဲပုံပေါ်မှာ မူတည်ပါသည်။

အများအားဖြင့် စီမံကိန်း အဆိုပြုသူများနှင့် EIA အတိုင်ပင်ခံ ပညာရှင်တို့ အနေနှင့် စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ၊ စိတ်ဝင်စားသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးကာ၊ လူထုပါဝင်မှု အစီအစဉ် (Public Participation Plan) ကို ရေးဆွဲသင့်ပါသည်။ ပါဝင် ပတ်သက်သူများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရေး အစီအစဉ် (Stakeholder Engagement Plan) ဟုခေါ်သော ဤအစီအစဉ်သည် EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်မှာ ပေါ်ပေါက်လာမည့် ပါဝင်မှုနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုတို့အတွက် လမ်းပြ မြေပုံသို့မဟုတ် လမ်းညွှန် ဖြစ်ပါ သည်။ လူထုပါဝင်မှု အစီအစဉ်သည် စီမံကိန်း၊ နယ်မြေဒေသ၏ ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှု

²⁹ Rio Declaration, Principle 10.

အဖွဲ့အစည်းတို့နှင့် အဝင်ခွင့်ကျဖြစ်ရန် လိုသည့်အပြင်၊ သက်ဆိုင်ရာ စီမံကိန်းနှင့် လိုက်ဖက်စွာရေးဆွဲရမည်။ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းသည် ပါဝင်မှုမဟုတ်ဟူသော အချက်ကို အစဉ် အသိအမှတ်ပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် လုပ်ငန်း ဖြစ်စဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာဖြစ်ပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်ဖလှယ်မှုသည် အရေးကြီးပြီး၊ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ တင်ပြသော ပြဿနာများကို တုန့်ပြန်ဆွေးနွေးခြင်းသည် လူထုပါဝင်မှု၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။

IAP2 Spectrum of Public Participation = IAP2 ၏ လူထုပါဝင်မှု အမျိုးမျိုး

Increasing level of Public Participation = တိုးများလာနေသော လူထုထိခိုက်မှု ပမာဏ

	Inform အသိပေးခြင်း	Consult= တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း	Involve= ပါဝင်ခြင်း	Collaborate= ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း	Empower= အခွင့်အာဏာပေးခြင်း
Public participation goal လူထုပါဝင်မှု၏ ရည်ရွယ်ချက်	ပြဿနာများအခြား ရွေးချယ်စရာများ၊ အခွင့်အလမ်းများ နှင့်/သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းနည်းများကို လူထု နားလည်စေ ရေးအတွက် မျှတသော၊ ခိုင်လုံသော သတင်း အချက်အလက် များပေးရန်	ပိုင်းခြားသုံးသပ်ချက်၊ အခြားရွေးချယ်စရာ များ နှင့်/သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ် ချက်များနှင့် ပတ်သက် ၍ လူထု၏ ထင်မြင် ချက်များကို ရယူရန်	လူထု၏ စိုးရိမ်မှုများ၊ လိုအင်ဆန္ဒများကို ကောင်းစွာနားလည်ပြီး၊ ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင် ရေးအတွက် လုပ်ငန်း ဖြစ်စဉ်တလျှောက်လုံး မှာ လူထုနှင့် တိုက်ရိုက် ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်ရန်	အခြားရွေးချယ်စရာများ ရှာကြံရေး၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဖြေရှင်းနည်း များ ဖော်ထုတ်ရေးအ ပါအဝင် ဆုံးဖြတ်ချက် အသီးသီးမှာ လူထုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း	လူထုအား အပြီး သတ်ဆုံးဖြတ်ချက် ချခွင့်ပေးရန်
Promise to the public လူထုသို့ ကတိပေးခြင်း	သင်တို့အား ကျွန်ုပ်တို့ မပြတ် အသိပေးနေမည်	ကျွန်ုပ်တို့သည် သင်တို့အား မပြတ် အသိပေးမည်။ သင်တို့၏ စိုးရိမ်မှုများနှင့် လိုအင်ဆန္ဒများကို နားထောင်၊ အသိအမှတ် ပြုမည်။ အများပြည်သူတို့၏ တင်ပြချက်များက ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် မည်သို့ သြဇာသက်ရောက်ပုံကို ကျွန်ုပ်တို့ထင်မြင် ချက်ပေးမည်	ရရှိထားသော ရွေးချယ်စရာများမှာ သင်တို့၏ စိုးရိမ်မှုများနှင့် လိုအင်ဆန္ဒများ တိုက်ရိုက် ထင်ဟပ် နေစေရေး အတွက် ကျွန်ုပ်တို့သည် သင်တို့ နှင့် ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မည်။ ထို့ပြင်၊ အ များပြည်သူတို့၏ တင်ပြချက်များက ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် မည်သို့ သြဇာသက်ရောက်ပုံကို ကျွန်ုပ်တို့ ထင်မြင် ချက်ပေးမည်	ဖြေရှင်းနည်းများ ချမှတ်ရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့သည် သင်တို့၏ အကြံဉာဏ်များနှင့် တီထွင်ဖန်တီးမှုများကို မျှော်ကိုးမည့် အပြင်၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ချရာတွင် သင်တို့၏ အကြံပြုချက်များကို များ နှင်သမျှ များများ ထည့်သွင်း စဉ်းစားမည်	သင်တို့ဆုံးဖြတ်ချက် ချထားသည်များကို ကျွန်ုပ်တို့ အကောင်အထည်ဖော်မည်။
Example techniques နမူနာ နည်းနာများ	-အကျဉ်းချုပ်အချက်အလက်များ - ဝက်ဘ်ဆိုဒ်များ (Websites)	-လူထု ထင်မြင်ချက် -အဓိကအုပ်စုများ -စစ်တမ်းကောက်ယူမှုများ	-အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ -မဲဖြင့်စစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း	-ပြည်သူ့ အကြံပေးကော်မတီများ -ညီညွတ်မှုတည်ဆောက်ခြင်း	- လူထု ခုံသမာဓိအဖွဲ့များ -မဲပေးစနစ်များ -ကိုယ်စားပြု

	-အရပ်များ	- လူထုစည်းဝေးပွဲများ	-	-လူထုပါဝင်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း	ဆုံးဖြတ်ချက်
--	-----------	----------------------	---	------------------------------------	--------------

(၁၉၆၉)ခုနှစ်တွင်၊ EIA ကို တရားဝင် သတ်မှတ်ခဲ့သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ အမျိုးသားပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ

ပေါ်လစီ အက်ဥပဒေ (National Environmental Policy Act-NEPA) ကို ပြဌာန်းပြီးကတည်းကပင်၊ လူထုပါဝင်မှုသည် EIA ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ခဲ့ပါသည်။³⁰ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းက EIA ကို ပြုပြင်မွမ်းမံပြီး၊ လက်ခံကျင့်သုံးခဲ့သဖြင့်၊ လူထုပါဝင်မှုသည် လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဓိက လက္ခဏာတရပ်အဖြစ် ရှိနေပါသည်။ ၎င်းကို (၁၉၉၂) ခုနှစ်၊ ဧပြီလ၊ ၁၀ ရက်နေ့၊ မူ (၁၀)က အသိအမှတ်ပြုကာ၊ “ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာများကို စိုးရိမ်မှုရှိသော နိုင်ငံသားအားလုံးက သက်ဆိုင်ရာ အဆင့်များမှနေ၍ ပါဝင်မှုဖြင့် အကောင်းဆုံး ဖြေရှင်းကြသည်။” ဟု ဆိုထားပါသည်။ (၁၉၉၈)ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ၊ ဥရောပဆိုင်ရာ စီးပွားရေးကော်မရှင်က ပတ်ဝန်းကျင် ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်ရရှိရေး၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် လူထုပါဝင်ရေးနှင့် တရားမျှတမှု ရရှိရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention of Access to Information, Public Participation in Decision Making and Access to Justic in Environmental Matters- Aarhus Convention)အတွက် ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ Aarhus Convention က- လူထုပါဝင်မှုသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို အားကောင်းစေပြီး၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ အရည်အသွေးနှင့် ဖော်ဆောင်မှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေသည်ဟု အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

Aarhus Convention မှာ အောက်ပါ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် အချို့ ပါဝင်ပါသည်။

“လူထု (Public)” ဆိုသည်မှာ သဘာဝအတိုင်းရှိနေသော သို့မဟုတ် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး သို့မဟုတ် သည့်ထက်ပိုသော သူများအပြင်၊ အမျိုးသား ဥပဒေ သို့မဟုတ် ဓလေ့ထုံးစံအရ ရှိနေသော ၎င်းတို့၏ အသင်းအပင်းများကိုဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းများကိုဖြစ်စေ၊ အုပ်စုများကိုဖြစ်စေ ဆိုလိုပါသည်။

“သက်ဆိုင်ရာ လူထု” ဆိုသည်မှာ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ဆိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ကြောင့် ထိခိုက်ခံရသော သို့မဟုတ် ထိခိုက်ခံရဖွယ်ရှိသော သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ဆိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို စိတ်ဝင်စားမှုရှိသော လူထုကို ဆိုလိုပါသည်။ ဤအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်များအရဆိုရလျှင်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကို မြှင့်တင်နေသည့် အပြင်၊ အမျိုးသားဥပဒေ၏ တစုံတရာသော ပြဌာန်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်နေသည့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများသည် စိတ်ဝင်စားမှုရှိသည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

ပုဒ်မ (၆)က တစုံတရာသော လုပ်ဆောင်ချက်များမှာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် လူထုပါဝင်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော ပြဌာန်းချက်များကို ဖော်ပြထားသော်လည်း၊ လုံလောက်သော လူထုပါဝင်မှုဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်းဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းတိကျသော အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက် မပါရှိချေ။ ပုဒ်မ(၆)က အသိအမှတ်ပြုထားသော အင်္ဂါရပ်များမှာ-

- စောစီးစွာ သတိပေးခြင်း
- လုံလောက်ခြင်း
- အချိန်တိကျမှန်ကန်ခြင်း

³⁰ Glucker et al, Public Participation in environmental impact assessment: why, who and how?, EIA Review 43, 2013, pp.104-11.

- ထိရောက်မှုရှိခြင်း
- အဆိုပြုတင်ပြထားသော စီမံကိန်း၏ သဘာဝ
- ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူ၏ အကြောင်း
- လူထု ထင်မြင်ချက်ပေးရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်း
- ထင်မြင်ချက်ပေးရန်အတွက် လုံလောက်သော အချိန်ကန့်သတ်ချက်
- အဆိုပြုတင်ပြထားသော စီမံကိန်းသည် EIA သို့မဟုတ် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA လုပ်ခြင်းကို ခံယူခြင်းရှိ၊ မရှိ

လူထုပါဝင်မှု၏ အဓိပ္ပါယ်

EIA မှာ လူထုပါဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မကြာသေးမီက လုပ်ခဲ့သော စီစစ်သုံးသပ်ချက်အရ တွေ့ရှိရသည်ကား- လူထုပါဝင်မှု သို့မဟုတ် လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်သည် အမြဲလိုလိုပင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမရှိ ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ “လူထု” သို့မဟုတ် “လူမှုအဖွဲ့အစည်း” ၏ အဓိပ္ပါယ်သည်လည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိခဲ့သည်ချည်းသာ ဖြစ်သည်။ EIA မှာ လူထုပါဝင်မှု၏ တိကျသော ရည်မှန်းချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှု အကြီးအကျယ်ဖြစ်နေကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။³¹ ဤအငြင်းပွားမှုသည် ပညာရှင်များ ငြင်းခုံဆွေးနွေးပွဲနှင့် သက်ဆိုင်ရုံသာမက၊ EIA လုပ်ငန်းမှာလည်း ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေပါသည်။³²

လူထုပါဝင်မှု၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍လည်း “အတော်အတန် အငြင်းပွားမှု” ရှိနေပါသည်။³³ ဂလူကာ (Glucker)နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များက လူထုပါဝင်မှု၏ ရည်မှန်းချက် (၉)ချက်ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ထုတ်ပြပါသည်။

- ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် ဩဇာသက်ရောက်ရန်
- ဒီမိုကရေစီ စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ရန်
- လူမှုရေး လေ့လာသင်ယူရန်
- ဘေးဖယ်ခံထားရသော တဦးချင်း ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အုပ်စုများကို အခွင့်အာဏာပေးရန်နှင့် လွတ်မြောက်စေရန်
- နယ်မြေဒေသတွင်း သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အသိအမြင်များကို အသုံးပြုရန်
- တန်ဖိုး အခြေခံသော အသိပညာကို စမ်းသပ်သည့်အနေနှင့် ထည့်သွင်းဆွေးနွေးရန်
- အခြားသတင်းစစ်မြစ်များမှရသော သတင်းအချက်အလက်များ၏ ခိုင်မာမှုကို စစ်ဆေးရန်
- ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန်
- ပဋိပက္ခကို ဖြေရှင်းရန်

ထို့ပြင်၊ မည်သူတို့ပါဝင်သင့်သနည်းဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနားလည်မှု သို့မဟုတ် သဘောတူညီမှု မရှိသေးချေ။ စီမံကိန်းကိုဖြစ်စေ၊ အကျိုးရလဒ်ကိုဖြစ်စေ စိတ်ဝင်စားသူတိုင်း သို့မဟုတ် စိတ်ဝင်စားသည်ဟု

³¹ Glucker, et al, 2013, p.104.

³² Glucker, et al, 2013, p.106.

³³ Glucker, et al, 2013, p.106.

အသိအမှတ်ပြုခံရသူများသာလော? လူတိုင်းပါဝင်ရေးမူသည် ပိုမိုတရားမျှတသည့်အဖြစ်သို့ ရောက်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အရင်းအမြစ်နှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်မှု မလုံလောက်လျှင် EIA စနစ်မှာ မနိုင်ဝန်ဖြစ်နေမည်လား?³⁴

ကော့စတာရီကာ (Costa Rica) နှင့် နီကရာဂွါ (Nicargua) ကဲ့သို့သော တိုင်းပြည်အတော်များများတွင် လူထုထံမှ ရရှိသော ထင်မြင်ချက်များနှင့် တင်ပြချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်ပျက်ကွက်သဖြင့်၊ လူထုအဖို့ EIA မှာပါဝင်ရေးကို နောက်ဆုတ်ထားရပြီး၊ ပုံမှန်မဟုတ်သောနည်းလမ်းများ (ကန့်ကွက် ချီတက်ခြင်း၊ သပိတ်မှောက်ခြင်း စသည်တို့)ကို သုံးရတော့သည်။³⁵

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး အေဂျင်စီအဖွဲ့ (US Environmental Protection Agency-USEPA) မှ ချားလ် ဝက်ဆာမင် (Cheryl Wasserman) က "အဓိပ္ပါယ်ရှိသော လူထုပါဝင်မှုဖြစ်ဖို့ဆိုလျှင်၊ လူထု စည်းဝေးပွဲများ သို့မဟုတ်၊ ကြားနာပွဲများ သို့မဟုတ်၊ လူထု၏ စုပေါင်းထင် မြင်ချက်များ" လုပ်ရုံသက်သက်ထက် များစွာ ပို၍ လိုအပ်သည်" ³⁶ ဟု ဆိုပါသည်။ အမေရိကန်ပြည် ထောင်စုတွင် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုမှနေ၍ ပေါ်ထွက်လာသော ပြဿနာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း ထက်ပိုပါသည်။ ³⁷ အဆင့်မြင့်ဆုံး လူထုပါဝင်မှုတွင် လူထုသည် ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် တရားဝင်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဩဇာ လွှမ်းမိုးခွင့်ရပါသည်။ EIA မှာ လူထုပါဝင်ရေး အချက်ကို ထည့်သွင်းရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းအချို့ကို ချားလ် ဝက်ဆာမင် က အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ထုတ်ပြပါသည်။

- အရာရောက်သော သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိရန်
- ဆုံးဖြတ်ချက် ပိုမိုကောင်းမွန်ရန်
- နားလည်မှုနှင့် တရားမျှတမှုတည်ဆောက်ရန်
- တီထွင်ဖန်တီးမှုရှိသော ဖြေရှင်းနည်းများ ပေါ်ထွက်စေရန်
- နောက်ပိုင်းမှာ စောင့်ကြည့်မှုလုပ်ရာတွင် ထိရောက်မှု ရှိစေရန်
- ကုန်ကျစားရိတ် နည်းနိုင်သမျှ နည်းစေရန်နှင့် မဖြေရှင်းရသေးသော ပဋိပက္ခများကို ဟန့်တားထားရန်
- စီမံကိန်းဖော်ဆောင်မှုကို အထောက်အကူပြုပေးရန်

သူမက EIA မှာ လူထုပါဝင်မှု၏ အခန်းကဏ္ဍကို အောက်ပါ အင်္ဂါရပ် (၉) ရပ်ဖြင့် သတ်မှတ်ပါသည်။

- EIA အတွက် လူထုပါဝင်မှု၏ သတ်မှတ်ချက်များကို နားလည်ခြင်း

³⁴ Glucker, et al, 2013, p.109.

³⁵ Glucker, et al, 2013, p.109.

³⁶ Wasserman (2012), Cheryl Wasserman, USEPA, Application of Public Participation Principles in EIA, Jakarta, Indonesia, 10-11 July 2012. Wasserman (2014), Cheryl Wasserman, USEPA, Associate Director for Policy Analysis, National Environmental Policy Act (NEPA) Regulations, Guidelines and Experience, November 19, 2014, epa.connectsolutions.com/p6qgkt3cfqh.

³⁷ Citizens Guide to NEPA, USEPA, 2007, https://ceq.doe.gov/nepa/Citizens_Guide_Dec07.pdf.

- EIA မှာ လူထုပါဝင်ရေးမှုများကို EIA မှာထည့်သွင်းခြင်း
- လူထုနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများကို ဖော်ထုတ်ခြင်း
- ပါဝင်ပတ်သက်သူများ/လူထု၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းအခန်းကဏ္ဍကို သတ်မှတ်ခြင်း
- လူထုပါဝင်မှု ကရိယာများကို ဖန်တီးခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်း
- အကျိုးစီးပွားများ (ရှောင်ကျဉ်ခြင်း/လျော့ချခြင်း/ လျော်ကြေးပေးခြင်း)အတွက် တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခဖြေရှင်းနည်းကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း
- ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းနှင့် မှတ်တမ်းပြုခြင်း
- အောင်မြင်မှု ညွှန်ပြကိန်းများအရ လုပ်ဆောင်ချက်ကို သတ်မှတ်ခြင်း³⁸

ထို့ပြင်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး အေဂျင်စီအဖွဲ့ (USEPA)က EIA မှာ အောင်မြင်သော လူထုပါဝင်မှုအတွက် ခိုင်လုံသော အောက်ပါ သင်ခန်းစာ (၅)ခုကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပြခဲ့သည်။

- အခြေအနေ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်အတွက် ဖြစ်စဉ်ကို လိုက်လျောညီထွေ ပြုပြင်ရန်
- ပရိသတ်နှင့် ထိတွေ့ပြီး ပရိသတ်ကို နားလည်အောင်ကြိုးစားရန်
- EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အစဦးမှာပင် လူထုပါဝင်မှုကို စတင်ဖော်ဆောင်ရန်
- လူထု တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် ပါဝင်မှုကို မပြီးဆုံးသေးသော ဖြစ်စဉ်တရပ်အဖြစ်သဘောထားရန်။ တကြိမ်တည်း လုပ်ရသော ကိစ္စ မဟုတ်။
- သိပ္ပံ ပညာ၏ ခိုင်မာမှုကိုဖြစ်စေ၊ ဥပဒေကိုဖြစ်စေ၊ ဖြစ်နိုင်ခြေကိုဖြစ်စေ အလျော့ပါး မခံဘဲ၊ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရေး နည်းလမ်းများကို ရှာကြံရန်³⁹

ထို့ပြင်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဩစတေးလျနိုင်ငံတို့၏ အတွေ့အကြုံများမှနေ၍လည်း ပါဝင်ပတ်သက်သူများထံမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် တင်ပြချက်များ၊ စုဆောင်းရန် ယန္တရားများကို ဖော်ထုတ်ပြထားပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် အောက်ပါယန္တရားများ အကြီးဝင်နိုင်ပါသည်။

- လူထုကြားနာပွဲများ
- ထင်မြင်ချက် စာများ တောင်းခံသော လူထုထင်မြင်ချက်ပေးရေး ကာလများ
- လူထုစည်းဝေးပွဲများ
- အုပ်စုငယ်ဆွေးနွေးပွဲများ၊ အဓိက အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲများ၊ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ
- အကြံပေးအုပ်စုများနှင့် အလုပ်အဖွဲ့များ
- လူထုထင်မြင်ချက် ပုံစံများပါသော သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များ၊ သတင်း စာစဉ်များနှင့် လက်ကမ်းစာစောင်များ
- မီဒီယာ (ဖြစ်ရပ်အကြောင်းများ၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းများ၊ လူထုဝန်ဆောင်မှု ကြေညာချက်များ)
- စီမံကိန်း/အစီအစဉ် ဝက်ဘ်ဆိုဒ်များ

³⁸ Wasserman, 2014.

³⁹ Wasserman, 2012.

- သတင်းအချက်အလက် သိုလှောင်ရာဌာနများ သို့မဟုတ် ရုံးများ
- ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသော အဖွဲ့များ
- စစ်တမ်းကောက်ယူမှုများ သို့မဟုတ် မဲဖြင့် စစ်တမ်းကောက်ယူမှုများ
- စာလက်ခံရာဌာနများစာရင်း
- လူထုအာဏာပိုင်များက သို့မဟုတ် လူထုအာဏာပိုင်များကို ရှင်းလင်းပြောပြခြင်း
- လူမှုရေးကွန်ရက်စာမျက်နှာ (Facebook၊ Twitter စသည်တို့)
- မျက်မြင် ပြသခြင်း⁴⁰

မဲခေါင်ဒေသတွင်း ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်ကို လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်ခြင်း (Environmental Impact Assessment in Practice in the Mekong)

EIA ကို ကမ္ဘာတိုင်းပြည်အားလုံးနီးပါးမှာ ကျင့်သုံးကြပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် (၁၉၃)နိုင်ငံအနက် (၁၉၁)နိုင်ငံတို့မှာ EIA အသုံးပြုရန် ရည်ညွှန်းသော အမျိုးသား ဥပဒေရှိကြသည်။ သို့မဟုတ်ပါကလည်း EIA အသုံးပြုရန် ရည်ညွှန်းသော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအချို့ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားကြသည်။⁴¹ ဧရိယာ ကြေငြာချက်၏ မူ (၁၇) ကြောင့် EIAသည် ကမ္ဘာ အနှံ့ပြန့်ပွား လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤမူက ပြဌာန်းထားသည်မှာ- ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော အဆိုပြု လုပ်ဆောင်ချက်များသည် EIA ကို အသုံးပြုရမည်ဖြစ်ပြီး၊ EIAသည် အရည်အချင်းပြည့်ဝသော အမျိုးသား အာဏာပိုင်အဖွဲ့၏ အဆုံးအဖြတ်ကို ခံရမည် ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။⁴²

မဲခေါင်ဒေသတွင်း ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်

EIA သည် မဲခေါင်ဒေသတွင်းရှိ အစိုးရအားလုံး အသုံးပြုသော လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အဆိုပြုတင်ပြထားသော ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများ၏ ဖြစ်လာနိုင်ထွယ် ရိုက်ခတ်ချက်များကို အကဲဖြတ်ရန်နှင့်၊ စီမံကိန်းကို ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ ပြုမည်၊ မပြုမည် ဟူသော ဆုံးဖြတ်ချက်၏ အစိတ်ပိုင်းအဖြစ်၊ အခြားရွေးချယ်စရာများနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး မဟာဗျူဟာများကို စဉ်းစားရန်ဖြစ်သည်။

စီမံကိန်းတစ်ခု၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများနှင့် အခြား သက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်ရန်နှင့် ပိုင်းခြားသုံးသပ်ရန်အပြင်၊ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် သက်ရောက်မှုများကို ရှောင်ကျဉ်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ လျော့ချရန်သော်လည်းကောင်း၊ ထိန်းချုပ်ရန်သော်လည်းကောင်း နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် အရေးကြီးသော ကိရိယာ တစ်ခုအဖြစ် EIA ကို အသိအမှတ်ပြုထားကြပါသည်။ စီမံကိန်းတစ်ခုအတွက် အတည်ပြုချက် မပေးမီမှာ EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တစ်ခုလုံးကို အပြီးသတ်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ EIA ၏ အဓိက ရည်မှန်းချက်တစ်ခုသည် အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်း၏ ဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှုများကို ရှောင် ကျဉ်ရန် သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးတော့ လျော့ချရန်ဖြစ်ရာ

⁴⁰ Wasserman, 2012. Wasserman, 2012.

⁴¹ Morgan, 2012.

⁴² Morrison-Saunders, 2012, pp 34-41.

ဤသို့ အပြီးသတ်ရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ စီမံကိန်းကြောင့် ထိ ခိုက်ရသူများအဖို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်မှာ ပါဝင်ခွင့်ရရေး ရည်မှန်းချက်ကို ပြည့်မြောက်စေရန်လည်း အရေး ကြီးပါသည်။

ဇယား (၁)

Yellow Fonts= Stage where public participation occurs = အဝါရောင်စာလုံးများ= လူထုပါဝင်မှု ရှိသော အဆင့်

Figure 1: Overview of Environmental Assessment Process= ပုံ (၁)။ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ချက် လုပ်ငန်း ဖြစ်စဉ် အကျဉ်းချုပ်⁴³

တိုင်းပြည်အသီးသီးမှာ EIA လုပ်ငန်းအတွက် တာဝန်ယူသော ဝန်ကြီးဌာန သို့မဟုတ် ဦးစီးဌာန တစ်ခုရှိသည်။ မဲခေါင်ဒေသ ရှိတိုင်းပြည်အားလုံးမှာ EIA လေ့လာမှုနှင့် EIA အစီရင်ခံစာကို စီမံကိန်း အဆိုပြုသူများက ခန့်ထားသော EIA အတိုင် ပင်ခံ ပညာရှင်တစ်ဦးက လုပ်ဆောင်ပါသည်။ EIA အတိုင်ပင်ခံပညာရှင်က EIA အစီရင်ခံစာအတွက် အခြေခံဖြစ်စေမည့် ဆန်းစစ် ချက် လုပ်ပြီး၊ လေ့လာချက်များကို ပြုစုပါသည်။

EIA သည် လုပ်ငန်းအဆင့် အများအပြားအဖြစ် ပိုင်းခြားနိုင်သော လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ငန်းအဆင့် အသီး သီးသည် လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် အညီဖြစ်အောင် အဆင့်အားလုံးကို လုပ် ဆောင်ရပါသည်။ တိုင်းပြည်အသီးသီးမှာ ကိုယ်ပိုင် EIA စနစ်ရှိသော်လည်း၊ တပြည်နှင့် တပြည် တူညီသော အချက်များ အတော်များများရှိပါ သည်။

EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ လုပ်ငန်းအဆင့်များ

မဲခေါင်ဒေသနှင့် ကမ္ဘာတလွှား၊ ဒေသအများအပြားရှိ EIA စနစ်များမှာ အောက်ပါ အဆင့် အများစု သို့မဟုတ် အားလုံးရှိ ပါသည်။

၁။ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း

၂။ လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်း/တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် သတ်မှတ်ခြင်း

၃။ EIA အတိုင်ပင်ခံပညာရှင်များက အချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း

၄။ EIA အစီရင်ခံစာ မူကြမ်းပြုစုခြင်း

၅။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ် (ESMP)

၆။ EIA အစီရင်ခံစာ တင်ပြခြင်း

၇။ EIA အစီရင်ခံစာနှင့် ESMP ကို ဆန်းစစ်ခြင်း

၈။ EIA အစီရင်ခံစာနှင့် ESMP ကို အတည်ပြု၊ မပြု ဆုံးဖြတ်ခြင်း

၉။ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်များ (ECCs)ထုတ်ပေးခြင်း

၁၀။ အခြားလိုဏ်စဉ် သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုချက်များ ထုတ်ပေးခြင်း

၁၁။ စီမံကိန်း ဆောက်လုပ်မှု စတင်ခြင်း

၁၂။ စီမံကိန်းလည်ပတ်မှု စတင်ခြင်း

၁၃။ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် ECC ၊ ESMP တို့အတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း

၁၄။ စီမံကိန်း ပိတ်သိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် ပြီးဆုံးခြင်း

⁴³ PACT RTWG Draft Guidelines on Public Participation (2015).

ဤလုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်ကို ပုံ(၁)ရှိ လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်ပြ ပုံကားချပ်တွင် သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ ဤ ပုံသည် EIA ဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင် စာပွဲဝိုင်း အလုပ်အဖွဲ့အတွက် မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ (Mekong Partnership for the Environment Round-Table Working Group on EIA- MPE RTWG)မှ ယူထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပိုမို လွယ်ကူရှင်းလင်းသော EIA ချဉ်းကပ်နည်းတစ်ခုကို စဉ်းစားမည်ဆိုလျှင်၊ အောက်ပါ လုပ်ငန်းအဆင့်များကို EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဓိက အစိတ်အပိုင်းများအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

၁။ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း

၂။ လေ့လာရေး နယ်ပယ်သတ်မှတ်ခြင်း

၃။ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက် လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် EIA အစီရင်ခံစာနှင့် ESMP ပြုစုခြင်း

၄။ EIA အစီရင်ခံစာနှင့် ESMP ကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း

၅။ EIA အစီရင်ခံစာ၊ ESMP တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း

၆။ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် လိုက်နာခြင်း

စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအဖို့ ဤလုပ်ငန်းအဆင့် အသီးသီးမှာ ပါဝင်ရန် အခွင့်အလမ်း ရပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ၊ ဤလုပ်ငန်းအဆင့် (၆)ဆင့်ကို ဤလက်စွဲစာစောင်အတွက် အဓိကကျသော အချက်အချာ နယ်ပယ် များအဖြစ် အသုံးပြုထားပါသည်။

လုပ်ငန်းအဆင့် ၁။ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း

EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ ပထမ အဆင့်သည် ကြည့်ရှု စစ်ဆေးခြင်း အဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းသည် EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်မှာ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် စီမံကိန်း အဆိုပြုသူများက အကြံပြုထား သော စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းတို့နှင့် ပထမဦးအကြိမ် ဆွေးနွေးသော ကိစ္စဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ ကြည့်ရှု စစ်ဆေးခြင်းအဆင့်၏ အဓိက ရလဒ်သည် ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း အစီရင်ခံစာဖြစ်ပါသည်။

မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲ (Greater Mekong Subgion-GMS)တိုင်းပြည်များ၏ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းစာရင်း အများစုသည် EIA ပြုစုရမည့် စီမံကိန်းစာရင်းကို ပြုစုရာတွင် အရောရောအထွေးထွေး လုပ်ထားကြသည်။ သို့ရာတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်း နှင့် ပတ်သက် စိတ်အလိုအရ အမျိုးအစား သတ်မှတ်ချက် အချို့ကို စာရင်းမှ ပယ်ဖျက် ပစ်နိုင်ပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုဖြစ်စေနိုင်ဖွယ် ရှိသော စီမံကိန်းအားလုံးကို စစ်ဆေးခြင်း စာရင်းမှာ ထည့်ထားရုံသာမကဘဲ၊ EIA ကို ခံယူစေရန် အစဉ်အရေးကြီးပါသည်။

လုပ်ငန်းအဆင့် ၂။ လေ့လာရေး နယ်ပယ် သတ်မှတ်ခြင်း

လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်းသည် EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်မှာ အရေးကြီးသော အဆင့်တစ်ခုဖြစ်ပါ သည်။ ဤလုပ်ငန်းတွင် EIA ၏ နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်း(စီမံကိန်း၏ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် ဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှုများကို ဆန်း

စစ်ရန်အတွက် စုဆောင်းရန်နှင့် ပိုင်းခြားသုံးသပ်ရန် လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များ) သတ်မှတ်ရေးနှင့် EIA အစီရင်ခံစာ ပြုစုမှုအတွက် တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ (Terms of Reference –ToR) သတ်မှတ်ရေး လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ် ပါဝင်ပါသည်။⁴⁴

လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်းသည် စီမံကိန်း အဆိုပြုသူက စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရ၊ လူမှု အဖွဲ့အစည်းတို့နှင့် ပထမဦးအကြိမ် ဆွေးနွေးသော ကိစ္စဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ၏ အဓိက ရလဒ်သည် စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပြုစုမည့် EIA အတွက် **တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ (ToR) မူကြမ်း**ဖြစ်ပါသည်။ ToR မူကြမ်းတွင် EIA အတိုင်ပင်ခံ ပညာရှင်က လေ့လာဆန်းစစ်ရန်လိုအပ်မည့် အဓိက ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုနှင့် လူမှုရေးထိခိုက်မှုများ ပါဝင်ပါသည်။ ToR မူကြမ်းကို လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်း သတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာနှင့် တပါတည်း အတည်ပြုပေးရပါသည်။ အစီရင်ခံစာတွင် ပစ္စုပ္ပန် လူထုပါဝင်မှု လုပ်ငန်းနှင့် အနာဂတ်လူထုပါဝင်မှု အစီအစဉ်တို့ နှစ်ခုစလုံးကို ထည့်သွင်းရေးသားရပါသည်။ ထို့နောက်၊ EIA ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်း အဆင့်တွင် ToR မှာ ပါရှိသည့် ထိခိုက်မှုအားလုံးကို စုစည်းခြင်း၊ ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းပြုပြီး၊ လျော့ချရေး အစီအမံများကို စဉ်းစားရပါသည်။ စီမံကိန်းအစား အခြားရွေးချယ်စရာများ အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။

လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်း လုပ်ငန်းအဆင့်မှာ အောက်ပါ ရည်ရွယ်ချက်များရှိပါသည်။

- လေ့လာရေးနယ်ပယ်၊ ဩဇာသက်ရောက်မှုနယ်ပယ်၊ အချိန်ကန့်သတ်ချက်များ၊ စီမံကိန်း၏ လုပ်ငန်းအဆင့်များနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်လာဖွယ်ရှိသူများကို သတ်မှတ်ရန်
- တည်ဆဲ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် စံချိန်များ အပြင်၊ စီမံကိန်းဒီဇိုင်းနှင့် EIA ပြီးမြောက်ရေးတို့အတွက် ၎င်းတို့၏ အခြေအနေကို စတင် လေ့လာရန်
- EIA မှာထည့်သွင်းရမည့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို အထူးအလေးထားကာ၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုများကို အကြမ်းဖျင်း ဖော်ထုတ်ရန်
- EIA စူးစမ်းလေ့လာမှုများ၏ အကျယ်အဝန်းနှင့် အတိမ်အနက်ကို ညွှန်ပြရန်။ လိုအပ်သော အခြေခံ အချက်အလက်များ၊ ရှေ့ဆက် လုပ်မည့် စူးစမ်းလေ့လာမှုများ၊ ဤ အချက်အလက်စုဆောင်းမှု၊ စူးစမ်းလေ့လာမှု များကို မည်သို့လုပ်မည်ဆိုသည်တို့ အပါအဝင်ဖြစ်သည်။
- EIA အတိုင်ပင်ခံပညာရှင်များ၊ သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များ၊ စီမံကိန်းရေးဆွဲသူများ၊ စိတ်ဝင်စားသူများ၊ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများအား စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သော ၎င်းတို့၏ အမြင်များ၊ စိုးရိမ်မှုများကို ဖော်ပြရေးအတွက် အခွင့်အလမ်း ပေးရန်
- အချိန်၊ အရင်းအမြစ်နှင့် အကုန်အကျ သက်သာသည့်အပြင်၊ နှောင့်နှေးမှုများ မဖြစ်စေသော ထိရောက်၊ ပြည့်စုံသည့် ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တရပ် ဖြစ်ပေါ်နိုင်စေရန်
- ထိခိုက်နစ်နာဖွယ်ရှိသူများနှင့် စီမံကိန်းအပေါ် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရှိသူများကို ဖော်ထုတ်ပြရန်⁴⁵

လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ်၊ စီမံကိန်း လိုလားသူသည် အောက်ပါ လူထု တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် ပါဝင်မှုလုပ်ငန်းကို ဖြစ်မြောက်စေရမည်ဖြစ်ပါသည်။

⁴⁴ Myanmar EIA Procedures 2015.

⁴⁵ Myanmar EIA Procedures

- အဆိုပြုတင်ပြထားသော စီမံကိန်းအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များကို စီမံကိန်းလိုလားသူ၏ ဝက်ဘ်ဆိုဒ် (website)နှင့် နယ်မြေ မီဒီယာမှာ တင်ခြင်းအားဖြင့် ဖော်ပြခြင်း။ အများပြည်သူ မြင်နိုင်သော စီမံကိန်းနေရာတွင် ဆိုင်းဘုတ်ကြီးများနှင့် ကြော်ငြာဆိုင်းဘုတ်များ စိုက်ထူခြင်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။
- ဝန်ကြီးဌာန လိုအပ်သလို အကြံပြုသော နယ်မြေ လူထုများ၊ ထိခိုက်နစ်နာခံရဖွယ်ရှိသူများ၊ နယ်မြေ အာဏာပိုင်များ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကို စီစဉ်ပေးခြင်းနှင့် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများ၊ မီဒီယာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းများတွင် သင့်တော်၊ အချိန်မှီသော ရှင်းပြ မှုများ လုပ်ခြင်း⁴⁶

လေ့လာရေး နယ်ပယ်သတ်မှတ်ခြင်းအတွက် စစ်ဆေးရမည့် PAP နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများစာရင်း⁴⁷

၁။ အစိုးရ အာဏာပိုင်များ

- နိုင်ငံ၊ ပြည်နယ်၊ ခရိုင်နှင့် နယ်မြေ အာဏာပိုင်များ
- ရေ၊ စွန့်ပစ်ပစ္စည်း၊ မြေဆီလွှာ၊ အသံနှင့် လေ ညစ်ညမ်းမှု အပါအဝင်၊ ညစ်ညမ်းမှု ထိန်းချုပ်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိသော အာဏာပိုင်များ
- သဘာဝ၊ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်နှင့် ရှုခင်းရှုကွက်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိသော အာဏာပိုင်များ
- ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ
- မြေယာအသုံးချမှု၊ မြို့ပြစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း (spatial planning)၊ ဇုန်နယ်မြေသတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ
- နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုများကြောင့် ပြဿနာဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော အိမ်နီးချင်းတိုင်းပြည်များမှ အာဏာပိုင်များ

၂။ အခြား ပါဝင်ပတ်သက်သူများ

- နယ်မြေ၊ တိုင်းပြည်နှင့် နိုင်ငံတကာမှ ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွား အုပ်စုများ
- (အကျိုးစီးပွား ထိခိုက်နိုင်ဖွယ်ရှိသော)စိုက်ပျိုးရေး၊ စွမ်းအင်၊ သစ်တော၊ ငါးလုပ်ငန်း စသည်တို့အတွက် တာဝန်ရှိသော အစိုးရ ဌာနခွဲများ
- အကျိုးစီးပွား ထိခိုက်ခံရဖွယ်ရှိသော နိုင်ငံတကာ အေဂျင်စီအဖွဲ့များ (သာဓက အားဖြင့်၊ မဲခေါင်ကော်မရှင်)
- ကုန်သည်ကြီးများ အသင်း၊ ကုန်သွယ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ ကဲ့သို့သော နယ်မြေ အလုပ်ရှင်များနှင့် လုပ်ငန်းရှင် အဖွဲ့အစည်းများ
- အမျိုးသမီး အဖွဲ့၊ လူငယ်အဖွဲ့ကဲ့သို့သော အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ
- အလုပ်သမား သမဂ္ဂများကဲ့သို့သော အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများ
- ပတ်ဝန်းကျင် အသုံးပြုသူများ (တောင်သူ လယ်သမားများ၊ တံငါများ၊ ကိုယ်တိုင်စားသုံးရန်နှင့် ရောင်းဝယ်ရန် အတွက် နယ်မြေအရင်းအမြစ်များကို သုံးစွဲသော အမျိုးသမီးများ၊ ခရီးသွား လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများ)ကို ကိုယ်စားပြုသော အဖွဲ့အစည်းများ
- သုတေသန အသင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များ၊ နှင့် အခြားသော ကျွမ်းကျင် ပညာဌာနများ
- နယ်မြေအဆင့်နှင့် တိုင်းပြည်အဆင့် မီဒီယာများ

၃။ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ (PAP) နှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး

⁴⁶ Myanmar EIA Procedures, Article 50.

⁴⁷ Laos EIA Guidelines, MONRE, 2012.Box 3.3, p.26.

- မြေပိုင်ရှင်များနှင့် နယ်မြေသူ၊ နယ်မြေသားများ
- စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံရသော နယ်မြေရှိ လူမျိုးစုများ
- အရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် နယ်မြေ၏ ဘာသာရေး အကြီးအကဲများ သို့မဟုတ် ကျောင်းဆရာများ ကဲ့သို့သော အများသိ ပုဂ္ဂိုလ်များ
- နယ်မြေတွင်း အဖွဲ့အစည်းများ၊ နယ်မြေသူ၊ နယ်မြေသား အဖွဲ့များ စသည်တို့
- နယ်မြေသူနယ်မြေသားများနှင့် တိုင်းသူပြည်သားများ

အဓိက ပြဿနာများနှင့် သက်ရောက်မှုများကို စီမံကိန်း၏ အဆင့်အမျိုးမျိုးအလိုက် ခွဲခြားဖော်ပြရမည်။ ဤ အဆင့်များသည် ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်းနှင့် ပိတ်သိမ်းခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်း၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး စီမံကိန်းကဲ့သို့သော စီမံကိန်းများ၏ လည်ပတ်ခြင်းအဆင့်တွင် စီမံကိန်း တိုးချဲ့ခြင်း အစီအစဉ်များပါသော အဖြစ်မျိုး ရှိတတ်ပါသည်။ EIA အတိုင်ပင်ခံ ပညာရှင်သည် စီမံကိန်း၏ အဆင့် မျိုးမျိုးကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြရမည့်အပြင်၊ ဆောက်လုပ်ခြင်း နှင့် ပိတ်သိမ်းခြင်း အချိန်ကာလသတ်မှတ်ချက်ကိုလည်း အကြံပြုတင်ပြရပါမည်။

လေ့လာရေး နယ်ပယ်သတ်မှတ်ခြင်း အဆင့် ကာလအတွင်း၊ အစည်းအဝေးများမှာ EIA ပညာရှင် ရှင်းပြရမည့် အဓိက ပြဿနာ အချို့မှာ-

- စီမံကိန်း၏ နယ်နိမိတ်များနှင့် ကန့်သတ်ချက်များ
- အဓိက စိုးရိမ်မှုများ(အလားတူ စီမံကိန်းများ အပေါ် အခြေခံပါသည်)
- EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်မှာပါသော အဆင့်များကို ဖော်ထုတ်ပြခြင်း/ရှင်းပြခြင်း
- ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် အရေးကြီးသော ထိခိုက်မှုများ
- ထိခိုက်လွယ်သောနယ်မြေများ/အရေးကြီးသော နယ်မြေများ
- အခြား ရွေးချယ်စရာများကို ဖော်ထုတ်ပြခြင်း
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ/လူမှုရေးဆိုင်ရာ အဓိက ပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ပြခြင်း
- စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ(PAP) ကို ဖော်ထုတ်ပြခြင်း
- အခြား ပါဝင်ပတ်သက်သူများကို ဖော်ထုတ်ပြခြင်း
- ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် ထိတွေ့မှု အစီအစဉ်(လူထုပါဝင်မှု အစီအစဉ်)
- တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်(ToR) မူကြမ်း

လုပ်ငန်းအဆင့် ၃ ။ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက် လုပ်ဆောင်ခြင်း

လေ့လာရေး နယ်ပယ်သတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ၊ နှင့် တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို သက်ဆိုင်ရာ EIA အာဏာပိုင်များက အတည်ပြုပြီးလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ EIA ပညာရှင်က အပြီးသတ်ပြီး လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ အချက်အလက်စုဆောင်းခြင်းနှင့် EIA ပြုစုခြင်းလုပ်ငန်းကို စတင်ပါသည်။ ဤ လုပ်ငန်းသည် စီမံကိန်း အမျိုးအစားနှင့် ဖြေရှင်းရမည့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများအပေါ်မူတည်၍ (၃)လမှ (၃)နှစ်အထိ ကြာနိုင်ပါသည်။

စုဆောင်းရရှိသော သတင်းအချက်အလက်ပေါ် အခြေခံကာ EIA ပညာရှင်က အစီရင်ခံစာကို ပြုစုပါသည်။ EIA ပညာရှင်သည် EIA အစီရင်ခံစာကို ပြုစုပြီးလျှင်၊ ဝန်ကြီးဌာန၊ PAP နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအား အစီရင်ခံစာ မူကြမ်းကို တင်ပြရန် အတွက် အစီးအဝေးတခု (အစည်းအဝေးများ)ကို စီစဉ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ PAP နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများက တင်ပြသော

ထင်မြင်ချက်များနှင့် ပြဿနာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီးနောက်တွင် EIA ပညာ ရှင်က အစီရင်ခံစာကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံ ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြင်ဆင်မွမ်းမံပြီးနောက်တွင် EIA အစီရင်ခံစာသည် EIA စီစစ်သုံးသပ်ရေးနှင့် အကဲဖြတ်ရေး ယူနစ် (EIA Unit for Review and Assessment) သို့ တင်ပြရန် အသင့်ဖြစ်ပါပြီ။

EIA အစီရင်ခံစာတွင် အမျိုးသားဥပဒေမှာ ပြဌာန်းထားသည့်အတိုင်း အဓိက အခန်းများကို ထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို အောက်ပါအတိုင်း အကျဉ်းချုပ်နိုင်ပါသည်။

- အစီရင်ခံစာ အကျဉ်းချုပ်
- စီမံကိန်း၏ အခြေအနေ၊ အချိန်အခါ
- ပေါ်လစီဆိုင်ရာ၊ ဥပဒေဆိုင်ရာနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ မူဘောင်(ပတ်ဝန်းကျင် အရည်အသွေးနှင့် စံချိန်များ အပါအဝင်ဖြစ်သည်)
- စီမံကိန်းနှင့် စီမံကိန်းအစား အခြားရွေးချယ်စရာများအကြောင်း ရှင်းပြချက်
- ပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်း ရှင်းပြခြင်း
- ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် -လျှော့ချခြင်းအစီအမံများ
- ဆက်စပ် သက်ရောက်မှုဆိုင်ရာဆန်းစစ်ခြင်း
- ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် အန္တရာယ်ဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်း
- လူထုပါဝင်မှု အကြောင်း အစီရင်ခံစာနှင့် ထင်မြင်ချက်များ
- နည်းပညာဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ

စီမံကိန်းအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှု အစီအစဉ် (Environmental Management Plan-EMP) တခု ပြုစုရမည် ဖြစ်သည်။ EMP ကို သီးခြားစာတမ်းအဖြစ်၊ EIA အစီရင်ခံစာနှင့်တွဲ၍ တင်ရမည်။ ၎င်းကို လိုအပ်သည့်အတိုင်း၊ ကိန်း၏ အဆင့် အသီးသီး(အကြိုဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ လည်ပတ်ခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်း၊ ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာ ချထားခြင်း) အတွက် ပြုစုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

လုပ်ငန်းအဆင့် ၄၊ EIA အစီရင်ခံစာကို စီစစ်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း

EIA ကို အတည်ပြုခြင်း၊ ပြင်ဆင်ရန် ညွှန်ကြားခြင်း၊ လုံးဝပယ်ချခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသည် အစိုးရ ၏ တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ပြည့်စုံသော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် သိပ္ပံနည်းကျ အထောက်အထားများအပေါ် အခြေခံကာ သီးခြားလွတ်လပ်စွာ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ချမှတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ၊ လူထု ပါဝင်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်းများရှိသော၊ ရှင်းလင်းသည့် စီစစ်သုံးသပ်ရေး လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တရပ် လိုအပ်ပါသည်။

အရေးကြီးသော အချက်ကား၊ ဤ စီစစ်သုံးသပ်မှု အဆင့်တွင် လူထုပါဝင်မှုကို ဖော်ဆောင်ရေး၊ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ (PAP) နှင့် ပါဝင်ပတ် သက်သူများ၏ တင်ပြချက်များကို ရယူရန် ပစ်မှတ် ပရိသတ်ကို စည်းရုံးဖွဲ့စည်းရေး တာဝန်သည် စီမံကိန်း လိုလားသူ(နှင့် ၎င်းတို့၏ EIA ပညာရှင်) ဆီမှနေ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန်တာဝန်ရှိသော အစိုးရ အဖွဲ့အစည်း (EIA အာဏာပိုင်အဖွဲ့)ဆီသို့ ပြောင်း သွားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

EIA ကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အတည်ပြု၊ မပြု ဆုံးဖြတ်ရာတွင် EIA အာဏာပိုင်အဖွဲ့၏ ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် အရေးကြီးသော အချက်များမှာ

- EIA ပြုစုစဉ်ကာလတလျှောက်လုံးမှာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော လူထု ပါဝင်မှု အဆင့်
- စီမံကိန်း အဆိုပြုချက် (EMP နှင့် အကြံပြုတင်ပြသော လျော်ကြေး အပါအဝင်)နှင့် ပတ်သက်၍ PAP နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ အမြင်များ
- အကြံပြုတင်ပြသော လျှော့ချရေး အစီအမံများနှင့် EMP တို့သည် သက်ရောက်မှုများကို လောက်လောက်လားလား ဖြေရှင်းပေး/လျှော့ချပေးနိုင်ဖွယ် ရှိ၊ မရှိ
- စီမံကိန်း ကတိကဝတ်များ၏ အရာရောက်မှုနှင့် တန်ဖိုး (EMP အစီအမံများအပြင်၊ အကြံပြုတင်ပြသော လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးကျေးဇူးများ)
- ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက် အများအပြားနှင့် ကိုက်ညီမှု
- အတည်ပြုထားသော ToR နှင့် ကိုက်ညီမှု
- (EIA ၊ EMP မှာ ပေးထားသော ကတိကဝတ်များအပြင်) အတည်ပြုချက်အတွက် သတ်မှတ်ထားသော ကြိုတင် စည်းကမ်းချက်များ

လုပ်ငန်းအဆင့် ၅။ EIA အစီရင်ခံစာ အတည်ပြုချက်

အစိုးရက EIA တခုကို အတည်ပြုခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ပြင်ဆင်မှုများလုပ်ရန် ညွှန်ကြားခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ လုံးဝပယ်ချခြင်း သော်လည်းကောင်း၊ နောက်ဆုံးအနေနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပါသည်။ ဤ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ပြည့်စုံသော သတင်းအချက် အလက်များနှင့် သိပ္ပံနည်းကျ အထောက်အထားများအပေါ် အခြေခံကာ သီးခြားလွတ်လပ်စွာ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ချမှည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ် ပါသည်။

EIA နှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီးနောက်တွင် လူထုနှင့် စီမံကိန်းလိုလားသူတို့ နှစ်ဘက်စလုံးအဖို့ အယူခံဝင်ခွင့်ရှိပါသည်။ အယူခံမှု ထိရောက်ဖို့နှင့် ယုံကြည်ခံရဖို့ဆိုလျှင် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အကြောင်းပြချက်နှင့်တကွ အများသိအောင် ထုတ်ပြန်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

EIA အစီရင်ခံစာ အတည်ပြုခံရပြီးနောက်တွင်၊ စီမံကိန်းအဖို့ အခြား အတည်ပြုချက်များနှင့် ခွင့်ပြုချက်များ (နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အတည်ပြုချက်များ အပါအဝင်ဖြစ်သည်)ကို ရယူရန် လိုအပ်ပါသည်။

လုပ်ငန်းအဆင့် ၆။ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် လိုက်နာခြင်း

EIA အတည်ပြုချက်ရပြီး၊ အကောင်အထည်ဖော်သော စီမံကိန်းများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်များအတွက်သာမက၊ EIA စနစ် ခိုင်မာရေးအတွက်ပါ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ စီမံကိန်း ဆောက် လုပ်မှု၊ လည်ပတ်မှု နှင့် နောက်ဆုံး၌ ဖျက်သိမ်းခြင်းတို့သည် EIA ၊ ESMP နှင့် (အတည်ပြုချက်အတွက် သတ်မှတ် ထားသော) ကြိုတင် စည်းကမ်း ချက်များ ကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့လိုက်နာစေရန်စေရန်နှင့် EIA မှာ ပေးထားသော ကတိကဝတ်များကို တည်စေရန်အတွက် စောင့်ကြည့်မှု စနစ်တခု လိုအပ်ပါသည်။ စောင့်ကြည့်မှုစနစ်တွင် စီမံကိန်း မန်နေဂျာ ဆောင်ရွက်သော အတွင်း စောင့်ကြည့်မှုနှင့်၊ ပြင်ပ အုပ်စုများ ဆောင်ရွက်သော အမှန်တကယ် စောင့်ကြည့်မှုတို့ နှစ်မျိုးစလုံးပါဝင်ပါသည်။ ဤ အပြင်စောင့်ကြည့်မှုကို အစိုးရ အဖွဲ့အစည်း

များကဖြစ်စေ၊ နယ်မြေအဖွဲ့အစည်းများကဖြစ်စေ၊ နှစ်ဖွဲ့စလုံးကဖြစ်စေ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ စောင့်ကြည့်မှုသည် အဆက်မပြတ်လုပ်ရသော လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ စောင့်ကြည့်မှုကြောင့် စီမံကိန်းသည် အတည် ပြုချက်အတွက် သတ်မှတ်ထားသော ကြိုတင်စည်းကမ်းချက်များနှင့် အညီလည်ပတ်နေသည်ဟု လူမှုအဖွဲ့အစည်းက ကျေနပ်နေနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင်၊ စောင့်ကြည့်မှုကြောင့်ပင် ပြင်းထန်သော အကျိုးဆက်များ မဖြစ်ပွားမီမှာ ပြဿနာနှင့် စိုးရိမ်မှုများ ကိုလည်း တုန့်ပြန် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

ထို့ပြင်၊ EIA နှင့် EMP မှာ အလေးထားခဲ့သော လူထုပါဝင်မှု ကိစ္စကို စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်နေစဉ်ကာလအတွင်း မှာ ဆောင်ရွက်စေရေးအတွက် ယန္တရားတခုလည်း လိုအပ်ပါသည်။ စောင့်ကြည့်မှုကြောင့် အကယ်၍ လိုက်နာမှု မရှိကြောင်း သို့မဟုတ် စည်းကမ်းချက်များကို ချိုးဖောက်ကြောင်း တွေ့ရှိပါက၊ လိုက်နာအောင် ဆောင်ရွက်မည့် ယန္တရားများ အသင့်ရှိရန် လိုပါသည်။ ဤအချက်ကို စီမံကိန်းလိုလားသူ၊ PAP နှင့် အခြား ပါဝင်ပတ်သက်သူများ နားလည်ထားရန် လည်း လိုပါသည်။

လိုက်နာမှု၊ စောင့်ကြည့်မှုနှင့် လိုက်နာအောင်ဆောင်ရွက်မှု

EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်သည် စီမံကိန်း အတည်ပြုချက်ရသည်တွင် ပြီးဆုံးသွားနိုင်သော်လည်း၊ ပြီးဆုံးချိန်သည် PAP များက သက်ရောက်မှုများကို စတင်ခံစားရချိန်ဖြစ်ပါသည်။ စီမံကိန်းကို ဆောက်လုပ်နေစဉ်မှာ PAP နှင့် အခြားပါဝင်ပတ်သက်သူများ အဖို့ စီမံကိန်းလိုလားသူအား အတည်ပြုချက်အတွက် သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းချက်များ အားလုံးအတိုင်း ဆောင် ရွက်စေရန်နှင့် EIA လုပ်ငန်း ကာလအတွင်းမှာ သတ်မှတ် ထားသော တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်၊ ပေးခဲ့သော ကတိ ကဝတ်များ ကို လိုက်နာဆောင်ရွက်စေရန်အတွက် အခွင့်အလမ်းများရှိရန်လိုပါသည်။

ဆောက်လုပ်ရေး မတိုင်မီကာလ

စီမံကိန်းလိုလားသူနှင့် စီမံကိန်း ဆောက်လုပ်သူတို့အနေနှင့်၊ အကြိုဆောက်လုပ်ရေးနှင့် ဆောက်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများကို သတ်မှတ်နေရာမှာ မဆောက်လုပ်မီတွင်၊ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ(PAP)နှင့် အစည်းအဝေးတခု ကျင်းပရမည်ဖြစ်ပါ သည်။ ဤ အစည်းအဝေးမှာ ဆောက်လုပ်ရေး အစီအစဉ်၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဝန်သယ်ကား စီးရေ၊ ဆောက်လုပ်ရေးယာဉ် စီးရေ၊ လုပ်ငန်း အရေအတွက်၊ ဆောက်လုပ်ရေး အချိန်နာရီ၊ ကြာမည့် ဆောက်လုပ်ရေး ကာလ ကဲ့သို့သော အချက်အလက်များကို ပေးရမည့်အပြင်၊ အများပြည်သူတို့အပေါ် ထိခိုက်နိုင်ဖွယ်ရှိ သည်များ ကိုလည်း ရှင်းပြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဆောက်လုပ်ခြင်း အဆင့်

စီမံကိန်း ဆောက်လုပ်သူသည် အဆိုပြုထားသော (ဆောက်လုပ်ရေး ကာလအတွင်း) လူထုပါဝင်မှု အစီအစဉ်ကိုလည်း အသေးစိတ်ရှင်းပြရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤ အစီအစဉ်တွင် လူထု တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု ကော်မတီ(Community Consultation Committee-CCC)နှင့် နှစ်နာမူ ပြန်လည်ကုစားရေး ယန္တရား(Grievance Redress Mechanism)တို့၏ အသေးစိတ် အချက်အလက်များ ပါဝင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ လနှင့်ချီ (နှစ်နှင့်ချီ)၍ ကြာမည်ဖြစ်ပြီး၊ ဆောက်လုပ်ရေးကာလအတွင်းမှာ သက်ရောက်မှု အကြီးအကျယ်ဖြစ်စေမည့် စီမံကိန်းကြီးများအတွက်ဆိုလျှင် လူထု တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု ကော်မတီသည်

အစည်းအဝေးများကို ပုံမှန်ကျင်းပသင့်ပါသည်။ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ(PAP)အား လူထု တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု ကော်မတီမှာ ကိုယ်စားပြုမှုကောင်းစွာ ပေးရမည့်အပြင်၊ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများသည် မိမိတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များ ကို ရွေးချယ်ခွင့်ရရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ CSO များအားလည်း CCC မှာ ကိုယ်စားပြုမှု ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ စီမံကိန်းတည် ဆောက်သူများကိုလည်း ကိုယ်စားပြုမှုပေးရပါမည်။ ဤသို့ဖြင့်၊ ထင်မြင်ချက်များနှင့် မကျေနပ်ချက်များကို မြန်မြန်ဆန်ဆန် ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လူထုတိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု ကော်မတီသည် စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ(PAP)အား ထိတွေ့ဆက်ဆံပြီး၊ အခွင့်အာ ကာပေး ရဖြစ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့မှသာ ပြဿနာများကို လျှင်မြန်၊ ထိရောက်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လုပ်ငန်း လည်ပတ်ခြင်းအဆင့်

လည်ပတ်ခြင်းအဆင့်သည် စီမံကိန်း သက်တမ်းရှိသလောက်ကြာမည်ဖြစ်ပြီး၊ ကိုယ်ပိုင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်(EMP)ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ EMP မှာ စီမံကိန်း၏ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေး ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၏ အသေးစိတ် အချက်အလက်များ ပါရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

လည်ပတ်ခြင်းအဆင့် ကာလတွင် စီမံကိန်းဖော်ဆောင်သူအနေနှင့် စီမံကိန်းလည်ပတ်မှုကြောင့်ဖြစ်ပွားသော မည်သည့် ညစ်ညမ်းမှုကိုမဆို စောင့်ကြည့်ရန်လိုပါသည်။ ညစ်ညမ်းမှုသည် လေ ညစ်ညမ်းမှုသော်လည်းကောင်း၊ အသံညစ်ညမ်း မှုသော် လည်းကောင်း၊ အမြင်ညစ်ညမ်းမှုသော်လည်းကောင်း၊ ရေ ညစ်ညမ်းမှုသော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ စီမံကိန်းမှ စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများလည်း ထွက်နိုင်ပါသည်။ ဤစွန့်ပစ်ပစ္စည်းများသည် ပြန်လည်ပြုပြင် အသုံးပြုနိုင်သော စွန့်ပစ်ပစ္စည်း များသော်လည်းကောင်း၊ အမှိုက်စုံသော်လည်းကောင်း၊ အဆိပ်သင့်စေနိုင်သော သို့မဟုတ် အန္တရာယ် ဖြစ်စေနိုင်သော စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများသော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဇယား (၂)။ EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဓိက အဆင့်များတွင် လူထုပါဝင်မှုအကြောင်း အကျဉ်းချုပ်

	ကမ္ဘောဒီးယား	လာအို PDR	မြန်မာ	ထိုင်းလင်း	ဗီယက်နမ်
ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်း	ရှိ၊ လက်တွေ့ လုပ်	မရှိ	PAPနှင့်တိုင်ပင် ဆွေးနွေးရန် ပြဌာန်းချက်များ မရှိ	PP အတွက်ပြ ဌာန်း ချက်များ မရှိ	ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆန်းစစ် ချက်မှာ တိုင်ပင်ဆွေး နွေးမှု အချို့ကို ထည့်သွင်းရမည်
လေ့လာရေးနယ်ပယ် သတ်မှတ်ခြင်း/ToR	ရှိ	ရှိ၊ လေ့လာရေး နယ်ပယ် သတ် မှတ်ခြင်းတွင်	ရှိ၊ PP အတွက်ရှင်း လင်း သောပြဌာန်းချက်	ရှိ	EIAနှင့်တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေး ခြင်းမရှိ။ PP အတွက်ပြဌာန်း ချက်များရှိ

		PAP ပါရမည်	များရှိ		
EIA ပြုစုခြင်း	ရှိ	ရှိ၊ PAP နှင့် နယ် မြေ လူမှု အဖွဲ့အစည်း များကိုတိုင် ပင်ဆွေးနွေး ရမည်	MOECF ၏ အ တည်ပြုချက်ယူ နေ အတွက် ToR မှာ PP အစီအစဉ် ကိုအသေး စိတ် ဖော်ပြရ မည်	ရှိ၊ EHIA အတွက် နှစ်ကြိမ်	ရှိ၊ သို့သော် လမ်း ညွှန်ချက် မလုံ လောက်
ဆန်းစစ်ချက်	ရှိ၊ PP အစည်းအ ဝေးကျင်းပရန် MOE ဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များရှိ	ရှိ၊ ဆန်းစစ်ချက် ကာလအတွင်း မှာ MONRE သည် အဆင့် အမျိုးမျိုးမှာ တိုင်ပင်ဆွေး နွေးရ မည်။ EMP ကိစ္စ အပါအဝင်ဖြစ် သည်	MOECF သည် PP အစည်းအဝေးများ ကျင်းပပြီး၊ ထင်မြင် ချက်များကို ရယူရ မည်	ပညာရှင်များ၏ စိစစ်သုံးသပ်ရေး အဖွဲ့က လူထုစည်း ဝေးပွဲကျင်းပဖွယ် ရှိနိုင်။ EHIA အတွက် လိုအပ်	ဆန်းစစ်ချက်ကာလ တွင် PP အစည်းအ ဝေးများ ဆက်ကျင်းပ ရေးအတွက် တိကျ သော ပြဌာန်းချက် မရှိ
အတည်ပြုချက်	အများသိစာ တမ်းဟုတ်၊ မ ဟုတ် ရှင်းရှင်း လင်း မသိရ။ EIA နှင့် ECC ကို အများသိ မထုတ်ပြန်သေး		ECCကို အများသိ ထုတ်ပြန်ရမည်၊ EMP အပါအဝင်ဖြစ်၏ သည်	အတည်ပြုချက် သည်အများသိ စာတမ်း ဖြစ်သည်၊ EMP ပါရမည်	EIA ကို ရနိုင်သည်
စောင့်ကြည့်ခြင်း	ရှိ၊ PAP ကို ပါဝင် စေရမည်။ GRM ရှိရမည်	ရှိ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်း ကို EMP မှာပါဝင် စေရ မည်	လူမှုအဖွဲ့အစည်း ပါဝင်မှုအတွက် ပြဌာန်းချက်မရှိ၊	ရအစီရင်ခံစာများ ကို ONEP နှင့် ခွင့် ပြုချက် ပေးသော အာဏာပိုင် အဖွဲ့ အား ပေးသည်။	
EIA ဖြစ်စဉ် လုပ်သင့် မလုပ် သင့် PAP က ဆုံးဖြတ်ခွင့်	မရှိ	မရှိ	မရှိ	နိုင်ငံသားများကလုပ်ငန်း အစီအစဉ်များကို တရားရုံးသို့ ပို့နိုင်သည်	မရှိ

ထိုင်းနိုင်ငံ ၂၅၅၀ (၂၀၀၇) ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ EHIA တာဝန်ဝတ္တရားများကို လိုက်နာရန် ပြဌာန်းချက်

ဗဟိုအုပ်ချုပ်ရေး တရားရုံး၏ စီရင်ချက် အမှတ်-၁၃၅၂/၂၅၅၂

အမှုသည်များ။ ။ ကမ္ဘာ့ ပူနွေးမှုဆန့်ကျင်ရေး အသင်း (Anti-Global Warming Association)နှင့် တရားလို (၄၂)ဦး၊ နှင့် အမျိုးသား ပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာ ဘုတ်အဖွဲ့ (National Environmental Board) နှင့် တရားပြိုင် (၇)ဦး

အမှု အကျဉ်းချုပ်။ ။ ထိုင်းနိုင်ငံ ၂၅၅၀ (၂၀၀၇)ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် (၂၀၀၇)ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၂၄) ရက်နေ့တွင် အာဏာတည်ခဲ့သည်။ ပြဿနာကား- ထိုအချိန်မှစ၍ တရားပြိုင်များမှာ စီမံကိန်းများ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင် ချက်များက လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်သော်လည်းကောင်း၊ အများပြည် သူတို့၏ ကျန်းမာရေးအပေါ်သော်လည်းကောင်း ပြင်းထန်သော သက်ရောက်မှုများ ရှိ၊ မရှိ စဉ်းစားရန် တာဝန်ရှိ မရှိ ဟူ၍ ဖြစ် သည်။ အကယ်၍ ၎င်းတို့ သည် ဤအဖြစ်မျိုးသို့ ရောက်ပါက၊ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ (၆၇)နှင့် အညီ၊ လူထုကြားနာပွဲ ကျင်းပကာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ချက်တရပ် လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား အကြံပြုခွင့်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ တရားပြိုင်များ သည် HEIS ဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များကို လျစ်လျူရှုပြီး၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအပေါ် ပြင်းထန်သော သက်ရောက်မှုဖြစ် စေဖွယ်ရှိ သော စီမံကိန်းများ/လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် (ဤအခြေခံဥပဒေ အာဏာမတည်မီက ကျင့်သုံးခဲ့သော လုပ်ထုံးလုပ် နည်းများနှင့် အလားတူ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ကျင့်သုံးကာ)လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် အနည်းဆုံး (၇၆)ခု ပေးခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။

ဥပဒေရေးရာ ပြဿနာ။ ။ ထိုင်းနိုင်ငံ (၂၀၀၇) ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ အာဏာတည်ပြီးနောက်မှာ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်များအား လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် (၇၆)ခု ပေးခြင်းသည် (၂၀၀၇) ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင် နေသလား။

စီရင်ချက်။ ။ ဗဟို အုပ်ချုပ်ရေး တရားရုံးက (၂၀၀၇) ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အရ၊ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး နှင့် တရားစီရင်ရေး ဆောင်ရွက်ချက်များသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် အညီဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့ပြင်၊(၂၀၀၇)ခုနှစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ (၇၆)က အတိအလင်းသော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍ သော်လည်းကောင်း အသိအမှတ် ပြုထားသော သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးက အသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့် အရေးများနှင့် လွတ် လပ်မှုများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည့်အပြင်၊ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ၊ ဝန်ကြီးဌာနများဆိုင်ရာ၊ တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် အာဏာတည် စေရမည်။ အုပ်ချုပ်ရေးတရားရုံးသည် မသဖွတ် (Mah Tha Phut)နှင့် အနီးအနား ဝန်းကျင်မှာ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် (လူမှုအဖွဲ့အစည်း၊ ပတ်ဝန်းကျင် အရည်အသွေး၊ အများပြည်သူ ကျန်းမာရေးတို့အပေါ်) သက်ရောက်မှုကို ရပ်ပစ်ခြင်းအားဖြင့် သော်လည်း ကောင်း၊ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ (၆၇)၊ အပိုဒ် (၂)ပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အညီ ဆောင်ရွက်ရန် သက် ဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သက်သူများအား တိုက်တွန်းခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း အများပြည်သူတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ် လပ်မှုကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။

ဗဟို အုပ်ချုပ်ရေး တရားရုံးသည် (၂၀၀၇) ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ အာဏာတည်ပြီးနောက်မှာ စီးပွားရေး လုပ် ငန်းရှင်များအား ပေးထားသည့်၊ (၂၀၁၀)ခုနှစ်က သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ဝန်ကြီးဌာန၏ သက်ရောက်မှု ပြင်းထန်သော စီမံကိန်းများ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်များ စာရင်းဝင်ဖြစ်ပြီး၊ (၂၀၀၇) ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ (၆၇)၊ အပိုဒ် (၂)ပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအားလုံးနှင့် မကိုက်ညီသော လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခွင့်များကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်း ခဲ့သည်။

ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် (Republic of the Union of Myanmar)

နိဒါန်း

ယခင်က (MOECAF) ဟု ခေါ်သော၊ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (Ministry of National Resources and Environment Conservation-MONREC) သည် EIA ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် အခွင့်အာဏာနှင့် တာဝန်ရှိ ဝန်ကြီးဌာနဖြစ်ပါသည်။ (၂၀၁၂)ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (၂၀၁၄)ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး နည်းဥပဒေများအရ ဝန်ကြီးဌာနသည် (၂၀၁၅)ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမှာ ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး တဝန်ဝတ္တရားများကို ထည့်သွင်းထားပါသည်။ နိုင်ငံတော်သည် သဘာဝ အရင်းအမြစ်များ၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်ပြီး၊ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေက ဤသဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ထုတ်ယူ၊ သုံးစွဲရေးအတွက် ဥပဒေပြုခွင့်ပေးထားသော်လည်း၊ အခန်း (၄၅) ပါ တာဝန်ဝတ္တရား များက သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန်နှင့် ထိန်းသိမ်းပေးရန် ဤဥပဒေကို ချွင်းချက်ပြုထား ပါသည်။

နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအား ပိုင်းဝန်းကူညီရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ ဤတာဝန်များကို ချွင်းချက်ပြုထားသည်မဟုတ်ချေ။

၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ

ပုဒ်မ ၃၇

နိုင်ငံတော်သည်

(က) နိုင်ငံတော်ရှိ မြေအားလုံး၊ မြေပေါ်မြေအောက်၊ ရေပေါ်ရေအောက်နှင့် လေထုအတွင်းရှိ သယံဇာတ ပစ္စည်းအားလုံး၏ ပင်ရင်း ပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်။

(ခ) နိုင်ငံပိုင် သယံဇာတ ပစ္စည်းများအား စီးပွားရေး အင်အားစုများက ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းကို ကွပ်ကဲကြီးကြပ်ရန် လိုအပ်သည့် ဥပဒေ ပြဌာန်းရမည်။

(ဂ) နိုင်ငံသားများအား ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ အမွေဆက်ခံခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင် လုပ်ကိုင်ခွင့်၊ တီထွင်ခွင့်နှင့် မူပိုင်ခွင့်တို့ကို ဥပဒေပြဌာန်းချက်နှင့် အညီ ခွင့်ပြုရမည်။

ပုဒ်မ (၄၅)

နိုင်ငံတော်သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမည်။

နိုင်ငံသားတိုင်းသည် အောက်ဖော်ပြပါ ကိစ္စများတွင် နိုင်ငံတော်အား ကူညီရန် တာဝန်ရှိသည်-

(က) အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း

(ခ) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း၊

(ဂ) လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မြှင့်မားလာစေရန် ကြိုးပမ်းခြင်း

(ဃ) အများပြည်သူပိုင် ပစ္စည်းများကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း။

သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (Ministry of National Resources and Environment Conservation-MONREC) သည် (၂၀၁၂)ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ (၂၀၁၂)ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (ECL)သည် တိုးမြှင့်ထားသော ပတ်ဝန်းကျင် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အစီအမံအမျိုးမျိုးအတွက် ဥပဒေ အခြေခံဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ

၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး နည်းဥပဒေ

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း

၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ၏ ရည်မှန်းချက်တစ်ခုကား - ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ပြဌာန်းခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသား ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး မူဝါဒ(Myanmar National Environment Policy)ကို ဖော်ဆောင်ရန်ဖြစ် ပါသည်။ ပေါ်လစီက အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

တိုင်းပြည်၏ ဥစ္စာနေသည် ၎င်း၏ ပြည်သူများ၊ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဘာဝ သယံဇာတများ ဖြစ်သည်။ မြန်မာ နိုင်ငံ အမျိုးသား ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး မူဝါဒ၏ ရည်မှန်းချက်ကား- နိုင်ငံသူနိုင်ငံသား အားလုံး ၏ ဘဝအရည်အသွေး မြင့်မားအောင် ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းတွင် ပတ်ဝန်းကျင် ကိစ္စကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းအားဖြင့် ဤအရာ များအချင်းချင်းအကြားမှာ ညီညွတ်မှုစေရန် ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်တိုင်းမှာ မိမိ၏ သဘာဝ အရင်းအမြစ်များကို မိမိ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် အညီ အသုံးပြုရန် အမြင့်ဆုံး အခွင့်အရေး ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် မိမိ၏ တရားစီရင်ပိုင် ခွင့်ထက် မကျော်လွန်အောင်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားတိုင်းပြည်များ၏ အကျိုးစီးပွားများကို မထိပါးမိအောင်လည်း ကောင်း သတိကြီးစွာ ထားရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ်မျိုးဆက်များ၏ အကျိုးစီးပွားအရ သဘာဝအရင်းအ မြစ်များကို ထိန်းသိမ်းရန်မှာ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားတိုင်း၏ တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကြိုးပမ်းရာ၌ ပတ်ဝန်း ကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကို အဓိကရည်မှန်းချက်အဖြစ် ထားရမည်။

ပြည်တွင်းပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်၂၀၁၆ မြန်မာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေကို မကြာသေးခင်က မြန်မာ အစိုးရက ပြဌာန်းခဲ့သည်။ ၎င်းဥပဒေတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို မထိခိုက် စေရဟု ပါဝင်ထားသည်။ အထူးသဖြင့် ပုဒ်မ ၄၁ အရ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ အများပြည်သူကျန်းမာရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟစနစ်ကို ထိခိုက်စေမည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို တားမြစ်ထားပါသည်။ နိုင်ငံတကာ အကောင်းဆုံးစံချိန်စံညွှန်းများဖြစ်သော သဘာဝနှင့်လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ကို မထိခိုက်စေခြင်း သို့မဟုတ် ညစ်ညမ်းမှုနှင့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှု မဖြစ်စေခြင်း စသည်ဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ လိုက်နာကျင့်သုံး ရမည်ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၃၆ အရ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် အရေးပါသည့် လုပ်ငန်းများ၊ အကြီးစားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဒေသခံလူထုများအပေါ် ကြီးမားသည့် သက်ရောက်မှု ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် လုပ်ငန်းများသည် အဆိုပြုချက်တင်သွင်း၍ မြန်မာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်၏ အဆိုပြုလွှာ တင်သွင်းရမည်။ ၎င်းအဆိုပြုချက်တွင် EIA အစီရင်ခံစာပါရမည်လား (ယခင်နည်းဥပဒေအရ လိုအပ်ခဲ့သကဲ့သို့) (သို့) EIA မလုပ်ခင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့် ရယူရမည်လားဆိုတာတော့ မသေချာပေ။ အစိုးရမှ နည်းဥပဒေနှင့်ပတ်သတ်၍ ယခု အချက်အလက်ကို ရှင်းလင်းထုတ်ပြန်ရန် မျှော်လင့်ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (ECL)က မြန်မာနိုင်ငံ ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အကျဉ်းချုပ်ပြဌာန်းပေးထားသည်။

ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (ECL)၏ ရည်မှန်းချက်များမှာ-

ပုဒ်မ ၃

ဥပဒေ၏ ရည်မှန်းချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

- (က) မြန်မာ နိုင်ငံ အမျိုးသား ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး မူဝါဒကို ဖော်ဆောင်ရန်
- (ဂ) ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ် မျိုးဆက်နှစ်လုံးအတွက် သန့်ရှင်း၊ ကောင်းမွန်သော ပတ်ဝန်းကျင်တရပ်ဖြစ်ရေး လှုံ့ဆော်ရန်
- (င) သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးမှု မဖြစ်အောင် စီမံခန့်ခွဲရန်နှင့် ရေရှည်ခံအောင် အသုံးပြုနိုင်စေရန်

၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (ECL)က ညစ်ညမ်းမှုထိန်းချုပ်၊ ကန့်သတ်ရန်အလို့ငှာ ညစ်ညမ်းမှုဖြစ်စေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် အညစ်အကြေး စွန့်ပစ်မှုများကို ပတ်ဝန်းကျင် အရည်အသွေးစံချိန်များအတိုင်း ကန့်သတ်ရန်နှင့် ညစ်ညမ်းမှု ထိန်းချုပ်ရေး ကရိယာများကို တပ်ဆင်ရန် ပြဌာန်းထားပါသည်။

ပုဒ်မ ၁၄

ညစ်ညမ်းမှု ပမာဏတစ်ခုတရာဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ညစ်ညမ်းမှုဖြစ်စေသော အရာများကို ပြဌာန်းထားသော ပတ်ဝန်းကျင် အရည်အသွေး စံချိန်များနှင့် အညီသန့်စင်ခြင်း၊ ထုတ်လွှတ်ခြင်း၊ သွန်ထုတ်ခြင်း၊ ထိန်းထားခြင်း ပြုရမည်။

ပုဒ်မ ၅

ညစ်ညမ်းမှု ပမာဏတစ်ခုတရာဖြစ်စေသည့် တစ်ခုခုသော လုပ်ငန်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ နေရာကိုသော်လည်းကောင်း ပိုင်သူ သို့မဟုတ် လက်ရှိဖြစ်နေသူသည် ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကို စောင့်ကြည့်ရန်ဖြစ်စေ၊ ထိန်းချုပ်ရန်ဖြစ်စေ၊ စီမံခန့်ခွဲရန်ဖြစ်စေ၊ လျော့ချရန်ဖြစ်စေ၊ ရှင်းပစ်ရန်ဖြစ်စေ လုပ်ငန်းတွင်း သန့်စင်စက်ရုံ (on-site facility) သို့မဟုတ် ကရိယာ တပ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ သုံးခြင်းသော်လည်းကောင်း ပြုရမည်။ ဤသို့ မလုပ်နိုင်ပါက ပတ်ဝန်းကျင်သဘောအရ ခိုင်လုံသောနည်းလမ်းများနှင့် အညီ စွန့်ပစ် ပစ္စည်းများကို သွန်ထုတ်ရမည်။

ထို့ပြင်၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး နည်းဥပဒေက ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ပျက်စီးစေသော လုပ်ဆောင်တစ်ခုခု လုပ်ဆောင်ခြင်းကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ပိတ်ပင်တားမြစ်ထားပါသည်။

အခန်း (၈) ပိတ်ပင်တားမြစ်မှုများ

(က) မည်သူမျှ ဤဥပဒေနှင့် ဤနည်းဥပဒေတစ်ခုခုအရ ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ သတိပေးထားသည့် ညစ်ညမ်းမှုဖြစ်စေသော ပစ္စည်းများနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သော စွန့်ပစ် ပစ္စည်းများကို မည်သည့်နည်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ လူထုအား တိုက်ရိုက်သော် လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍ သော်လည်းကောင်း ထိခိုက်စေသော မည်သည့်နေရာမှာဖြစ်စေ ထုတ်လွှတ်ခြင်း၊ ထုတ်လွှတ် စေခြင်း၊ သွန်ထုတ်ခြင်း၊ သွန်ထုတ်စေခြင်း၊ စုပုံခြင်း၊ စုပုံစေခြင်း မပြုရ။

(ခ) မည်သူမျှ အများပြည်သူအကျိုးအတွက် ဝန်ကြီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းမှတစ်ပါး၊ ဂေဟစနစ်နှင့် ဤစနစ်ကြောင့်ပြောင်းလဲနေသော သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုရ။

အစိုးရ ဌာနတစ်ခုခု၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက လုပ်ဆောင်မည့် စီမံကိန်း သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုခုကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ထိခိုက်မှု တစ်ခုခု ဖြစ်နိုင်ဖွယ် ရှိ၊ မရှိ ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် (၂၀၁၂) ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (ECL)အရ၊ ဝန်ကြီးဌာနအား EIA စနစ်နှင့် လူမှုရေး ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း စနစ် ပြုစုရန် အခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းထားပါသည်။

ထိုပြင်၊ ဝန်ကြီးဌာနအား ပုဒ်မ ၇ (ဃ)အရ ပတ်ဝန်းကျင် အရည်အသွေး စံချိန်များ သတ်မှတ်ရန်လည်း အခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းထားပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် အရည်အသွေး စံချိန်များကို အခန်း (၆)၊ ပုဒ်မ ၁၀၊ ၁၁၊ ၁၂ တို့တွင် ဆက်လက်၍ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

EIA ဝေါဟာရများ၏ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်များ

ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (ECL)၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး နည်းဥပဒေများ(Environment Conservation Rules)နှင့် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများက မြန်မာနိုင်ငံ၏ EIA အတွက် ဝေါဟာရ အများအပြားကို အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုထား ပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (ECL)က ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟစနစ်ကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင် (Environment)ဆိုသည်မှာ- ရေ၊ လေထု၊ ရာသီဥတု၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ တို့အပါအဝင် လူသား၏ ပတ် ဝန်းကျင်ဖြစ်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် အပင်များဖြစ်သော ဇီဝဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက် များ၊ နှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ အလှူတရားဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များဖြစ်ပါသည်။

ဂေဟစနစ် (ecosystem)ဆိုသည်မှာ- ဟန်ချက် ညီစွာ တည်ရှိနေသော သက်ရှိ၊ သက်မဲ့အရာများ၏ သဘာဝစနစ်နှင့် ဤ စနစ်ကြောင့် တစ၊ တစ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်နေသော သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်ပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး နည်းဥပဒေ (ECL)က EIA ၊ ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း (IEE)၊ နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင် ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ် (EMP)တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကိုလည်း ပေးထားပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (Environmental Impact Assessment)ဆိုသည်မှာ-ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူသားဆိုင်ရာ၊ ဇီဝဆိုင်ရာ၊ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်ရန်အလားအလာ သို့မဟုတ် သက်ရောက်မှုဖြစ်စဉ်များ ရှိ၊ မရှိ စနစ်တကျ လေ့လာသော လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တရပ်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းသည် အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်း၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ် ငန်း၊ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်တခုနှင့် ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းဖြစ်စဉ်၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

တတိယ ပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် တတိယအဖွဲ့အစည်း (Third Person or organization)ဆိုသည်မှာ- နည်းဥပဒေများတွင် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် တတိယ ပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် တတိယအဖွဲ့အစည်းကို ဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် စီမံကိန်းအ ဆိုပြုသူက ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း တရပ်ပြုလုပ်ရန် စာချုပ် ချုပ်ဆိုထားသည့် သို့မဟုတ် အလုပ်အပ်နှံထားသည့် သို့မဟုတ် စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန် သို့မဟုတ် အလုပ်အပ်နှံရန် ရည်ရွယ် ထားသည့် ပုဂ္ဂိုလ် တဦးဦး သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတခုခုလည်းပါဝင်သည်။

ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း (Initial Environmental Examination)ဆိုသည်မှာ- စီမံကိန်း၊ သို့မဟုတ် စီးပွား ရေးလုပ် ငန်း၊ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်တခု၏ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်အလားအလာများသည် သိသာထင်ရှားခြင်းရှိ၊ မရှိ၊ ပတ်ဝန်း ကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ရန် လိုအပ်ခြင်းရှိ၊ မရှိ၊ သတ်မှတ်ထားသော အခြား စာရွက်စာတမ်းများကို ပြုစု၊ တင်ပြရန် လိုအပ်ခြင်းရှိ၊ မရှိ လေ့လာသော ကနဦး လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ် ကိုဆိုလိုသည်။

ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ် (Environmental Management Plan)ဆိုသည်မှာ - စီမံကိန်း၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း

ငန်း၊ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခု၏ ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်း၊ ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ လည်ပတ်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အဆုံးသတ်ခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်းကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ ပိတ်သိမ်းပြီးနောက်မှာသော်လည်းကောင်း၊ အခြားအကြောင်းများကြောင့်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ပွားသော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများမှ ရှောင်ကျဉ်ရန် သို့မဟုတ် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် သို့မဟုတ် လျော့ချရန် သို့မဟုတ် စောင့်ကြည့်ရန်အတွက် ဝန်ကြီးဌာန၏ လိုအပ်ချက်များ၊ လမ်းညွှန် ချက်များနှင့် အညီ ပြုစုထားသော စီမံကိန်း စာတမ်းတစ်စောင်ကို ဆိုလိုသည်။ ဤအစီအစဉ်တွင် စီမံကိန်း၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၊ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုကြောင့် ဖြစ်ပွားသော ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုများမှ ရှောင်ကျဉ်ရန် သို့မဟုတ် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် သို့မဟုတ် လျော့ချရန်အတွက် စီမံခန့်ခွဲနည်းများ၊ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အလုပ် အစီအစဉ် များ၊ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေပြောင်းလဲမှု နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးတို့ကို စောင့်ကြည့်ရန် အလုပ်အစီအစဉ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် အရေးပေါ်အခြေအနေ အတွက် အစီအမံများ ပါရှိသည်။

(၂၀၁၅)ခုနှစ်၊ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကလည်း EIA နှင့် ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE) လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်များတွင် သုံးစွဲသော ဝေါဟာရများကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆို ထားပါသည်။

စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူ(Project Affected Person-PAP) ဆိုသည်မှာ- အကြံပြုထားသော စီမံကိန်းတစ်ခု၏ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ ဖြစ်စေ ဒဏ်သင့်ခံရသည့် သဘာဝအတိုင်းရှိနေသော လူ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး သော်လည်းကောင်း၊ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး သော်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းသော်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။ မြေယာ သို့မဟုတ် အိုးအိမ်ကို တရားဝင်သိမ်းယူခြင်း၊ မြေအဆင့်အတန်း ပြောင်းလဲခြင်းများကြောင့် သဘာဝတရားမှာ ဖြစ်ပွားသော အကန့်အသတ်မဲ့ အကျိုးဆက်များနှင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် တရားဝင်ပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတို့၏ နေထိုင်ရာ နယ်မြေများရှိ ဂေဟစနစ်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်စနစ်များအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများ အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

ဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှု (Adverse Impact)ဆိုသည်မှာ - တရားဝင်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ၊ သဘာဝပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ၊ ဂေဟစနစ်ဖြစ်စေ၊ သဘာဝအရင်းအမြစ် (ဒေသရင်း အပင်နှင့် တိရစ္ဆာန်များအပါအဝင်)ဖြစ်စေ၊ ခံစားရသော သို့မဟုတ် သယ်ပိုးထားရသော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ လူမှု-စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ၊ လုပ်ငန်းခွင် ဘေး ကင်းရေး သို့မဟုတ် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်း ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပြီး၊ ဤ ဆိုးကျိုးများသည် စီမံကိန်း လိုလားသူ၏ လုပ်ဆောင်ချက် သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်မှုတစ်ခုခုသော်လည်းကောင်း၊ စီမံကိန်း ဒီဇိုင်းသို့မဟုတ်၊ ဖြစ်ပေါ်မှု၊ သို့မဟုတ် ဆောက်လုပ်မှု၊ သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော်မှု၊ သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းမှု၊ သို့မဟုတ် လည်ပတ်မှု သို့မဟုတ် ဖျက်သိမ်းမှု သို့မဟုတ် ဆက်နွှယ်သော လုပ်ဆောင်ချက်များမှသော်လည်းကောင်း တစ်စုံတရာ အတိုင်းအတာ အထိ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ယူဆရသည် သို့မဟုတ် တနည်းနည်းဖြင့် ပေါ်ထွက် လာခြင်း ဖြစ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှု (Environmental Impact)ဆိုသည်မှာ- အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကြောင့်ဖြစ်စေ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့်ဖြစ်စေ သဘာဝ အတိုင်းရှိနေသော ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် တည်ဆောက်ထားသော ပတ်ဝန်းကျင်တို့အပြင်၊ လူနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပေါ် သက်ရောက်နိုင်ဖွယ်ရှိသော အကျိုးဆက် များဖြစ်သည်။ သက်ရောက်မှုများသည် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက် သက်ရောက်မှုများ၊ ကောင်းကျိုး သက်ရောက်မှု သို့မဟုတ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှု သို့မဟုတ် နှစ်မျိုးစလုံးတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက်၊ ပတ်ဝန်း ကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများတွင် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်

ရာ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ လူထု ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ ဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ထည့်သွင်းထားသည်။ ထို့ပြင်၊ လူမှုရေး ထိခိုက်မှုများတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသား ပြည်သူများနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆန္ဒမပါဘဲ အိမ်ရာရွှေ့ပြောင်းမှု ကိုလည်း ထည့်သွင်း ထားသည်။

ဆက်စပ်ထိခိုက်မှု (Cumulative Impact)။ စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သော စုပေါင်းရိုက်ခတ်မှုဆိုသည်မှာ- စီမံကိန်းတစ်ခု၏ ထိခိုက်မှု သို့မဟုတ် ထိခိုက်မှုများသည် ယင်းတို့သက်သက်အားဖြင့် သိသာထင်ရှားမှု မရှိသော်လည်း၊ အလားတူ သို့မဟုတ် အမျိုးအစားမတူသည့် စီမံကိန်းများ သို့မဟုတ် ပထဝီဝင် နယ်မြေဒေသတွင်ရှိသည့် တည်ဆဲ သို့မဟုတ် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သော ထိခိုက်မှုများနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သိသာထင်ရှားသော ထိခိုက်မှုကိုဆိုသည်။

EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး(EC)နည်းဥပဒေများက အခန်း(၈)တွင် EIA အတွက် မူဘောင်တစ်ခု ချမှတ်ပေးထားပါသည်။ မည်သည့် စီမံကိန်းများ၊ သို့မဟုတ် စီးပွား ရေးလုပ်ငန်းများ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်များသည် သည် EIA လုပ်ရန် လိုအပ်ကြောင်းကို သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC)က ဆုံးဖြတ်မည်ဖြစ်ပါသည်။⁴⁸ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနည်းဥပဒေများ (EC Rules)က ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA) သို့မဟုတ် ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE)၏ အဆင့်နှစ်ဆင့်ပါသော စနစ်ကို ခွင့်ပြုထားပါသည်။⁴⁹

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)များနှင့် ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE)များကို အရည်အချင်းပြည့်မီပြီး၊ မှတ်ပုံတင်ထားသော တတိယ ပုဂ္ဂိုလ် ပညာရှင်များက ဆောင်ရွက်ပါသည်။⁵⁰အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်းများမှာ IEE သို့မဟုတ် EIA နှင့်အတူတွဲ၍ တင်ပြရမည့် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ် (EMP) ပါရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို စီမံကိန်း အတည်ပြုရန် တင်ပြရမည့်⁵¹ ဖြစ်ပြီး၊ သယံဇာ တနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC)က ဆန်းစစ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး(EC)နည်းဥပဒေများက ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ စိစစ်သုံးသပ်ရေးအဖွဲ့ (Environmental Impact Assessment Report Review Body)အား သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနများ၊ အခြား အစိုးရအဖွဲ့ အစည်းများမှ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များကို အသုံးပြုခွင့် ပေးပါသည်။⁵² ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ စိစစ်သုံးသပ် ရေးအဖွဲ့က စီမံကိန်းကို စိစစ်သုံးသပ်ပြီးနောက်တွင် သယံဇာ တနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC)က EIA သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ် (EMP)ကို အတည်ပြုနိုင်ပါသည်။⁵³ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနည်းဥပဒေများ (EC Rules)သည် လူထုပါဝင်မှုသို့မဟုတ် လူမှုအဖွဲ့အစည်း တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုကို တိတိကျကျ ရည်ညွှန်းခြင်းမရှိချေ။

⁴⁸ EP Rules, Article 52.

⁴⁹ Article 53.

⁵⁰ Article 56.

⁵¹ Article 52.

⁵² Article 58.

⁵³ Article 61.

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ EIA ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှာ အကြံပြုတင်ပြထားသော EIA စနစ်၏ အသေးစိတ်အချက်များ မပါရှိချေ။ EIAဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မူကြမ်းအကြောင်းကို အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ လုပ်ငန်းရှင်များအား အသိပေးရန်အတွက် လူမှုအဖွဲ့အစည်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ လုပ်ခဲ့သော်လည်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် တရားဝင် လူထုပါဝင်မှု လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ် မပါရှိချေ။

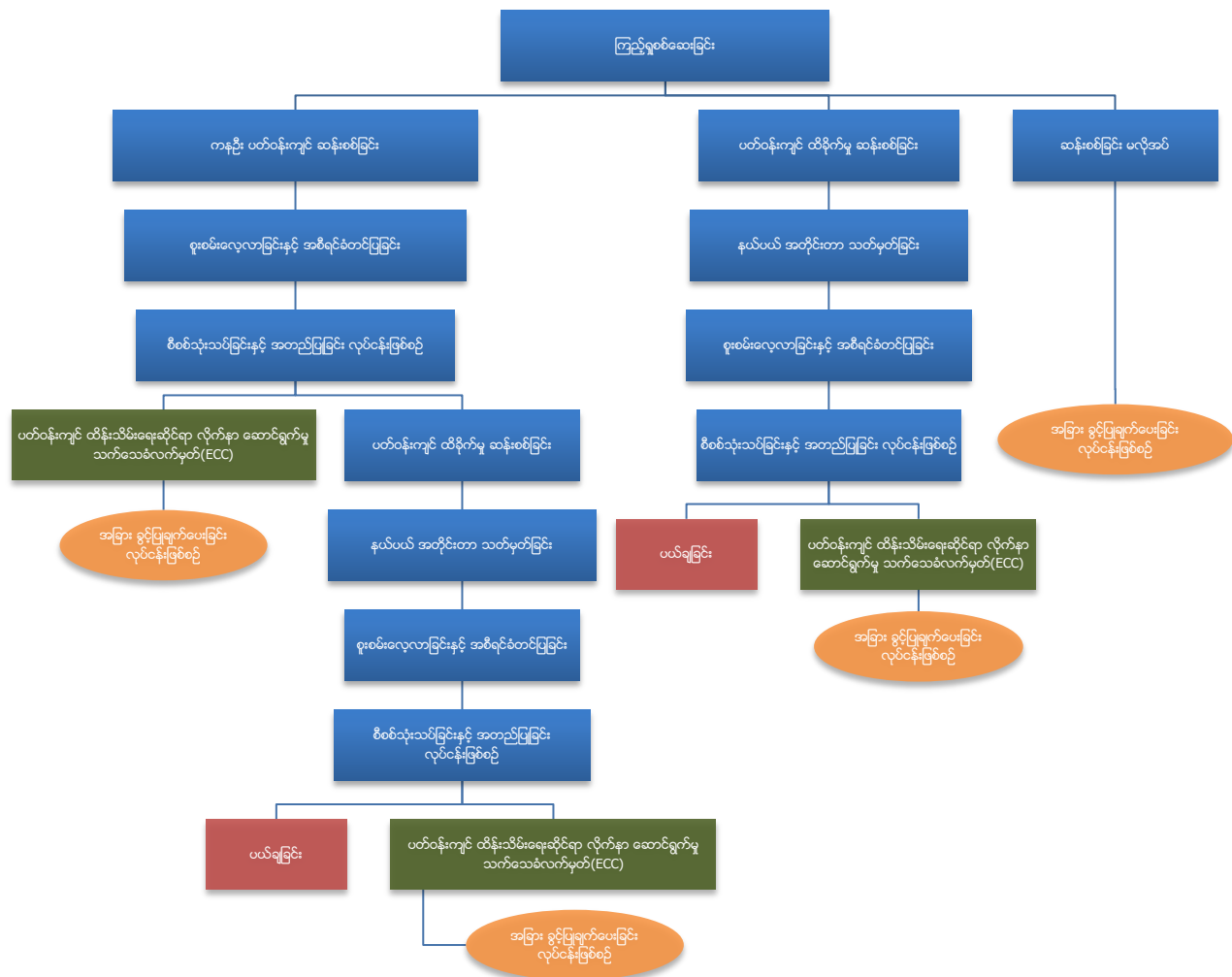
၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ အခန်း(၂)က ဤသို့ဆိုထားသည်။

“သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၊ အစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၊ ကော်ပိုရေးရှင်း၊ ဘုတ်အဖွဲ့၊ စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီနှင့် စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့အစည်း၊ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူ၊ ကုမ္ပဏီ၊ သမဝါယမ အဖွဲ့အစည်း၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်း၊ အသင်း၊ အစုစပ်လုပ်ငန်း သို့မဟုတ် တသီး ပုဂ္ဂလတဦးဦးက လုပ်ဆောင်သည့် သိသာထင်ရှားသော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်ဖွယ် စီမံကိန်းအားလုံးသည် ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE) သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)ကို ရေးဆွဲ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းပြုပြီး၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်(Environmental Compliance Certificate)ကို ရယူရမည်။”

(၂၀၁၅)ခုနှစ်၊ EIA ဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် EIA သို့မဟုတ် IEE လုပ်ရန်လိုအပ်သော စာရင်းဝင် စီမံကိန်းအမျိုးအစားများ အတွက် ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း (screening) ဖြည့်စွက်ချက်တခု ပါရှိသည်။

(၂၀၁၅)ခုနှစ်၊ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် EIA အတွက် စံချိန်မှီ လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တရပ် ပါရှိသည်။

- ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း (screening)
- EIA ပညာရှင်ကို ရွေးချယ်ခြင်းနှင့် စစ်ဆေးခြင်း
- လေ့လာရေး နယ်ပယ်သတ်မှတ်ခြင်း (Scoping)
 - သတင်းအချက်အလက်များ ဖော်ပြခြင်းနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း
 - ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း အစီရင်ခံစာနှင့် EIA လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်
 - (၁၅)ရက်အတွင်း ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း/အတည်ပြုခြင်း/ ကြိုတင်စည်းကမ်းချက် သတ်မှတ်ခြင်း
- EIA ဆိုင်ရာ စူးစမ်းလေ့လာခြင်း
- EIA အစီရင်ခံစာ
- EIA စီစစ်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်
- ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာ ဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်(ECC)ထုတ်ပေးခြင်း
- အယူခံခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်

ပုံ (၅)။ Cosier Baird ရေးဆွဲသည် (၂၀၁၅)

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ EIA ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ ပုဒ်မ ၁၅ မှာ- သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC)သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE) နှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA) အတွက် တခုတည်းသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့ဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားသည်။

ပုဒ်မ ၁၅

ဝန်ကြီးဌာနသည် အောက်ပါ ကိစ္စများကိုဆောင်ရွက်ရန် အာဏာရှိသော တခုတည်းသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့ဖြစ်သည်။

(က) စီမံကိန်း အဆိုပြုလွှာကို စီစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ စံများသတ်မှတ်ခြင်း

- (ခ) ကနဦးပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်ခြင်း နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် နည်းပညာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များချမှတ်အတည်ပြုခြင်း
- (ဂ) ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာများကို အတည်ပြုခြင်း
- (ဃ) ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များ ချမှတ်ခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များ သတ်မှတ်ခြင်း
- (င) ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာများကို အတည်ပြုခြင်း
- (စ) ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်၊ တည်ဆောက်ဆဲကာလ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်နှင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်မှု အဆင့် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်တို့ကို အတည်ပြုခြင်း
- (ဆ) ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်အတည်ပြုခြင်း ဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ရန် စည်းကမ်းချက်များကို သတ်မှတ်ခြင်း
- (ဇ) စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်စဉ်အတွင်း ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာ ဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်ပါ စည်းကမ်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်စေခြင်းနှင့် စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း၊ အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်း၏ အသေးစိတ်ပုံစံကို အပြီးသတ်ခြင်း သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု အတွေ့အကြုံကြောင့် ပြင်ဆင်ခြင်းတရပ်ရပ် အပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ် အကောင်အထည် ဖော်မှုကို စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် လိုက်နာဆောင် ရွက်စေခြင်း
- (ဈ) စီမံကိန်းတရပ်ရပ်အား ယင်း၏ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်ကို အချိန်နှင့် တပြေးညီ ဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်စေခြင်းနှင့် ယင်းဆောင်ရွက်မှုများအတွက် အစီရင်ခံစာကို စိစစ်သုံးသပ်ရန် အတည်ပြုရန် ဝန်ကြီးဌာနသို့ တင်ပြစေခြင်း
- (ည) ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း ပြုလုပ်မည့် တတိယ ပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများ လုပ်ငန်းလိုင်စင်ရယူရန်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက် သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သတ်မှတ် ထုတ်ပြန်ခြင်း
- (ဋ) ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့မှ သီးခြားသတ်မှတ်သည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်း

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ EIA ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ စိစစ်သုံးသပ် ရေးအဖွဲ့ (Environmental Impact Assessment Report Review Body)အားလည်း တိကျသော တာဝန်များ သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။

ပုဒ်မ ၁၆

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ စိစစ်သုံးသပ် ရေးအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- (က) ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်ပေးချက်အရ စီမံကိန်းတရပ်ရပ်၏ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း
- (ခ) ဝန်ကြီးဌာနက သတ်မှတ်သည့် အချိန်ကာလအတွင်း ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း
- (ဂ) ကိစ္စတစ်ခုချင်းစီအလိုက် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာ၏ နယ်ပယ်အတိုင်းအတာနှင့် ပါဝင်ရမည့် အချက်အလက်များကို အောက်ပါအချက်များဖြင့် စိစစ်ခြင်း-

- ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာသည် ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပါ သတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာထားခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာသည် နယ်ပယ်အတိုင်းအတာ သတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို လိုက်နာခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာသည် ရှင်းလင်းသော လမ်းညွှန်ချက်များ၊ စံချိန်စံညွှန်းများ၊ အချိန်ကာလသတ်မှတ်ချက် သို့မဟုတ် စီစစ်သုံးသပ်ရန် လမ်းညွှန်ချက်များကို လိုက်နာခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာသည် သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အမြင်ကို အသိအမှတ်ပြု ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာသည် ပြီးပြည့်စုံမှု ရှိ၊ မရှိ၊ လုံလောက်သော၊ သင့်လျော်သောနှင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော သတင်းအချက်အလက်များ ပါဝင်မှု ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာပြုစုမှုနှင့် ပါဝင်သည့်အချက်အလက်များသည် သက်ဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေး လိုအပ်ချက်များကို လက်ခံနိုင်သော ရွေးချယ်မှု ညွှန်ပြမှု၊ ရည်ညွှန်းမှုနှင့် အပြည့်အဝ လိုက်နာထားမှု ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာပြုစုမှုနှင့် ပါဝင်သည့် အချက်များတွင် ကြိုတင်သိမြင်နိုင်သော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများအားလုံးကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာတွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြ စီမံကိန်း၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို တားဆီးရန်၊ လျော့ချရန် သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ပြုလုပ်ရမည့် ဆောင်ရွက်မှုများသည် အပြည့်အဝ လိုက်နာရမည့် ပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာ လိုအပ်ချက်များကို အာမခံနိုင်မှု ရှိ၊ မရှိ၊
 - စီမံကိန်းမှ ညစ်ညမ်းမှုများကို တားဆီးရန် သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးသို့ လျော့ချရန် ဆောင်ရွက်မှုများသည် ထိ ရောက်မှု ရှိ၊ မရှိ၊ အကောင်းဆုံးရနိုင်သောနည်းလမ်း (BAT)နှင့် အလေ့အကျင့်ကောင်းများကို အခြေခံထားခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာနှင့် လူမှုရေးရာ လိုအပ်ချက်များအား လိုက်နာမှုမရှိသည့် သို့မဟုတ် လိုက်နာမှု မရှိခြင်းကို ဦးတည်သော အန္တရာယ်ဖြစ်စေသည့် ဆောင်ရွက်မှုများ သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပါဝင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊
 - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ထုတ် တင်ပြထားသည့်အတိုင်း လက်မခံနိုင်သော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ၊ စီမံကိန်းကို လည်ပတ်နိုင်ခြေ ရှိ၊ မရှိ၊
- (ဃ) ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာအား စီစစ်သုံးသပ်သည့်အစီရင်ခံစာတွင် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာပါ ချို့ယွင်းမှု တရပ်ရပ်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်းနှင့် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပြီး အစီရင်ခံစာပြုရမည့် နောက် ထပ် လေ့လာမှုများစုစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ၊ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ သို့မဟုတ် ဆန်းစစ်မှုများကို အကြံပြုတင်ပြခြင်း၊
- (င) ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာအား စီစစ်သုံးသပ်သည့်အစီရင်ခံစာတွင် သက်ဆိုင်သည့် ပတ်ဝန်း ကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်သည့် စည်းကမ်း ချက်များအဖြစ် အကြံပြုချက်ပေးခြင်း၊
- (စ) ကော်မတီ သို့မဟုတ် ဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ပေးပါက ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ စီစစ်သုံးသပ် ရေးအဖွဲ့၏ စီစစ်တွေ့ရှိချက်များကို အစည်းအဝေးတွင် တင်ပြခြင်း၊

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ EIA ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းက ဆက်လက် ပြဌာန်း ထားသည်ကား- EIA ပညာရှင်များသည် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC) မှာ မှတ်ပုံတင်ရမည် ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

မှတ်ပုံတင်မထားလျှင် ပညာရှင်ဖြစ်စေ၊ စီးပွားရေး အသင်းဖြစ်စေ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA) သို့မဟုတ် ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE)ကို လုပ်၍ မဖြစ်ချေ။ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC) သည် EIA ပညာရှင်များ မှတ်ပုံတင်ရေးအတွက် ယာယီစနစ်တစ်ခုကို ချမှတ်ထားပါသည်။

ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း (Screening)

ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းသည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA) သို့မဟုတ် ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE) တွင် ပထမဦးဆုံး လုပ်ငန်းအဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ စီမံကိန်းလိုလားသူသည် ဆန်းစစ်ချက် အဆင့်ကို သတ်မှတ်ခံရန်အတွက် စီမံကိန်း၏ နောက်ဆက်တွဲ (၁) စာရင်းကို အသုံးပြုကာ ဝန်ကြီးဌာနသို့ တင်ပြ၊ လျှောက်ထားရမည်။ ပုဒ်မ (၂၄)အရ ဝန်ကြီးဌာနသည် စီမံကိန်းအတွက် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ် (EMP) လို၊ မလို ဆိုသည်ကိုလည်း (IEE သို့မဟုတ် EIA လိုသည်ဟု ဆုံးဖြတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မလိုဟု ဆုံးဖြတ်သည်ဖြစ်စေ)ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပုဒ်မ (၂၅)မှ (၂၆)အထိ သတ်မှတ်ချက်အရဆိုလျှင် ဤ ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ချွင်းချက်များ ရှိပါသည်။

ပုဒ်မ ၂၅

စီမံကိန်းသည် အမျိုးသားအဆင့်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် သတ်မှတ်ကာကွယ်ထားသည့် နေရာများဖြစ်သည့် (၁) ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲ ထိန်းသိမ်းရေး အပါအဝင် သစ်တောထိန်းသိမ်းရေး ဧရိယာ၊ (၂) အများပြည်သူဆိုင်ရာသစ်တော၊ (၃) အဏ္ဏဝါ ဥယျာဉ်အပါအဝင် ဥယျာဉ်၊ (၄) ဒီရေတော ရေဝက်ဧရိယာ၊ (၅) အခြားအရေးပါသော ကမ်းရိုးတန်းဒေသများ၊ (၆) သဘာဝဘေးမဲ့တော၊ (၇) သိပ္ပံပညာရပ်ဆိုင်ရာ ထိန်းသိမ်းထားသောနေရာ၊ (၈) သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေ၊ (၉) ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ ထိန်းသိမ်းထားသော အထင်ကရနေရာ၊ (၁၀) ဝန်ကြီးဌာနက သတ်မှတ်ကြေညာထားသော အခြား သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေများ၊ (၁၁) ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ထားသော ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်နေရာ၊ (၁၂) ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ထားသော ရှေးဟောင်း သုတေသနဆိုင်ရာနှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ အထင်ကရနေရာများတွင် တည်ရှိနေခြင်း သို့မဟုတ် အကန့်အသတ်မရှိ ပါဝင်နေခြင်း သို့မဟုတ် ယင်းနေရာများအပေါ် ကြိုတင်သိမြင်နိုင်သော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည့် ကိစ္စရပ်အားလုံးတွင် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရမည်။

ပုဒ်မ ၂၆

နောက်ဆက်တွဲ “က” ပါ “ဆန်းစစ်ခြင်းပြုလုပ်ရန် စီမံကိန်း အမျိုးအစား သတ်မှတ်ချက်” တွင် မည်သို့ပင် သတ်မှတ်ထားစေကာမူ၊ ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက်များ တွေ့ရှိပါက၊ ဝန်ကြီးဌာနသည် မူလသတ်မှတ်ထားသည့် ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည့် စီမံကိန်းအမျိုးအစား သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည့် စီမံကိန်း အမျိုးအစား သို့မဟုတ် မည်သည့် ဆန်းစစ်ခြင်းမျှ ပြုလုပ်ရန်မလိုသည့် စီမံကိန်း အမျိုးအစားကို လိုအပ်သလို ပြင်ဆင် သတ်မှတ်နိုင်သည်။

ပုဒ်မ (၂၇)က ပြဌာန်းထားသည်မှာ- ဝန်ကြီးဌာနသည် တသီးတခြားစီ အကြံပြု တင်ပြသော စီမံကိန်းများကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်တင်သော စီမံကိန်းအဖြစ် စဉ်းစားနိုင်သည် ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့်၊ ဆက်စပ်နေသော ရိုက်ခတ်မှု အလားအလာများကို တပြိုင်တည်း ဆန်းစစ်နိုင်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၂၇

ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းရည်ရွယ်ချက်အတွက်ဆိုလျှင်၊ ဝန်ကြီးဌာနသည် ယုတ္တိရှိရှိ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအရ ဆက်စပ်နေသော သို့မဟုတ် ပိုင်ရှင်တဦးတည်းဖြစ်သော သို့မဟုတ် ပိုင်ရှင်အချင်းချင်းဆက်စပ်နေသော သို့မဟုတ် ရှေ့ဆင့် နောက်ဆင့်ဖြစ်နေသော စီမံကိန်းများကို စီမံကိန်းတခုတည်းအဖြစ် ဆင်ခြင် စဉ်းစားနိုင်ပါသည်။ စီမံကိန်းကြီးတခု (သတ္တု တူးဖော်ခြင်း သို့မဟုတ်လျှပ်စစ်ဓါတ်အားပေးစက်ရုံကဲ့သို့သော စီမံကိန်းများ)၏ အခြေခံအဆောက်အအုံများ (စီမံကိန်းမှာ ပါသောလမ်း၊ ဆက်သွယ်ရေးတာဝါတိုင်၊ စွန့်ပစ် ပစ္စည်း စက်ရုံ)များကို စီမံကိန်းကြီး၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် သဘောထား ရမည်။ ဤသို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် ဝန်ကြီးဌာနသည် တခုတည်းသော စီမံကိန်းကြီးအဖြစ် သဘောထားသော စီမံ ကိန်းများအတွက် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA) သို့မဟုတ် ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE) လိုမည်၊ မလိုမည်ကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။

ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို စီမံကိန်း အဆိုပြုလွှာ ရရှိသောနေ့မှ (၁၅)ရက်အတွင်း ချမှတ်နိုင်ပါသည်။

EIA လုပ်ငန်းအားလုံးသည် လေ့လာရေးနယ်ပယ်သတ်မှတ်ခြင်း လုပ်ငန်းကို လုပ်ရမည် (ပုဒ်မ ၄၇)။ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း အစီရင်ခံစာအရ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA) လုပ်ရန်လိုအပ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီးနောက်တွင် စီမံကိန်း ပိုင်ရှင်နှင့် EIA ပညာရှင်တို့သည် အကြံပြုထားသော စီမံကိန်း၏ EIA အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်ကို မူကြမ်းရေးဆွဲရမည် ဖြစ်ပါသည်။

လေ့လာရေးနယ်ပယ် အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်းကို လုပ်ဆောင်လျှင်၊ စီမံကိန်းနှင့် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများအတွက် ကနဦးလေ့လာချက်အပြင်၊ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ(PAP)၊ ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် လူထုပါဝင်မှု လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်ကို စတင်ရန် လိုပါသည်။

လေ့လာရေးနယ်ပယ် အကျယ်အဝန်းသတ်မှတ်ခြင်းသည် အောက်ပါ လုပ်ငန်းများကို လုပ်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

- လေ့လာမည့် နယ်မြေဧရိယာ၊ သက်ရောက်မှု ရှိစေမည့် နယ်မြေဧရိယာ၊ အချိန်ကန့်သတ်ချက်၊ စီမံကိန်းအဆင့်နှင့် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သူများကို သတ်မှတ်ရမည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် တည်ဆဲ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများ၊ စီမံကိန်း ဒီဇိုင်းနှင့် ပြီးစီးရန် အချိန်တို့ကို သိရှိသဘောကပေါက်ရန် စတင်ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဆက်လက် အထူးပြုလေ့လာရန် လိုအပ်မည့် ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုရေးနှင့် ကျန်းမာရေး ပြဿနာများကို ချိန်ထိုး၍ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေး ထိခိုက်မှုများနှင့် လိုအပ်ပါက ကျန်းမာရေး ထိခိုက်နိုင်မှုများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရမည်။
- မည်သည့် အခြေခံအချက်အလက်များလိုအပ်သည်၊ မည်သည့် နောက်ထပ်လေ့လာမှုများနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု များဆောင်ရွက်ရမည်နှင့် အချက်အလက်စုစည်းခြင်း၊ လေ့လာခြင်းနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းကို မည်သို့ ဆောင်ရွက် ရမည်အပါအဝင် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၏ အကျယ်အဝန်းနှင့် အတိမ်အနက်ကို ညွှန်ပြပေးရမည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း မစတင်မီ အတိုင်ပင်ခံများ၊ သက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ စီမံကိန်းဖော်ဆောင်သူများ၊ အကျိုးသက်ဆိုင်သူနှင့် စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများအား အဆိုပြုစီမံကိန်း နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ယင်းတို့၏ အမြင်နှင့် သက်ဆိုင်မှုများကို ဖော်ထုတ်ပြခွင့် ရှိစေရမည်။

- အချိန်၊ အရင်းအမြစ်၊ ကုန်ကျစရိတ် ချွေတာနိုင်ပြီး၊ ကြန့်ကြာမှုမရှိစေဘဲ ထိရောက်၍ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံပါဝင်သည့် ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ရမည်။
- စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများ၊ အခြားသက်ဆိုင်သူများနှင့် စီမံကိန်းတွင် စိတ်ဝင်စားသူများကို ဖော်ထုတ်ရမည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ရန်နှင့် စိတ်ဝင်စားသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများကို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန်အတွက် လူထုပါဝင်မှုလုပ်ငန်းသည် လေ့လာရေးနယ်ပယ် သတ်မှတ်ခြင်းအဆင့်တွင် မလုပ်မနေရလုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၅၀

(က) အဆိုပြုထားသည့် စီမံကိန်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက သိရှိနိုင်ရန်၊ စီမံကိန်း သို့မဟုတ် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူ၏ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင် တင်ပြခြင်းနှင့် စီမံကိန်းနေရာများတွင် အများပြည်သူ

မြင်တွေ့နိုင်သည့် ဆိုင်းဘုတ်များနှင့် ကြော်ငြာသင်ပုန်းများ ထင်ရှားစွာစိုက်ထူခြင်းအပါအဝင် မီဒီယာများမှ ထုတ်ဖော်ခြင်း၊

(ခ) ဒေသခံ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ စီမံကိန်းကြောင့် အဓိက ထိခိုက်ခံစားရမည့်သူများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လိုအပ်သည့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကို ဝန်ကြီးဌာ

နက အကြံပြုသည့်အတိုင်း စီစဉ်လုပ်ခြင်း၊ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများ၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခန်း အင်တာဗျူးများ) ကို အချိန်နှင့် တပြေးညီ ပြုလုပ်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း၊

လေ့လာရေး နယ်ပယ် အကျယ်အဝန်း သတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာကို ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်သော လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် အညီပြုစုရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ပုဒ်မ (၅၁)နှင့် အညီ၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)အစီရင်ခံစာအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန် (ToR) မူကြမ်းကိုပါ ထည့်သွင်းရမည်။

ဝန်ကြီးဌာနသည် လေ့လာရေး နယ်ပယ် အကျယ်အဝန်း သတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာကို (၁၅)ရက်အတွင်း စိစစ်သုံးသပ်ပြီး၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန် (ToR)ကို အတည်ပြုမည်။ သို့မဟုတ် လေ့လာရေး နယ်ပယ် အကျယ်အဝန်း သတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာနှင့် ToR ကို သို့မဟုတ်၊ တခုခုကို ပြင်ဆင်ချက်များ လုပ်ရန် ညွှန်ကြားမည်။

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)အစီရင်ခံစာကို ပြုစုခြင်း

လေ့လာရေး နယ်ပယ် အကျယ်အဝန်း သတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန် (ToR)ကို သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC)က အတည်ပြုပြီးနောက်တွင်၊ စီမံကိန်း ပိုင်ရှင်သည် EIA ဆိုင်ရာ လေ့လာမှု လုပ်ပြီး၊ EIA နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှု အစီအစဉ်(EMP)တို့ကို ပြုစုနိုင် ပါသည်။ ဤ လုပ်ငန်းတွင် အခြားရွေးချယ်စရာများ (အခြားဆောင်ရွက်နိုင်သော နည်းလမ်းများ) ဆန်းစစ်ခြင်း တရပ်ပါရှိရမည်(ပုဒ်မ ၄၈)ဖြစ်သည့်အပြင်၊ သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန် (ToR)နှင့် လည်းကိုက်ညီရမည် (ပုဒ်မ ၅၅)။ ပတ်ဝန်းကျင်

ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းသည် ပုဒ်မ (၅၆)၊ (၅၇)တို့မှာ ညွှန်ပြထားသည့်အတိုင်း ပြည့်စုံမှု ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သက်တိုင်ရာ အမျိုးသားရေးစံချိန်၊ နိုင်ငံတကာ စံချိန်တို့နှင့် ကိုက်ညီရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံက (၂၀၁၅)ခုနှစ်တွင် အမျိုးသား ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရည်အသွေး စံချိန်များကို ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤစံချိန်များကို (၂၀၁၅) ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် အညီ ကျင့်သုံးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၅၆

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးရာတွင် လေ့လာမှုဧရိယာ၏ သက်ရှိဇီဝဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ဝတ္ထုဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ရှုခင်းရှုကွက် အစိတ်အပိုင်းများနှင့်အတူ၊ အကြိုတည် ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တည်ဆောက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းရပ်စဲခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်း၊ နှင့် လုပ်ငန်းပတ်သိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း စသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်း အဆင့်အားလုံး ဆောင်ရွက်စဉ်အတွင်း စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက် ရသော မြေအသုံးချမှု၊ အရင်းအမြစ် အသုံးပြုမှု၊ မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် မြေနှင့် အခြားအရင်းအမြစ်များဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတို့ အပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်၊ အများပြည်သူနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေရေးရာ ကိစ္စများကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည်။ ထို့အပြင်၊ စီမံကိန်းမှ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သော ဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှုများ၊ ဘေး အန္တရာယ်ရှိမှုများ၊ ကြွင်းကျန်သက်ရောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်သက်ရောက်မှုများအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု၊ လူမှုရေးထိခိုက်မှုနှင့် လိုအပ်ပါက ကျန်းမာရေး ထိခိုက်မှုတို့ကို ဆန်းစစ်သုံးသပ်ရမည်။

စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ(PAP)နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများပါသော လူထုပါဝင်မှုနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုသည် မြန်မာ နိုင်ငံ EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အရင်းခံ အစိတ်အပိုင်းတရပ်ဖြစ်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၆၁

စီမံကိန်းအဆိုပြုသူသည် အောက်ပေါ်ပြပါ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတရပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရမည်-

- (က) အဆိုပြု စီမံကိန်း၊ ယင်း၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ သိရှိနိုင်စေရန် သက်ဆိုင်ရာဒေသနှင့် နိုင်ငံပိုင် မီဒီယာမှလည်းကောင်း၊ စီမံကိန်း သို့မဟုတ် စီမံ ကိန်းအဆိုပြုသူ၏ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်မှလည်းကောင်း၊ စာကြည့်တိုက်များ၊ ပြည်သူ့ခန်းမများ စသည့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ နေရာ များတွင်လည်းကောင်း၊ စီမံကိန်း လုပ်ငန်းနေရာတွင် အများမြင်သာအောင် တိုင်းဘုတ်များ စိုက်ထူ၍ လည်းကောင်း၊ အခြားသင့်လျော်သော နည်းလမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများ၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း(အင်တာဗျူး)များ ပြုလုပ်၍ လည်းကောင်း အချိန်နှင့် တပြေးညီဖော်ပြခြင်း၊
- (ခ) စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်သည့် အမျိုးသားအဆင့်၊ နေပြည်တော်ကောင်စီနယ်မြေ၊ တိုင်းဒေသကြီး၊ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့် နှင့် ဒေသအဆင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ စီစဉ် ကျင်းပခြင်း၊
- (ဂ) ဝန်ကြီးဌာနနှင့်၊ သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရဌာန အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကွင်းဆင်းလေ့လာရေး ခရီးစဉ်များ စီစဉ်ခြင်း။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ EIA ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းက ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ (EIA)အတွက် အသေးစိတ်ကျ သော အကြောင်းအရာ(မာတိကာ)ဇယားကို သတ်မှတ်ပေးသည်။ ထိုအကြောင်းအရာများမှနေ၍ EIA မှာ ရှင်းလင်းရမည့် ခေါင်းစဉ်များနှင့် ပြဿနာများကို ဆက်လက်ဖော်ပြပါသည် (ပုဒ်မ ၆၃- ၏ အခန်း၏ အဆုံးရှိ ဇယားကို ကြည့်ပါ)။

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း(EIA) အစီရင်ခံစာ ကို ပြုစုခြင်း၊ တင်ပြခြင်းပြုသည့်အခါ၊ EIA အစီရင်ခံစာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံအုပ်ချုပ်မှု အစီအစဉ်(EMP)တို့ကို အများသိအောင် ထုတ်ပြန်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၆၄

စီမံကိန်း အဆိုပြုသူသည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည့် စီမံကိန်း အမျိုးအစားများအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု၊ အများပြည်သူနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် အများပြည်သူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု လုပ်ငန်းစဉ်အားလုံး ဆောင်ရွက်ပြီးသည့်အခါ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာကို စာရွက်စာတမ်း အပြည့် အစုံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒီဂျီတယ် ပုံစံဖြင့်လည်းကောင်း ဦးစီးဌာနက သတ်မှတ်သည့် ဝန်ဆောင်ခ ပေးသွင်းစေ၍ ဦးစီးဌာန သို့ တင်သွင်းရမည်။

ပုဒ်မ ၆၅

စီမံကိန်း အဆိုပြုသူသည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာကို ဦးစီးဌာနသို့ တင်သွင်းပြီးနောက် (၁၅) ရက် ထက်နောက်မကျစေဘဲ၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာကို လူ့အဖွဲ့ အစည်း၊ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများ၊ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ ငေးသစ် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြား အကျိုးသက်ဆိုင်သူများ သိရှိနိုင်ရန် သတင်းစာကဲ့သို့သော နိုင်ငံပိုင် မီးဒီယာများမှ လည်းကောင်း၊ စီမံကိန်း သို့မဟုတ် စီမံကိန်း အဆိုပြုသူ၏ ဝက် ဘ် ဆိုဒ်မှလည်းကောင်း၊ စာကြည့်တိုက်များ၊ ပြည်သူ့ခန်းမများ စသည့် အများပြည်သူ စုဝေးရာနေရာများတွင်လည်းကောင်း ၊ စီမံကိန်းအဆိုပြုသူ၏ ရုံးဌာနများတွင်လည်းကောင်း ထုတ်ဖော်ကြေညာရမည်။

ပုဒ်မ ၆၆

ဦးစီးဌာနသည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာကို စီမံကိန်း အဆိုပြုသူထံမှ ရရှိသည့်အခါ ယင်းအစီရင်ခံစာ အများပြည်သူ သိရှိနိုင်စေရန် ထုတ်ဖော်ကြေညာရမည်။

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာသည် ပုဒ်မ (၆၃)ပါ အကြောင်းအရာ(မာတိကာ)ဇယားနှင့်လည်း ကိုက်ညီရမည် (ဤ အခန်း၏ အဆုံးရှိ ဇယားကို ကြည့်ပါ)။

သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC)က လူထုတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကို စီစဉ် ကျင်းပမည်ဖြစ်ပြီး၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ စီစစ်သုံးသပ် ရေးအဖွဲ့က ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံအုပ်ချုပ်မှု အစီအစဉ်(EMP)တို့ကို စစ်ဆေးပြီး၊ စီမံကိန်းကို အတည်ပြုရန် ဖြစ်စေ၊ ပြင်ဆင်ရန်ဖြစ်စေ၊ ပယ်ချရန်ဖြစ်စေ အကြံပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဝန်ကြီးက အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက် ချပါသည်။ အတည်ပြုပါလျှင်၊ ဝန်ကြီးဌာနက စီမံကိန်းအတွက် ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက် သေခံလက်မှတ်(ECC) တစောင် ထုတ်ပေးပါသည်။

စီမံကိန်းပိုင်ရှင်သည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်(EMP)၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက် သေခံလက်မှတ်(ECC) တို့နှင့် အညီဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် စီမံကိန်းပိုင်ရှင်သည် စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများ (PAP)အတွက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းပါဝင်မှုကော်မတီ နှင့် နှစ်နာမှု ဖြေရှင်းရေး ယန္တရား(grievance mechanism)တို့ကို ဖွဲ့စည်းရန် တာဝန်မရှိချေ။

လူထုပါဝင်မှု

ပုဒ်မ ၁၃

စီမံကိန်း အဆိုပြုသူသည်-

- (က) ဤ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အပိုဒ် (၃၄)၊ (၅၀)၊ (၆၁)အရ ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၏ အဆင့်အားလုံးတွင် အများပြည်သူနှင့် သင့်လျော်သော တိုင်ပင်ဆွေးနွေး မှုများကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ခ) ဝန်ကြီးဌာနက အသိပေးထားသည့် အမျိုးသား လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ထိပါးစေနိုင်မည့် ကိစ္စရပ်များမှတစ်ပါး အများပြည်သူ နှင့် သက်ဆိုင်သော စီမံကိန်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့် တပြေးညီ ထုတ်ဖော်ရမည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ EIAဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ၊ EIA လုပ်ရသော စီမံကိန်း၏ ပိုင်ရှင်သည် လေ့လာရေး နယ်ပယ် အကျယ်အဝန်း သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် လော့ရေး အဆင့်တို့ နှစ်ဆင့်စလုံးမှာ လူထု ပါဝင်မှု လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်များ ဖော်ဆောင် ပေးရမည်ဖြစ်ပါ သည်။

စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် သတင်းအချက်အလက် ထုတ်ပြန်မှုတို့သည် လေ့လာရေး နယ်ပယ် သတ်မှတ်ခြင်း အဆင့်တွင် လိုအပ်သည်။ ဤအဆင့်တွင် စီမံကိန်းပိုင်ရှင်သည် လူထုပါဝင်မှုကို အောက်ပါအချက်များ အတိုင်း ဆောင်ရွက်စေရမည် (ပုဒ်မ ၅၀)။

- (က) အဆိုပြုထားသည့် စီမံကိန်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက သိရှိနိုင် ရန် စီမံကိန်း- သို့မဟုတ် စီမံကိန်း အဆိုပြုသူ၏ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင် တင်ပြခြင်းနှင့် စီမံကိန်းနေရာများတွင် အများပြည် သူ မြင် တွေ့နိုင်သည့် ဆိုင်းဘုတ်များနှင့် ကြော်ညာသင်ပုန်းများ ထင်ရှားစွာ စိုက်ထူခြင်း အပါအဝင် ပြည်တွင်းမီဒီယာ များမှ ထုတ်ဖော်ခြင်း၊
- (ခ) ဒေသခံ အဖွဲ့အစည်းများ၊ စီမံကိန်းကြောင့် အဓိက ထိခိုက်ခံစားရမည့်သူများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့ အစည်း များ၊ ရပ်ရွာအခြေပြအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လိုအပ်သည့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများကို ဝန်ကြီးဌာနက အကြံပြုသည့်အတိုင်း စီစဉ်ပြုလုပ်ခြင်း၊ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခန်း(အင်တာဗျူးများ)ကို အချိန်နှင့် တပြေးညီ ပြုလုပ်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း၊

လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန် (ToR) ကိစ္စကို ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပြီးပြတ်အောင် ဆောင်ရွက်အပြီးမှာ ပြုလုပ်သော ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ် ခြင်း (EIA) ပြုစုခြင်း အဆင့်တွင် စီမံကိန်း ပိုင်ရှင် သို့မဟုတ် EIA ပညာရှင်သည် သတင်းအချက်အလက် ထုတ်ပြန်မှုနှင့် လူထုပါဝင်မှု ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်း စစ်ခြင်းတွင် "စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ သို့မဟုတ် စီမံကိန်းတွင် အကျိုးသက်ဆိုင်သူများ၏ အမြင်၊ အလေးထားမှုနှင့် သဘောထားများကို" ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် (ပုဒ်မ ၆၀)။

ပုဒ်မ ၆၁ အရ၊ စီမံကိန်း အဆိုပြုသူသည် EIA လေ့လာခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်၊ အောက်ပါ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း လုပ်ငန်း ဖြစ်စဉ်ကို ဆောင်ရွက်ရမည်။

- (က) အဆိုပြု စီမံကိန်း၊ ယင်း၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူနှင့် လူမှု အဖွဲ့အစည်းများ သိရှိနိုင်စေရန် သက်ဆိုင်ရာဒေသနှင့် နိုင်ငံပိုင် မီဒီယာများမှလည်းကောင်း၊ စီမံကိန်း သို့မဟုတ် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူ၏ ဝက်ဘ်ဆိုဒ် မှလည်းကောင်း၊ စာကြည့်တိုက်များ၊ ပြသခန်းမများ စသည့် အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာများတွင်လည်းကောင်း၊ စီမံကိန်း လုပ်ငန်းနေရာတွင် အများမြင်သာအောင် ဆိုင်းဘုတ်များ စိုက်ထူ၍ လည်းကောင်း၊ အခြား သင့်လျော်သော နည်းလမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများ၊ တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခန်း (အင်တာဗျူး)များ ပြုလုပ်၍ လည်းကောင်း အချိန်နှင့် တပြေးညီ၊ ဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်း၊
- (ခ) စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများ၊ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်သည့် အမျိုးသားအဆင့်၊ နေပြည်တော်ကောင်စီနယ်မြေ၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်၊ ဒေသအဆင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ စီစဉ်ကျင်းပခြင်း၊
- (ဂ) ဝန်ကြီးဌာန၊ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာန၊ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့ စသည်တို့ အပ်အဝင် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း၊
- (ဃ) ဝန်ကြီးဌာန၊ သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကွင်းဆင်း လေ့လာရေး ခရီးစဉ်များ စီစဉ်ခြင်း။⁵⁴

ထိခိုက်မှုများကို ဆန်းစစ်ခြင်း၊ လျော့ချရေး အစီအမံများ ရေးဆွဲခြင်း၊ စောင့်ကြည့်မှု နယ်နိမိတ် ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခြင်းတို့တွင်လည်း လူထု၏ စိုးရိမ်မှုများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည်ဖြစ်ပါသည်။ EIA အစီရင်ခံစာတွင် လူထု ပါဝင်မှု လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ် အခန်း (ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်၍ လူထုတိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ၊ ဒဏ်သင့်ခံရသော လူအုပ်စုများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးပွဲများ၏ ရလဒ်များ အပါအဝင်ဖြစ်သည်)ကို ထည့်သွင်းရမည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ ထူးခြားချက်တစ်ခုကား- အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အယူခံခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ပြဌာန်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤပြဌာန်းချက်ကို စီမံကိန်းပိုင်ရှင်ရော၊ စီမံကိန်းကြောင့် ဆိုးကျိုး ထိခိုက်ခံရသူများပါ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု ကော်မတီ (consultative committee)ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နစ်နာမှု ဖြေရှင်းရေးကော်မတီ(grievance committee)ကိုသော်လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းရန် တစုံတရာ ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိချေ။ စီမံကိန်း လည်ပတ်မှု၊ ထို့ပြင် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ် (EMP) စောင့်ကြည့်မှုနှင့် လိုက်နာအောင်ဆောင်ရွက်မှုတို့တွင် လူထုပါဝင်မှုနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းပါဝင်မှုတို့ကိုလည်း တိကျကျ ရေရေရာရာ ဖော်ပြထားခြင်းမရှိချေ။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာမှာ ပါဝင်ရမည့် အကြောင်းအရာများ(မာတိကာ)ယော့	
၁။ ၀။	အကျဉ်းချုပ် အစီရင်ခံစာ
၂။ ၀။	နိဒါန်း
၂။ ၁။	စီမံကိန်း အဆိုပြုသူ၏ တင်ပြချက်၊

⁵⁴ None of the details are clarified in the draft EIA Procedure 2015. This will need to be subject to further guidelines.

- ၂။ ၂။ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် လူမှုရေး ကျွမ်းကျင်သူများ၏ တင်ပြချက်၊
- ၂။ ၃။ ကျန်းမာရေး ထိခိုက်နိုင်စေသည့် စီမံကိန်း လုပ်ငန်းများအတွက် ကျန်းမာရေး ကျွမ်းကျင်သူများ၏ တင်ပြချက်၊

၃။ ဝ။ မူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ မူဘောင်

- ၃။ ၁။ ပေါင်းစည်းအကောင်အထည်ဖော်မည့် ကုမ္ပဏီ အဖွဲ့အစည်း၏ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် လူမှုရေး ဆိုင်ရာ မူဝါဒ၊
- ၃။ ၂။ တည်ဆဲ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းများ၊ စာချုပ်များနှင့် သဘောတူညီချက်များ၊ အမျိုးသားနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံချိန် စံညွှန်းများ၊ နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ အပါအဝင် မူဝါဒနှင့် ဥပဒေရေးရာ မူဘောင်၊
- ၃။ ၃။ လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိသော ကတိကဝတ်များနှင့် အခြားကတိကဝတ်များ၊
- ၃။ ၄။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ မူဘောင်၊
- ၃။ ၅။ စီမံကိန်း၏ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ စံချိန် စံညွှန်းများ၊
- ၃။ ၆။ ကျန်းမာရေးအပေါ် ထိခိုက်စေနိုင်သည့် စီမံကိန်း လုပ်ငန်းများအတွက် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ စံချိန် စံညွှန်းများ၊

၄။ စီမံကိန်း အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်နှင့် အခြားနည်းရွေးချယ်ခြင်း

- ၄။ ၁။ စီမံကိန်း၏ နောက်ခံ အကြောင်းအရာ၊
- ၄။ ၂။ စီမံကိန်းတည်နေရာ၊ စီမံကိန်းနေရာတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံဖော်ပြသည့်မြေပုံနှင့် လုပ်ငန်းခွင်အလိုက် နေရာချထားမှု မြေပုံများ၊
- ၄။ ၃။ စီမံကိန်း ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရေး အချိန်ဇယား၊
- ၄။ ၄။ စီမံကိန်းအရွယ်အစား၊ တပ်ဆင်မှု၊ အသုံးပြု နည်းပညာ၊ အခြေခံ အဆောက်အအုံ၊ ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်၊ ကုန်ကြမ်းနှင့် အရင်းအမြစ်များ သုံးစွဲမှု၊ စွန့်ပစ် ပစ္စည်း သုံးစွဲမှု၊ ထုတ်လွှတ်မှုနှင့် အနောင် အယှက်ဖြစ်စေမှု ဖော်ပြချက်များနှင့်အတူ အကြိုတည်ဆောက်ခြင်း၊ တည်ဆောက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်းနှင့်၊ ပိတ်သိမ်းပြီးကာလ စသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်း အဆင့် တစ်ခုချင်းစီအတွက်၊ စီမံကိန်းတစ်ခုလုံး ဖော်ပြသောမြေပုံများ၊ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းတစ်ခုချင်းစီအလိုက် နေရာချထားမှုအတွက် ပုံစံပြမြေပုံများနှင့် ဒီဇိုင်းရေးဆွဲထားမှုများ၊
- ၄။ ၅။ အကြိုတည်ဆောက်ခြင်း၊ တည်ဆောက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်းနှင့် ပိတ်သိမ်းပြီးကာလ စီမံကိန်း လုပ်ငန်း အဆင့် တစ်ခုချင်းစီအလိုက် ရွေးချယ်ထားသော အခြားဆောင်ရွက်နိုင်သော နည်းလမ်းများ အကြောင်းဖော်ပြချက်၊
- ၄။ ၆။ လိုလားသည့် အခြားဆောင်ရွက်နိုင်သော နည်းလမ်းများ နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြချက်၊

၅။ ဝ။ အနီးပတ်ဝန်းကျင် မကြောင်းအရာများ ဖော်ပြချက်

- ၅။ ၁။ လေ့လာမှုဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ၅။ ၂။ နည်းလမ်းနှင့် ရည်ရွယ်ချက်
- ၅။ ၃။ ပြည်သူ့ရေးရာ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုအဆင့်၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်၊ မြို့နှင့် မြို့နယ်အဆင့် လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးရေး ဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများ၊ မြေပြင်အနေအထားဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများနှင့် ကဏ္ဍဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော အဓိက အခြေခံအချက်များအား ထုတ်နှုတ်ဖော်ပြ သတ်မှတ်ခြင်း၊
- ၅။ ၄။ အမျိုးသားအဆင့်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် သတ်မှတ်ကာကွယ်ထားသည့်နေရာများ ဖြစ်သည့် (၁) ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲ ထိန်းသိမ်းရေး အပါအဝင် သစ်တော ထိန်းသိမ်းရေးဧရိယာ၊ (၂) အများပြည်သူဆိုင်ရာ သစ်တော၊ (၃)အဏ္ဏဝါ ဥယျာဉ်အပါအဝင် ဥယျာဉ်၊ (၄) ဒီဇေတော ဧရိယာ၊ (၅) အခြား အရေးပါသော

ကမ်းရိုးတန်း ဒေသများ၊ (၆) သဘာဝဘေးမဲ့တော၊ (၇) သိပ္ပံပညာရပ်ဆိုင်ရာ ထိန်းသိမ်းထားသောနယ်မြေ၊ (၈) သဘာဝ ထိန်းသိမ်းရေး နယ်မြေ၊ (၉) ဘူမိ၊ ရူပဆိုင်ရာ ထိန်းသိမ်းထားသော အထင်ကရနေရာ၊ (၁၀) ဝန်ကြီးဌာနက သတ်မှတ်ကြေညာထားသော အခြား သဘာဝထိန်းသိမ်းရေး နယ်မြေများ၊ (၁၁) ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ထားသော ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်နေရာနှင့် (၁၂) ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ထားသော ရှေးဟောင်း သုတေသနဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် သမိုင်းဆိုင်ရာ အထင်ကရ နေရာများတွင် တည်ရှိနေခြင်း၊ သို့မဟုတ် အကန့်အသတ်မရှိ ပါဝင်နေခြင်း၊

၅။ ၅။ ရူပဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ (၁) မြေမျက်နှာ သွင်ပြင်၊ (၂) ရေအရင်းအမြစ်၊ (၃) ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ၊ မြေဆီလွှာ၊ ဇလဗေဒဆိုင်ရာ၊ (၄)ပတ်ဝန်းကျင်အရည်အသွေး၊ (၅) ရာသီဥတု၊ (၆) သစ်တောသစ်ပင် ဖုံးလွှမ်းမှုနှင့် (၇) မြေငလျင် ဆူနာမီ၊ ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုဖြစ်စဉ်၊ ရေကြီးခြင်း၊ မြောက်သွေ့ခြင်း၊ တော မီးလောင်ခြင်းနှင့် အခြား ကိစ္စများ အပါအဝင်၊ သဘာဝဘေး အန္တရာယ်ရာယ်များတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အချက်အလက်များနှင့် မြေပုံများ၊

၅။ ၆။ သက်ရှိဇီဝ အကြောင်းအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိရစ္ဆာန်နှင့် အပင်များ ပေါများသော၊ ရှားပါးသော၊ မျိုးတုံးပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်သောနှင့် ထိခိုက်လွယ်သော မျိုးစိတ်များနှင့် စီးပွားရေးနှင့် ကျန်းမာရေး၊ အစာအဟာရဆိုင်ရာ တန်ဖိုးရှိ မျိုးစိတ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်များနှင့် မြေပုံများ၊ ထိခိုက်လွယ်သော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ နေရာဒေသများနှင့် နေရင်းဒေသများနှင့် ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်များနှင့် မြေပုံများ၊

၅။ ၇။ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပို့ဆောင်ရေး၊ အများပြည်သူ အသုံးပြုမှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံ၏ တည်နေရာ၊ အရွယ်အစား သို့မဟုတ် စွမ်းအား၊

၅။ ၈။ လူမှု-စီးပွားဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဝင်ငွေနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများ၊ နေထိုင်မှုအခြေအနေ၊ ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ရရှိမှု အခွင့်အလမ်း၊ မြေအသုံးချမှုပြမြေပုံ၊ လူဦးရေပျံ့နှံ့ နေထိုင်မှုပြမြေပုံ၊ ဆင်းရဲမှု၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် ပညာရေး စသည့် အခြား လူမှုစီးပွားရေး အညွှန်းကိန်းများပြ မြေပုံနှင့် အညွှန်းများ၊

၅။ ၉။ ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သေဆုံးမှု၊ မကျန်းမာမှု၊ ရောဂါဖြစ်ပွားမှု၊ မတော်တဆမှုနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု၊ လူမှု-ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထားမှု၊

၅။ ၁၀။ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာနေရာများ၊ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အကြောင်းအရာများ၊ ပသာဒ အလှအပမြင်ကွင်းဆိုင်ရာ တန်ဖိုးမြင့်မားမှု၊ ရိုးရာ အယူအဆများ၊ ကိုယ်ကျင့်ယုံကြည်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများ ဖော်ပြချက်၊

၅။ ၁၁။ သုံးဘက်မြင် ပုံစံများ အသုံးပြု၍ မြေယာရှုခင်း၊ မြို့ပြရှုခင်း၊ ပင်လယ်ရှုခင်းများ အပါအဝင်၊ မြင်ကွင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များ၊

၆။ ဝ။ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိမှု ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် လျော့နည်းစေရေးနည်းလမ်းများ

၆။ ၁။ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိမှု ဆန်းစစ်ခြင်းနည်းလမ်း၊

၆။ ၂။ အကြိုတည်ဆောက်ခြင်း၊ တည်ဆောက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်းနှင့် ပိတ်သိမ်းပြီးကာလ စသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအဆင့် တစ်ချင်းစီအတွက် သက်ရောက်မှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိမှု သတ်မှတ်ခြင်း၊ ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် လျော့နည်းစေခြင်း-

၆။ ၂။ ၁။ (၁) ရူပဗေဒဆိုင်ရာ၊ ဇီဝဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေး၊ လူမှု-စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာနှင့် ရှုခင်းရှုကွက်များ ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ၊ (၂) မှန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ ထုတ်လွှတ်ခြင်း၊ ကာဗွန် စုပ်ယူ သိမ်းဆည်းမှုများ လျော့နည်းစေခြင်း စသည့်ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုအပေါ်

သက်ရောက်နိုင်မှုများ၊ (၃) အမျိုးသားအဆင့် တာဝန်ရှိ အဖွဲ့ အစည်းများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သုတေသန အဖွဲ့အစည်းများ၏ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းချက်များကို အခြေခံ၍ စီမံကိန်း လုပ်ငန်းအလိုက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ် သက်ရောက် စေနိုင်မှုများ အပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်နိုင်မှုများအား ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း၊

၆။ ၂။ ၂။ စီမံကိန်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဖြစ်လာနိုင်မှုများ၊ သဘာဝနှင့် စက်မှုဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်မှုများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်၍ ဆန်းစစ်ခြင်း၊

၆။ ၂။ ၃။ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုနှင့် ဘေး အန္တရာယ်ရှိမှု လျော့နည်းစေရန် သင့်လျော်သည့် လုပ်ငန်းများ၏ ဒီဇိုင်း၊ နေရာချထားမှု၊ ဆောင်ရွက်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှု၊

၆။ ၂။ ၄။ ကြွင်းကျန် သက်ရောက်မှုများနှင့် ဘေး အန္တရာယ်ရှိမှုများအား တည်ဆဲ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ စံချိန် စံညွှန်းများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များ နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြချက်၊

၆။ ၂။ ၅။ ဘက်စုံ စောင့်ကြပ် ကြည့်ရှုမှု အစီအစဉ်၊

၇။ ဝ။ ဆက်စပ် သက်ရောက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း

၇။ ၁။ ဆောင်ရွက်မှု နည်းလမ်းနှင့် ချဉ်းကပ်မှု၊

၇။ ၂။ ဆက်စပ် သက်ရောက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း-

၇။ ၂။ ၁။ လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်တွင် ပုဂ္ဂလိကနှင့် ပြည်သူပိုင် စီမံကိန်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုများအကြောင်း အရာ အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြချက်နှင့် မြေပုံ၊

၇။ ၂။ ၂။ အနီးပတ်ဝန်းကျင်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဆက်စပ်သက်ရောက်မှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်များနှင့် ထိုသက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေရန် စီမံကိန်း၏ ပါဝင်ကူညီမှုတို့ကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်၍ ဆန်းစစ်ခြင်း၊

၇။ ၂။ ၃။ စီမံကိန်း၏ အရေးကြီးအဆင့်ထက် ကျော်လွန်နိုင်ကြောင်းနှင့် ဆက်စပ် သက်ရောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်နေကြောင်း၊

၇။ ၂။ ၄။ ဆက်စပ် သက်ရောက်မှုများအား စီမံကိန်း၏ ပါဝင်ကူညီမှုကို လျော့နည်းစေရန် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းများ ဖော်ပြချက်၊

၈။ ဝ။ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်

၈။ ၁။ အကြိုတည်ဆောက်ခြင်း၊ တည်ဆောက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်းနှင့် ပိတ်သိမ်းပြီးစ ကာလ စသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအဆင့်အလိုက် အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်၊

၈။ ၂။ စီမံကိန်း၏ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် လူမှုစီးပွားရေး ဆိုင်ရာနှင့် လိုအပ်ပါက ကျန်းမာရေး

ဆိုင်ရာ မူဝါဒ၊ ကတိကဝတ်၊ ဥပဒေဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်နှင့် ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများ၊

၈။ ၃။ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုများနှင့် လျော့နည်းစေရန် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းများ အကျဉ်း ချုပ်၊

၈။ ၄။ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်အား အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် ယေဘုယျ အသုံးစား ရိတ်၊

၈။ ၅။ အကြိုတည်ဆောက်ခြင်း၊ တည်ဆောက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်းနှင့် ပိတ်သိမ်းပြီးစ ကာလ စသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအဆင့်အလိုက် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် စောင့်ကြပ် ကြည့်ရှုစစ်ဆေးမှု အစီအစဉ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆူညံမှု၊ တုန်ခါမှု၊ စွန့်ပစ်ပစ္စည်း၊ စွန့်ပစ်ရေနှင့် ရေ ဆိုးများ၊

လေအရည်အသွေး၊ အနံ့၊ ဓာတု ပစ္စည်း၊ ရေ အရည်အသွေး၊ တိုက်စားမှုနှင့် နန်းအနည်ကျမှု၊ ဇီဝ မျိုးစုံမျိုးကွဲ၊ လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုနှင့် အရေးပေါ်တုန့် ပြန်မှု စသည့် သက်ဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှု စစ် ဆေးမှု ကိစ္စရပ်များ ဖော်ပြချက်၊

၈။ ၆။ အစီအစဉ်ခွဲအလိုက် ပါဝင်ရမည့် အကြောင်းအရာများ

၈။ ၆။ ၁။ ရည်ရွယ်ချက်များ

၈။ ၆။ ၂။ ဥပဒေဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ

၈။ ၆။ ၃။ လွှမ်းခြုံမြေပုံကြီးများ၊ လုပ်ငန်းခွင်အလိုက် မြေပုံများ၊ ဓါတ်ပုံများ၊ ကောင်းကင်ဓါတ်ပုံများ၊ ဂြိုဟ်တု ဓါတ်ပုံများ၊

၈။ ၆။ ၄။ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် အစီအစဉ်၊

၈။ ၆။ ၅။ စီမံခန့်ခွဲမှု ဆောင်ရွက်ချက်များ၊

၈။ ၆။ ၆။ စောင့်ကြပ် ကြည့်ရှုမည့် အစီအစဉ်များ၊

၈။ ၆။ ၇။ ရန်ပုံငွေ လျာထားချက်နှင့် တာဝန်များ၊

၉။ ၀။ အများပြည်သူနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ ထုတ်ဖော်တင်ပြခြင်း

၉။ ၁။ နည်းလမ်း သတ်မှတ်မှုနှင့် ချဉ်းကပ်မှု၊

၉။ ၂။ ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှု အကျဉ်းချုပ်နှင့် ဆောင်ရွက်သည့် လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်မှုများ၊

၉။ ၃။ ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှုများ၏ ရလဒ်များ၊

၉။ ၄။ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ၊

၉။ ၅။ သတင်းအချက်အလက် ထုတ်ဖော်ချက်၊

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပြဿနာများ (Transboundary issues in Environmental Impact Assessment)

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အပေါ် စိုးမိုးသည့် တစ်ခုတည်း၊ တညီတညွတ်တည်းသော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေဟူ၍ မရှိချေ။⁵⁵ ရီယို ကြေငြာချက်၏ မူ (၁၇)⁵⁶က ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင် ဖွယ်ရှိသည့် စီမံကိန်းများ၏ သက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်ရန် နည်းလမ်းတရပ်အဖြစ် EIA ၏ (အမျိုးသား ကရိယာတရပ် အဖြစ်) အရေးပါမှုကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြချက် တရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်း EIA ဥပဒေ အများစုသည် သက်ရောက်မှုများ ကို ဆန်းစစ် ရေးအတွက် ရီယို ကြေငြာချက်မှာပါသော မူများကို အားထားကြသော်လည်း၊ ဤဥပဒေများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ် ခြင်း လက်တွေ့အကြားမှာ ကွာဟမှုများရှိကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားကြပါသည်။

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ရိုက်ခတ်မှုများဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော အဆိုပြု စီမံကိန်းများမှာ တမူထူးခြားသော ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် လူထုပါ ဝင်မှု ကိစ္စရပ်အချို့ ရှိပါသည်။⁵⁷ စီမံကိန်း အဆိုပြုတင်ပြသူက အိမ်နီးချင်းတိုင်းပြည်များရှိ ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် ထိ တွေ့ဆက်ဆံပုံပေါ် မူတည်၍ အမျိုးသားအစိုးရများကိုသာမက၊ သံတမန်ရေးရာနှင့် ဥပဒေရေးရာကိစ္စများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။⁵⁸ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်သော အခြေအနေမျိုးမှာ (အထူးသဖြင့် အရင်းအမြစ်ကို အတူမျှဝေယူရ သော အခြေအနေမျိုးမှာ) အကြံပြုထားသော စီမံကိန်းက သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှု ဖြစ်စေနိုင်ဖွယ်ရှိလျှင်၊ တိုင်းပြည်များသည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ရန် တာဝန်ရှိကြောင်း နိုင်ငံတကာဥပဒေက အသိအမှတ် ပြုထားပါ သည်။⁵⁹ အာရှတိုက်နားနိုင်းနှင့် ယူရောပန်နိုင်ငံတို့၏ အမှုနှင့် ပတ်သက်သော နိုင်ငံတာ တရားရုံး(ICJ)၏ ဆုံး ဖြတ်ချက်တွင်၊ ICJ က- နှစ်နိုင်ငံကြားက နိုင်ငံတကာ ရေလမ်းပေါ်ရှိ၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ညစ်ညမ်းမှု အလွန်သိသာ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်စေနိုင် ဖွယ်ရှိသည့် အကြီးစားစက်မှု ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းကြီးများနှင့် ပတ်သက်၍ EIA ကို ယေဘုယျ နိုင်ငံ တကာ ဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်လာသော အလေ့အကျင့်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။⁶⁰ ပြဌာန်း ဥပဒေမှာ EIA အတွက် တာဝန်ဝတ္တရားများ မပါရှိသေးသော်လည်း နှစ်နိုင်ငံစလုံးက EIA ကိုလိုအပ်ကြောင်း သဘောတူခဲ့ကြသည်။⁶¹ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေ မျိုးမှာ EIA လုပ်ရန် ယေဘုယျတာဝန် ဝတ္တရားများရှိနေသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း၊ နယ်

⁵⁵ Kersten, p.178.

⁵⁶ All members of ASEAN except Brunei are signatories to the Rio Declaration.

⁵⁷ The list of activities likely to have transboundary impacts, for which notification is required under the Espoo Convention is defined in Articles 2 and 3 and Appendix I List of activities.
http://www.unece.org/env/eia/about/eia_text.html#appendix1.

⁵⁸ Badenoch and WRI, 2002.

⁵⁹ Pulp Mills Case (Provisional Measures)(Argentina v. Uruguay) ICJ Reports 2006, p.204

⁶⁰ See unpublished paper by Remy Kinna, and McIntyre (2011) and McIntyre (2010).

⁶¹ Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v Uruguay) ICJ Advisory Opinion (Order of 20 April, 2010) I.C.J. Reports 2010, at Par 203 & 204.

ပယ်အကျယ်အဝန်းနှင့် ပါဝင်ရ မည့် အချက်များကို သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိချေ။⁶² ထိခိုက်ခံရသော လူများပါဝင်သည့် လူထု ပါဝင်မှုလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက် ရန်လည်း ဤတာဝန် ဝတ္တရားများထဲမှာ ရေရေရာရာ မပါရှိချေ။⁶³

အာဆီယံအဖွဲ့ (ASEAN)သည် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုများဖြစ်စေဖွယ်ရှိသည့် ညစ်ညမ်းမှု၊ မီးခိုးမြူ၊ မျိုးတုံး ပျောက်ကွယ်မည့် အန္တရာယ်ရှိသော မျိုးစိတ်များကို ရောင်းဝယ်မှု၊ သဘာဝဘေးများ ကျရောက်မှုကဲ့သို့သော ပြဿနာ များကို ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားခဲ့ဖူးပါသည်။ သို့ရာတွင်၊ တိုင်းပြည်တပြည်အတွက်သာ သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ထိုတိုင်း ပြည်၏ နယ်စပ်ကိုလွန်ပြီး ရိုက်ခတ်မှုဖြစ်စေနိုင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် စီမံကိန်းများ ရှိနေပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် ရေအားလျှပ် စစ်စီမံကိန်းများ၊ ကျောက်မီးသွေး လောင်စာသုံး လျှပ်စစ်ဓါတ်အားပေးစက်ရုံများ၊ အနုမြူ ဓါတ်အား ထုတ် လုပ်ရေး စီမံကိန်းများ၊ စက်မှုလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး စီမံကိန်းများ အပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အတည်ပြုချက် မရမီမှာ စနစ်တကျ ဆန်းစစ်ရမည့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ရိုက်ခတ်မှုများ ဖြစ်စေနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် စီမံကိန်းများ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်များဖြစ်ပါသည်။

မဲခေါင်ဒေသတွင်း၌ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်သော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်သည့် သဘောတူညီချက် များနှင့် ယန္တရားများ အမျိုးမျိုးရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် နယ်စပ်ဖြတ် EIA ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တော့ မရှိသေးချေ။ သို့ဖြစ်ရာ၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုများဖြစ်စေသော အဆိုပြု စီမံကိန်းများ၏ EIA များအတွက် ဒေသတွင်း မူဘောင် မရှိချေ။ မဲခေါင်မြစ် ကော်မရှင် (Mekong Commission)မှာ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ရိုက်ခတ်မှုဖြစ်စေသော ရေစီ မံခန့်ခွဲမှု ကိစ္စများတွင် အတွေ့အကြုံများစွာ ရှိပါသည်။ (၂၀၀၂)ခုနှစ်တွင် မဲခေါင်မြစ်ကော်မရှင်က နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် မူဘောင်တစ်ခုကို မူကြမ်းရေးဆွဲခဲ့ရာ၊ ၎င်းသည် ဒေသတွင်းမှာ ယခုအထိ အပြည့်စုံဆုံး အကြံပြုချက် တရပ်ဖြစ်နေဆဲ ရှိပါသည်။

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် နိုင်ငံတကာရေလမ်းများ၊ နိုင်ငံတကာ ရေအိုင်ကြီးများ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် အသုံးပြုရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ သဘောတူစာချုပ်(The UN Convention on the Protection and Use of International Watercourses and International Lakes)မှာ စာချုပ်ပါ ရေပိုင်နက်များအတွက် EIA ကျင့်သုံးမည့် ဥပဒေ ပြဌာန်းရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား ဆော်ဩထားပါသည်။⁶⁴ နိုင်ငံတကာရေလမ်းများကို သွားလာရေးအတွက် မဟုတ်သော အသုံးပြုခြင်း ဥပဒေဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ သဘောတူ စာချုပ်(The UN Convention on the Law of the Non-Navigational Uses of International Waterways)ကလည်း ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် စီမံကိန်းများအတွက် သတိပေးချက်များ ထုတ်ပြန်ရန်သာ ပြဌာန်းထားပါသည်။ ဤသတိပေးချက်များတွင် EIA တစုံတခု၏ ရလဒ်များ ပါကောင်းပါသည်။⁶⁵ ဤ

⁶² Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v Uruguay) ICJ Advisory Opinion (Order of 20 April, 2010) I.C.J. Reports 2010, at Par 205.

⁶³ Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v Uruguay) ICJ Advisory Opinion (Order of 20 April, 2010) I.C.J. Reports 2010, at Par 204.

⁶⁴ Kersten, p.180.

⁶⁵ Article 12. Viet Nam is the only ASEAN Member State that is a signatory to this Convention.

သဘောတူစာချုပ်ထဲမှာ “နိုင်ငံတကာရေလမ်းများ၏ ဂေဟစနစ်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ထိန်းသိမ်းရန်” တာဝန်တရပ် ပါရှိသော်လည်း၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ရန် ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိချေ။⁶⁶

ကုလသမဂ္ဂ၊ ဥရောပဆိုင်ရာ စီးပွားရေး ကော်မရှင် (United Nations Economic Commission for Europe UNECE) သည် ပြည်တွင်း EIA ဥပဒေ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ထောက်ခံအားပေးသော ယန္တရားများ ချမှတ်ရာတွင်သာမက၊ ဒေသတွင်းမှာ EIA ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို စိစစ်ရာတွင်လည်း ရှေ့တန်းရောက်နေပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာမှာ အသိအမှတ်ပြုမှု အများဆုံး ပြဌာန်းချက်များမှာ -

- နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်(The Convention of Environmental Impact Assessment in a Tranboundary Context- Espoo Convention)
- မဟာပြူဟာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယာယီသဘောတူစာချုပ်(The Protocol on Strategic Environmental Asswssment-the SEA Protocol)
- ပတ်ဝန်းကျင် ကိစ္စများတွင် သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့်၊ လူထု ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်နှင့် တရားမျှတမှု ရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (The Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters-the Aarhus Convention)

ဤ ပြဌာန်းချက်အသီးသီးသည် နိုင်ငံတကာ ပတ်ဝန်းကျင် ဥပဒေ၏ ထုံးစံများမှ ထုတ်နှုတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့အသီးသီးသည် EIA ဆိုင်ရာ ယေဘုယျ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေပါသည်။

ဥရောပဆိုင်ရာ စီးပွားရေး ကော်မရှင်သည် ဥရောပ အစိုးရများ၏ EIA နှင့် လူထုပါဝင်မှုဆိုင်ရာ အဓိက သဘောတူညီချက် (၂)ရပ် (the 1991 Convention on Environmental Impact Assessment in a Tranboundary Context- Espoo Convention နှင့် the 1998 Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters-the Aarhus Convention)ကို ထောက်ခံသောအားဖြင့်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းမှာ လူထုပါဝင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ လမ်း ညွှန်ချက်(၂)ရပ် ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။⁶⁷

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်(The Convention of Environmental Impact Assessment in a Tranboundary Context- Espoo Convention)

ဥရောပ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အများစုမှာ EIA ကို လက်ခံကျင့်သုံးခြင်း၏ အကျိုးဆက်အဖြစ်၊ (၁၉၈၇)ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ၊ ဥရောပဆိုင်ရာ စီးပွားရေး ကော်မရှင် (UNECE)၏ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် အုပ်စုတစ်စုက နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်သော EIA နှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ် ရေးသားပြုစုခဲ့ကြသည်။ သဘောတူစာချုပ်နှင့် ပတ်သက်၍ (၁၉၈၈)မှ (၁၉၉၀)ခုနှစ်အထိ စေ့စပ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး၊ (၁၉၉၁)ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၃)ရက်နေ့ကစ၍ စာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးရန် အသင့် ထားရှိခဲ့သည်။ (၁၉၉၇)ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၃)ရက်နေ့ကစ၍ သဘောတူစာချုပ် အာဏာတည်လာခဲ့သည်။ ယခုအချိန်၌ Espoo

⁶⁶ Article 20.

⁶⁷ UNECE (2006) Guidance on Public Participation in Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, ECE/MP.EIA/7.

သဘောတူစာချုပ်မှာ အဖွဲ့ဝင်ပေါင်း (၄၄)နိုင်ငံရှိပြီး၊ ဥရောပ သမဂ္ဂ (EU)၊ အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် ရုရှား ဖက်ဒရေးရှင်းတို့ အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

Espoo သဘောတူစာချုပ်သည် သိသာထင်ရှားသော ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုများကို ရှောင်ကျဉ်ရန်နှင့် လျော့ချရန် အတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်ရေး ယန္တရားဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပြု စီမံကိန်းတစ်ခုကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ရိုက်ခတ်ဖွယ်ရှိ သည်များကို ဆန်းစစ်ရာ၌ နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်းအားဖြင့် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးရေးကို အထောက်အကူပြုပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အခြားတိုင်းပြည်များအပေါ် သက်ရောက်နိုင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။⁶⁸

Espoo သဘောတူစာချုပ်သည် လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်ကို အဓိက ထားသော သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း သတိပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဤ သဘောတူစာချုပ်အရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် “ အကြံပြုထားသော လုပ်ဆောင်ချက်များမှ သိသာထင်ရှားသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ကြိုတင်ကာကွယ်ရန်၊ လျော့ချရန်နှင့် ထိန်းချုပ်ရန် အတွက် သင့်လျော်၊ ထိရောက်သော အစီအမံများကို” ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။⁶⁹

Espoo သဘောတူစာချုပ်အရ လုပ်ဆောင်ရမည့် လိုအပ်ချက်များတွင် စီမံကိန်းအဆင့် EIA လုပ်ရန်၊ ထိခိုက်ခံရမည့် တိုင်းပြည်များကို သတိပေးရန်၊ ထိခိုက်ခံရဖွယ်ရှိသော တိုင်းပြည်များအား သတင်းအချက်အလက်များ ပေးရန်၊ စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သော အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်အကြောင်း အသိပေးရန်နှင့် ထင်မြင်ချက်များ ပေးခွင့်ပြုရန် တာဝန်အထိ ပါရှိပါသည်။⁷⁰ Espoo သဘောတူစာချုပ်သည် စာချုပ်မှာ အကြီးဝင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များစာရင်းကို ဖြည့်စွက်ချက်(၁)မှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးထားပြီး၊ EIA မှာ အနည်းဆုံး ပါဝင်ရမည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြည့်စွက်ချက် (၂)မှာ ဖော်ပြထားသည်။

Espoo သဘောတူစာချုပ်သည် အရေးကြီးပါသည်။ အကြောင်းမှာ နိုင်ငံတကာ ပတ်ဝန်းကျင် ဥပဒေ၏ ထုံးစံများအပေါ် အခြေခံကာ၊ သတင်းအချက်အလက် ရပိုင်ခွင့်၊ ပါဝင်ခွင့်တို့ ပေးထားသည့်အပြင်၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေသော လုပ်ဆောင်ချက်များ၏ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ အကြောင်းကို ဖော်ပြစေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

မဟာဗြူဟာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယာယီသဘောတူစာချုပ်(The Protocol on Strategic Environmental Assessment-the SEA Protocol)

နယ်စပ် ဖြတ်ကျော် EIA ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်အပြင်၊ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများက မဟာဗြူဟာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယာယီသဘောတူစာချုပ်(the SEA Protocol)ဖြစ်မြောက်ရေး အတွက်လည်း စေ့စပ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ဤ စာချုပ်သည် (၁၀၁၀)ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၁၁)ရက်နေ့တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်။ စာချုပ်တွင် အဖွဲ့ဝင်အစိုးရများ၏

⁶⁸ VesnaKolarPlaninšič (2016), Ministry of the Environment and Spatial Planning of the Republic of Slovenia. Various presentations to the RTWG on EIA.

⁶⁹ Espoo Convention, Article 2.

⁷⁰ These are contained in Articles 3 to 6 of the Espoo Convention.

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု (ကျန်းမာရေး ထိခိုက်မှုအပါအဝင် ဖြစ်သည်) ဖြစ်စေနိုင်ဖွယ်ရှိသော ပေါ်လစီများ သို့မဟုတ် အစီအစဉ်များအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်ခြင်းများ အကြံပြုပေးပါသည်။⁷¹
မဟာဗြဟ္မာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယာယီသဘောတူစာချုပ်(the SEA Protocol)အရ၊ မဟာဗြဟ္မာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော (ကျန်းမာရေး ထိခိုက်မှုများအပါအဝင်) ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုများကို ဆန်းစစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ၏ လေ့လာရေး နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းနှင့် လေ့လာပြုစုမှုကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ လူထုပါဝင်မှု နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု လုပ်ငန်းကို ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ စီမံကိန်း သို့မဟုတ် အစီအစဉ်မှာ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာနှင့် လူထုပါဝင်မှု၊ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု ရလဒ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းတို့ အကြံပြုပေးပါသည်။⁷²

စာချုပ်က အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် နယ်မြေများရှိ စီမံကိန်းများနှင့် ပေါ်လစီများကို မဟာဗြဟ္မာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ရန် ပြဌာန်းထားသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် လူထုပါဝင်မှုနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများကို လုပ်ရန်လိုအပ်သည်။⁷³ မဟာဗြဟ္မာမြောက် ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယာယီ သဘောတူသဘောတူ စာချုပ်သည် “လူထုပါဝင်မှုအတွက် စောစီး၊ အချိန်မီ၊ ထိရောက်သော အခွင့်လမ်းများ” ကို ရည်ညွှန်း ပါသည်။ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် လူထုအဖို့ “သင့်လျော်သော အချိန်ကန့်သတ်ချက်ဘောင်အတွင်းမှာ” ထင်မြင်ချက်များပေးနိုင်ရေးအတွက် ၎င်းတို့အား လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များ ပေးရမည်ဟု လည်းပြဌာန်းထားပါသည်။

စီမံကိန်း သို့မဟုတ် ပေါ်လစီ ဖော်ဆောင်ရာမှာ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိပါက၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ လုပ်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။⁷⁴

ပတ်ဝန်းကျင် ကိစ္စများတွင် သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့်၊ လူထု ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်နှင့် တရားမျှတမှု ရရှိခွင့် ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်- the Aarhus သဘောတူစာချုပ် (The Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters-the Aarhus Convention)

ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း၏ အရေးကြီးဆုံး အင်္ဂါရပ်တစ်ခုကား- ထိရောက်သော လူထုပါဝင်မှု လိုအပ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိရောက်သော လူထုပါဝင်မှုဖြစ်မြောက်ဖို့ဆိုလျှင်၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအဖို့ စီမံကိန်းနှင့် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုများ နှင့် ပတ်သက်၍ စီမံကိန်း လိုလားသူနှင့် အစိုးရတို့က ပြုစုပေးသော သတင်းအချက်အလက်များကို ရရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။ ရီယိုဒေကရီယာချက် (Rio Declaration)၏ မူ(၁၀) က ဤ လိုအပ်ချက်များကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။

Aarhus သဘောတူစာချုပ်ကို ကုလသမဂ္ဂ၊ ဥရောပဆိုင်ရာ စီးပွားရေး ကော်မရှင် (UNECE)က ကျင်းပသော “ဥရောပအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်” ဆွေးနွေးပွဲ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ချုပ်ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ စာချုပ်သည် (၂၀၀၁)ခုနှစ်၊ အောက်တို

⁷¹ SEA Protocol, Article 4.

⁷² SEA Protocol, Article 2.

⁷³ SEA Protocol, Article 8.

⁷⁴ SEA Protocol, Article 10.

ဘာလ (၃၀)ရက်နေ့တွင် အသက်ဝင်ခဲ့ပါသည်။⁷⁵ ဤစာချုပ်သည် ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး မြှင့်တင်မှုအတွက် တကမ္ဘာလုံး လက္ခဏာဆောင်သည်ဟု အများက အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။⁷⁶

Aarhus သဘောတူစာချုပ်မှာ အောက်ပါ အဓိက မဏ္ဍိုင်ကြီး (၃)ခု ရှိပါသည်။

- ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့နှင့် ပတ်သက်၍ လူထုမှာ သတင်းအချက်အလက် ရပိုင်ခွင့်ရှိခြင်း
- ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းတစ်ခုခု၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းတွင် လူထုပါဝင်မှု လိုအပ်ခြင်း⁷⁷
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင် တရားမျှတမှု ရရှိရေးအတွက် လူထုမှာ တရားရုံးနှင့် ခုံရုံးများသို့ တက်ရောက် ခွင့်ရှိခြင်း⁷⁸

(၂၀၀၇)ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလကစ၍ ဤသဘောတူစာချုပ်မှာ ပါဝင်သော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံပေါင်း (၄၆)နိုင်ငံ၊ ညစ်ညမ်းမှုဖြစ်စေသော ထုတ်လွှတ်ခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းခြင်းအတွက် မှတ်ပုံတင်စာရင်းများဆိုင်ရာ ယာယီသဘောတူစာချုပ် (the Protocol on Pollutant Release and Transfer Registers-PRTRs)မှာပါဝင်သော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံပေါင်း (၃၃) နိုင်ငံနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ထဲသို့ တမင် ထုတ်လွှတ် ခြင်းနှင့် မျိုးရိုးဗီဇ ပြုပြင်ထားသော သက်ရှိများ ဈေးကွက်သို့တင်ခြင်း ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် လူထုပါဝင်မှုကိစ္စ ပြင် ဆင်ခြင်း သဘောတူစာချုပ် (the amendment on on public participation in decision on the deliberate release into the environment and placing on the market of genetically modified organisms)မှာ ပါဝင်သော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံပေါင်း (၂၇)နိုင်ငံရှိပါသည်။⁷⁹

Aarhus သဘောတူစာချုပ်၏ နိဒါန်းက လူသား ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စတော့ဟုမ်း ကြေညာချက် (Stockholm Declaration on the Human Environment)အပြင်၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ရီယို ကြေညာချက်၏ မူ (၁၀)ကို ရည်ညွှန်းထားပါသည်။ မူ(၁၀)မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသားအားလုံးက သက်ဆိုင်ရာ အဆင့်အလိုက် ပါဝင်မှုဖြင့် အကောင်းဆုံး ဖြေရှင်းရမည်။ အမျိုးသား အဆင့်၌ လူတိုင်းချင်းသည် လူထုအာဏာပိုင်များ ချုပ်ကိုင်ထားသော ပတ်ဝန်း ကျင်ဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များ(မိမိတို့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ဘေး အန္တရာယ်ဖြစ်စေသော ပစ္စည်းများနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များ အပါအဝင်ဖြစ်သည်)ကို သင့်လျော်စွာ ရရှိနိုင်ရမည့်အပြင်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်ခွင့်ရှိရမည်။ အစိုးရများသည် သတင်းအချက်အလက်များကို လူထုထံမှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် လူထု၏ အသိအမြင်နှင့် ပါဝင်မှုအတွက် ကူညီ၊ အားပေးခြင်းပြု ရမည်။

⁷⁵ <http://www.unece.org/env/pp/welcome.html>

⁷⁶ D. Craig and M. Jeffrey, Non-Lawyers and Legal Regimes, in Leary, 2010, p.105.

⁷⁷ These matters are listed in Annex 1 of the Aarhus Convention. These matters also include any activity not specifically covered in the Annex, where public participation is provided for under an environmental impact assessment procedure in accordance with national legislation.

⁷⁸ Aarhus Convention, Articles 4-9.

⁷⁹ Aarhus Convention, Articles 4-9.

လူထုပါဝင်မှုသည် ပတ်ဝန်းကျင်အရ ရေရှည်တည်တံ့သော အနာဂတ်ကို ဖန်တီးရေးအတွက် မရှိမဖြစ် အရေးကြီးကြောင်း Aarhus သဘောတူစာချုပ်က အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ဤအချက်ကို စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အစည်းအဝေးမှာ ဆက်လက် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။ စာချုပ်အဖွဲ့၏ အားကောင်းချက်တစ်ခုကား- စာချုပ်နှင့် အကြီးဝင်သော နောက်ထပ်ပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆက်လက် စေ့စပ်ဆွေးနွေးကြခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကိစ္စရပ်များတွင် ညစ်ညမ်းမှုဖြစ်စေသော ထုတ်လွှတ်ခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းခြင်းအတွက် တနိုင်ငံလုံးမှာ ညီညွတ်၊ ခိုင်မာသည့် မှတ်ပုံတင်စာရင်းများ ထားရှိခြင်း (PRTRs)အားဖြင့် လူထုအဖို့ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိအောင် အားပေးသည့် ယာယီသဘောတူစာချုပ် အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။

သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိခွင့်၊ လူထုပါဝင်မှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ကိစ္စများတွင် တရားမျှတမှု ရရှိခွင့်နှင့် ပတ်သက်သော အမျိုးသား ဥပဒေ ရေးဆွဲရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂ ပတ်ဝန်းကျင် အစီအစဉ်၏ လမ်းညွှန်ချက်များ (United Nations Environment Programme Guidelines for the Development of National Legislation on Access to Information, Public Participation and Access to Justice in Environmental Matters)က လည်း Aarhus မူများကို ကမ္ဘာ့ အဆင့်မှာ ထင်ဟပ်ပြပါသည်။⁸⁰ Aarhus သဘောတူစာချုပ်၏ အဓိက မူများသည် အစဉ်အလာ နိုင်ငံတကာ ပတ်ဝန်းကျင် ဥပဒေ၏ ထုံးစံတစ်ခုကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေသည့်အပြင်၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှုရှိရေးအတွက် အခြေခံ ဒေါက်တိုင်များဖြစ်ပါသည်။⁸¹

မဲခေါင် သဘောတူညီချက်

(၁၉၉၅)ခုနှစ်၊ မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်း ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (The 1995 Agreement on the Cooperation for the Sustainable Development of the Mekong River Basin-the Mekong Agreement) (မဲခေါင် သဘောတူညီချက်)အရ၊ အဖွဲ့ဝင်တိုင်းပြည်များသည် ကတိကဝတ်များ မပေးမီမှာ၊ အိမ်နီးချင်းတိုင်းပြည်များအပေါ် သက်ရောက်နိုင်ဖွယ်ရှိသော မဲခေါင်ဒေသတွင်း ရေ စီမံကိန်းများ၏ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုများ အကြောင်း ဆွေးနွေးရန်အတွက် သတိပေးခြင်းနှင့် အကြံပြု တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။⁸²

မဲခေါင်သဘောတူညီချက်ကို (၁၉၉၅)ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၅)ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်မြို့၌ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ကုလသမဂ္ဂက မဲခေါင်ကော်မတီကို (၁၉၅၉)ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မဲခေါင် သဘောတူညီချက်သည် မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းတလျှောက်တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ဒေသတွင်း မူဘောင်ချမှတ်ရန် ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို၊ ဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ထင်ဟပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

⁸⁰ Detailed information on the history of the Aarhus Convention is available at <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/welcome.html>. Chisinau Declaration As adopted on 1 July 2011.

⁸¹ Craig and Jeffrey, in Leary, 2010, p.123.

⁸² Mekong River Commission, Transboundary EIA, <http://www.mrcmekong.org/about-mrc/programmes/environment-programme/transboundary-eia>.

အစကတည်းကပင် မဲခေါင်သဘောတူညီချက်သည် မဲခေါင်ဒေသ၏ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ အသုံးချရေး၊ ထိန်းသိမ်းရေး၊ စီမံခန့်ခွဲရေးတို့ကို အလေးထားခဲ့ပါသည်။⁸³

ပုဒ်မ (၃)

မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်း၏ ပတ်ဝန်းကျင်၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ၊ ရေနံသက်ရှိများနှင့် ရေ အခြေအနေ၊ ဂေဟစနစ်မျှတမှုတို့ကို ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများ၊ ရေနှင့် မြစ်ဝှမ်းအတွင်းရှိ ဆက်စပ်အရင်းအမြစ်များ အသုံးပြုမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ညစ်ညမ်းမှုနှင့် အခြား ဆိုးကျိုးများမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန်

ပုဒ်မ (၄)

မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်း၏ ရေအရင်းအမြစ်များကိုအသုံးချခြင်းနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းပြုရာတွင် အချုပ်အချာအာဏာ တန်းတူမှုနှင့် နယ်မြေတည်တံ့ခိုင်မြဲမှု အခြေခံပေါ်မှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်

မဲခေါင်သဘောတူညီချက်၏ အောင်မြင်မှုများ(နှင့် ရှုံးနိမ့်မှုများ)အတွက် သော့ချက်သည် မဲခေါင်မြစ်၏ အရင်းအမြစ်များကို အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အသီးသီး၏ အသုံးချခွင့်အပေါ် ထိခိုက်လာသော ကိစ္စများတွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ကြရေးဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင်၊ မဲခေါင်သဘောတူညီချက်က နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုဖြစ်စေမည့် လုပ်ဆောင်ချက် များ (အထူးသဖြင့်၊ ရေအားလျှပ်စစ်သာမက၊ သင်္ဘောများ ခုတ်မောင်းခြင်း၊ ရေသွယ်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်း) အတော်များများ ရှိကြောင်း လုံးဝ အသိအမှတ်ပြုပါသည်။

မဲခေါင်သဘောတူညီချက်အရ ကောင်စီ၊ ပူးတွဲကော်မတီနှင့် အတွင်းရေးမှူး အဖွဲ့တို့ ပါဝင်သော မဲခေါင် ကော်မရှင် (Mekong River Commission-MRC)ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။⁸⁴ ထိုအချိန်က စ၍ မဲခေါင်ကော်မရှင်၏ လုပ်ငန်းသည် မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းတလျှောက်ရှိ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆန်းစစ်ရန်နှင့် သုတေသနပြုရန်အတွက် အရေးပါသော လုပ်ငန်း စဉ်များ ထည့်သွင်းသည်အထိ ကျယ်ပြန့်လာခဲ့ပါသည်။ (၂၀၁၁)ခုနှစ်တွင် မဲခေါင်မြစ်ကော်မရှင်သည် ရေနှင့် ဆက်စပ် အရင်းအမြစ်များ စီမံခန့်ခွဲမှုအပေါ် အခြေခံသည့် မြစ်ဝှမ်းဖွံ့ဖြိုးရေး ပေါင်းစပ်မဟာဗျူဟာ (integrated Water and Related Resources Management-based Basin Development Strategy) နှင့် (၂၀၁၁-၂၀၁၅)ခုနှစ်၊ မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်းကို ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း အမြင်မှကြည့်လျှင် တွေ့ရသော မဲခေါင်သဘောတူညီချက်၏ အဓိက ထူးခြားချက်တစ်ခုကား- အကြို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုလုပ်ရန် ပြဌာန်းထားခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ မဲခေါင်သဘောတူ ညီချက်တွင် အကြိုတိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

⁸³ Preamble, Mekong Agreement

⁸⁴ Chapter IV.

အကြို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း။ ။ ပုဒ်မ (၂၆)ပါ ရေအသုံးပြုမှုနှင့် ရေလွှဲပြောင်းမှု ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအရ ပူးတွဲကော်မတီသို့ အချိန်မီ သတိပေးခြင်းနှင့် နောက်ထပ်အချက်အလက်များနှင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးပို့ခြင်း။ ဤသို့ဖြင့် မြစ်ဝှမ်းနေ အခြားအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအဖို့ ၎င်းတို့ အသုံးပြုနေသောရေထဲမှ ရေကို အသုံးပြုခြင်း၏ သက်ရောက်မှုများနှင့် အကျိုးဆက်များကို ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းပြုနိုင်ကြမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် သဘောတူညီချက်ချခြင်း၏ အခြေခံဖြစ်သည်။ အကြို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းမှာ ရေအသုံးပြုမှုကို ဗီတိုအာဏာဖြင့် ပယ်ချခွင့်လည်းမရှိချေ။ မြစ်ဝှမ်းနေ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံကလည်း မြစ်ဝှမ်းနေ အဖွဲ့ဝင် အခြားနိုင်ငံများ၏ အခွင့်အရေးကို ထည့်သွင်း မစဉ်းစားဘဲ ရေကို တဖက်သတ် သုံးစွဲခွင့်မရှိချေ။⁸⁵

မဲခေါင်ကော်မရှင်သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်(၂၀)အတွင်းမှာ မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းလေ့လာရေးကို အကြီးအကျယ် အကျိုးပြုခဲ့ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကော်မရှင်၏ စီမံကိန်းအတော်များများက မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းရှိ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ရေအသုံးပြုမှုတို့၏ သက်ရောက်မှုများကို စစ်ဆေးခဲ့ပါသည်။ လောလောဆယ်၌ ကော်မရှင်၏ လုပ်ငန်းတွင် မဲခေါင်မြစ်မကြီးနှင့် မြစ်လက်တက် များပေါ်မှာ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ တိုးချဲ့မှုအကြောင်း ဆွေးနွေးပွဲများက အဓိက ဖြစ်ပါသည်။

မဲခေါင်ကော်မရှင်၏ အောင်မြင်မှု(နှင့် ရှုံးနိမ့်မှု)ကား- အတိုက်အခံဖြစ်မှုထက် အများဆုံးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အပေါ် အခြေခံသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကော်မရှင်သည် နိုင်ငံခြား အလှူရှင်များကို လည်း အကြီးအကျယ် အားထားပါသည်။ ဤသို့အားထားခြင်းကြောင့် ကော်မရှင်သည် "မိမိ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို အလေးမထားသောစိတ်ဓါတ်"⁸⁶ ဖြစ်ပေါ်နေပုံပေါ်ပါသည်။

သတိပေးခြင်း၊ အကြို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် သဘောတူညီချက်တို့အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

မဲခေါင် သဘောတူညီချက်၏ အဓိက ထူးခြားချက်တစ်ခုကား အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း၊ အကြို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု လုပ်ရန် ပြဌာန်းထားခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ (၂၀၀၃)ခုနှစ်မှာ ချမှတ်ခဲ့သော သတိပေးခြင်း၊ အကြိုတိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် သဘောတူညီချက်တို့အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (Procedure for Notification, Prior Consultation and Agreement-PNPCA)ဖြင့် ပိုမိုအားကောင်းစေခဲ့ပါသည်။

မဲခေါင်ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အချင်းချင်း အကြားမှာ နားလည်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်ရေးအတွက် PNPCA ကို ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ PNPCA ၏ လမ်းညွှန်မှုများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

- အချုပ်အချာအာဏာ တန်းတူမှုနှင့် နယ်မြေတည်တံ့ခိုင်မြဲမှု
- တန်းတူညီမျှစွာနှင့် ဆီလျော်စွာ အသုံးပြုမှု
- အခွင့်အရေးများနှင့် တရားဝင် အကျိုးစီးပွားများကို လေးစား အသိအမှတ်ပြုမှု
- သဘောထားရိုးသားမှု
- ပွင့်လင်းမြင်သာမှု⁸⁷

⁸⁵ The Mekong Agreement, Chapter 2

⁸⁶ Only One Mekong, p.961.

⁸⁷ PNPCA, Article 3

PNPCA ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် (Espoo သဘောတူစာချုပ်၏ သတိပေးရန် ပြဌာန်းချက်များနှင့် အလားတူပင်) နယ်စပ် ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ အဖွဲ့ဝင် အခြားနိုင်ငံများအား ကြိုတင် သတိပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင်၊ ထိခိုက်ခံရသော အဖွဲ့ဝင်တိုင်းပြည်သည် သတိပေးချက်မှာပါသော သတင်းအချက်အလက်များကို စဉ်းစားခွင့်ရှိသည့်အပြင်၊ နောက်ထပ် သတင်းအချက်အလက်များကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရှင်းလင်းချက်ကိုသော်လည်းကောင်း တောင်းဆိုနိုင်ပါသည်။ နောက် (၆)လအကြာမှာ အကြံဆွေးနွေးပွဲလုပ်ရမည်ဟု သတ်မှတ်သည်။ သည့်ထက်လည်း ပိုကြာနိုင်ပါသည်။⁸⁸ အတည်ပြုချက်အတွက် အမှု တမူချင်းကို စဉ်းစားသည်။⁸⁹

မဲခေါင်ကော်မရှင်နှင့် မဲခေါင်ကော်မရှင် (MRC)၏ပူးတွဲကော်မတီတို့ နှစ်ခုစလုံးသည် လွှဲပြောင်းရေး လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်ကို ကူညီ ရန်အပြင်၊ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်ကိုလည်း ကူညီရန် တာဝန်ရှိပါသည်။⁹⁰ သတိပေးခြင်း၊ အကြံတိုင် ပင်ဆွေး နွေးခြင်းနှင့် သဘောတူညီချက်တို့အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (PNPCA)အရ၊ လက်ရှိဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများ (မဲခေါင် သဘောတူညီချက်အရ ဖွဲ့စည်းထားသော အမျိုးသား မဲခေါင်ကော်မတီများ - National Mekong Committees- အပါအဝင်ဖြစ်သည်) သည် အကွက်ကျကျ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရပါသည်။

PNPCA သည် စီမံကိန်းအမျိုးအစား အနည်းငယ် လောက်နှင့်သာသက်ဆိုင်ပြီး၊ ဝေဖန်ခံနေရသည့်တိုင်၊ ၎င်း၏ တန်ဖိုးကို လျော့တွက်၍ မရချေ။⁹¹ PNPCA နှင့် မဲခေါင် သဘောတူညီချက်ကို ကြည့်လျှင်၊ ရှင်းနေသော အချက်ကား- အဖွဲ့ဝင်တိုင်း ပြည်များက နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက် ရောက်မှု ဖြစ်စေနိုင်ဖွယ်ရှိသော လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ စီမံကိန်းများအတွက် ကြိုတင် သတိပေးခြင်း၊ ကြိုတင် တိုင်ပင်ဆွေး နွေးခြင်းတို့ကို လုပ်ခွင့်ပြုရန် သဘောတူထားကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သတိပေးခြင်းနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း လုပ်ငန်းဖြစ် စဉ်မှာ ကူညီရေး အတွက် အတွင်းရေးမှူး အဖွဲ့တဖွဲ့ လိုအပ်ကြောင်းကိုလည်း PNPCA မှာ အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

မဲခေါင်ကော်မရှင် (MRC) က နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) ကို စဉ်းစားခြင်း

မဲခေါင်ကော်မရှင်က နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA လုပ်ငန်းအတွက် မူဘောင်တခုကို အကြံပြု တင်ပြရန် အကြိမ်ကြိမ်ကြိုး ပမ်းခဲ့ပါသည်။ (၁၉၉၈)ခုနှစ်တွင် မဲခေါင်ကော်မရှင်က နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်သော ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် စနစ်တခုကို ရေးဆွဲ၊ ချမှတ်ရန် သဘောတူဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။⁹² (၂၀၀၂)ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ပတ်ဝန်းကျင် အရင်းအမြစ်များ စီမံခန့်ခွဲရေး အဖွဲ့ (Environmental Resources Management-ERM) က မဲခေါင်ကော်မရှင်သို့ အစီရင်ခံစာတစောင်

⁸⁸ See PNPCA, Article 5.5

⁸⁹ PNPCA, Article 6.

⁹⁰ PNPCA, Article 5.3.3

⁹¹ PNPCA, Article 4.

⁹² P. King, Transboundary EIA and Climate Change in the Greater Mekong Subregion (GMS), presented at the Stimson Centre Conference, Finding Solution to Equitable Hydropower Development Planning in the Lower Mekong Basin, Chiang Rai, 2014

တင်သွင်းခဲ့သည်။ သည့်နောက်တွင် လမ်းညွှန်ချက်ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာတစ်စောင်ကိုလည်း တင်သွင်းခဲ့သည်။⁹³ ပတ်ဝန်းကျင် အရင်းအမြစ်များ စီမံခန့်ခွဲရေး အဖွဲ့(ERM)၏ အစီရင်ခံစာတွင် နောက်ခံအကြောင်း ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ (Background Report)နှင့် အကြံပြုတင်ပြထားသောစနစ် ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ (Proposed System Report)တို့ ပါဝင် သည်။

အကြံပြုတင်ပြထားသောစနစ် ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ (Proposed System Report) က ဆိုထားသည်မှာ- ပေါ်လစီ စာရွက်စာတမ်းများသည် “တိုင်းပြည် အသီးသီးရှိ တည်ဆဲ EIA ဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များကို အစားထိုးရန် မရည်ရွယ်ပါ။” နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ရိုက်ခတ်မှုများ ဖြစ်ပွားစေနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် စီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြည့်စွက်မှုဘောင်တခု အဖြစ်အကြံပြုတင်ပြထားခြင်းသာဖြစ်ပါသည်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။⁹⁴

အကြံပြုတင်ပြထားသောစနစ် ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာကို အောက်ပါအတိုင်း အပိုင်း (၃)ပိုင်း ခွဲထားပါသည်။

- (SEA)အတွက် စနစ်ခွဲတခု
- မဲခေါင်ကော်မရှင် အတွက် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA ဆိုင်ရာ ပေါ်လစီတရပ်
- (EIA)အတွက် စနစ်ခွဲတခု

အကြံပြုတင်ပြထားသောစနစ်မှာ အောက်ပါ အင်္ဂါရပ်များ ပါဝင်ပါသည်။

- နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA နှင့်ပတ်သက်၍ အကြံပြုတင်ပြသော ပေါ်လစီ
- SEA နှင့် ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်ချက်များ
- ဆက်စပ် သက်ရောက်မှု ဆန်းစစ် (Cumulative Impact Assessment) ခြင်း နှင့် ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်ချက်များ
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်းတွင် လူထုပါဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်ချက်များ
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုအကြောင်း ဖော်ပြချက်ကို စိစစ်သုံးသပ်ရာ၌ အသုံးပြုသင့်သော စံထားချက်များ
- လုပ်ငန်းကဏ္ဍ လမ်းညွှန်ချက်များ
- EIA/ SEA စနစ် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် သင်တန်း အစီအစဉ်

မဲခေါင်ကော်မရှင်သို့ ဤ အချက်အလက်ပြည့်စုံသော အစီရင်ခံစာများကို တင်ပြခဲ့သည့် (၂၀၀၂)ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် မည်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုခုကိုမျှ မယ်မယ်ရရ မလုပ်ခဲ့ဟု ကင်း(King)က ဆိုပါသည်။ (၂၀၀၇)ခုနှစ်တွင်၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အမျိုးသား မဲခေါင်ကော်မတီက EIA မူဘောင်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြဿနာ အများအပြားကို တင်ပြခဲ့သည်။⁹⁵ (၂၀၀၉)ခုနှစ်တွင် ပတ်ဝန်းကျင် ဥပဒေဆိုင်ရာ အဖွဲ့ (Environmental Law Institute) က အဆိုပါ မူဘောင်ကို ဆက်

⁹³ Environmental Resources Management, Development of an EIA/SEA System for the Lower Mekong Basin, April 2002 (ERM Report)

⁹⁴ Environmental Resources Management, Development of an EIA/SEA System for the Lower Mekong Basin Proposed System, April 2002 (the Proposed System Report).

⁹⁵ King, p.2.

လက် စီစစ်သုံးသပ်⁹⁶ပြီးနောက်၊ ကမ္ဘာ့ အကောင်းဆုံး အလေ့အကျင့်များနှင့် ချိန်ထိုးကာ ဆန်းစစ်ခဲ့သည့်အပြင်၊ မူဘောင် ပြင်ဆက်ချက် မူကြမ်းကိုလည်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။⁹⁷ မဲခေါင်ကော်မရှင်သည် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA မူ ဘောင်တရပ်ပြီး မြောက်ရေးကို (၂၀၀၆-၂၀၁၀)ခုနှစ်၊ မဟာဗြဟ္မာ စီမံကိန်းနှင့် (၂၀၁၁-၂၀၁၅)ခုနှစ်၊ မဟာဗြဟ္မာ စီမံကိန်း တို့တွင် ဆက်လက်၍ အလေးထားဆဲရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင် ဥပဒေဆိုင်ရာ အဖွဲ့၏ (၂၀၀၉)ခုနှစ်၊ စီစစ်သုံးသပ်မှု နောက်ပိုင်းတွင် မူဘောင်ချမှတ်ရန် တင်ပြမှုတစ်ခုတည်း မရှိခဲ့ချေ။

မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်

(၂၀၀၉)ခုနှစ်တွင်၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ဒေသအနေနှင့် တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်သောအားဖြင့်၊ မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် ဖြစ်ပေါ်ရန်ကြိုးစားခဲ့သည်။ (၂၀၀၉)ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ကမ္ဘာ့ တောရိုင်း တိရစ္ဆာန် ရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (WWF)က မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲရှိ ဥပဒေပြုမူဘောင် (မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲတိုင်းပြည်များ၏ ဒေသတွင်း သဘောတူညီချက်များ၊ နိုင်ငံစုံ သဘောတူညီချက်များနှင့် ပြည်တွင်း ဥပဒေပြုရေး အစီအစဉ်များ အပါအဝင်ဖြစ်သည်)) ကို စီစစ်သုံးသပ်သော နောက်ခံအကြောင်းလေ့လာ ချက်တရပ်ကို ပြုလုပ်ရန် ပညာရှင်များကို ငှားရမ်းခဲ့သည်။ ဤလေ့လာချက်အစီရင်ခံစာက- မဟာမဲခေါင် ဒေသခွဲမှာ ဒေသခွဲ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်မရှိခြင်းသည် တမူထူးခြားနေသည်ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။

အဓိကအားဖြင့် အလေးထားဆွေးနွေးသော အကြောင်းအရာကား- ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် အညီဖြစ်သော ဒေသတွင်း သဘောတူညီချက်တရပ် ရရှိရေးဖြစ်ပါသည်။ (၂၀၀၉)ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၂၂)ရက်နေ့တွင် ဤ ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပခဲ့သော်လည်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် အညီဖြစ်သော ဒေသတွင်း သဘောတူညီချက်အတွက် ရှေ့ဆက်၊ ဆောင်ရွက်မှု သို့မဟုတ် တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်မှု မရှိခဲ့ချေ။ လွန်ခဲ့သော (၅)နှစ်အတွင်း၌မူ အစိုးရများက တိုင်းပြည်အလိုက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို တုန့်ပြန်သော နည်းလမ်းများ ချမှတ်နေကြသည်။ ဒေသဆိုင်ရာ နည်းလမ်းကိုတော့ ချမှတ်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။

မဟာမဲခေါင် ဒေသခွဲ (GMS) အဖို့ ဒေသ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တရပ်ကို မရေးဆွဲနိုင်ခြင်းမှာ အကြောင်းပေါင်းများစွာရှိပုံရသည်ဟု ပီတာကင်း(Peter King)က ဖော်ထုတ်ပြခဲ့ပါသည်။⁹⁸ သို့ရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်ကို မတင်နိုင်ခြင်းသည် ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေး မတည်ငြိမ်မှုနှင့် ကြုံတွေ့နေရချိန်မှာ နိုင်ငံရေး စိတ်ဆန္ဒကင်းမဲ့ နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။ နိုင်ငံရေး စိတ်ဆန္ဒမရှိဘဲနှင့်၊ မည်သည့် ဒေသတွင်း ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူချက်ကိုမျှ တင်မည်မဟုတ်ချေ။ အခြားအကြောင်းရင်တစ်ခုကား- ဒေသတွင်း ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် တခုခုသည် မဲခေါင်မြစ်၊ သံလွင်မြစ်ကဲ့သို့သော မြစ်များ အသုံးပြုမှုနှင့် ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ရေးတို့ကို ပြတ်ပြတ်သားသား ညွှန်ပြမည်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။ ဤ ကိစ္စများသည် တိုင်းပြည်တပြည်ချင်းထဲမှာရော၊ တိုင်းပြည်အချင်းချင်း ကြားမှာပါ ပြင်းပြင်းထန်ထန် အငြင်းပွားနေသော နိုင်ငံရေး ကိစ္စများဖြစ်ပါသည်။

⁹⁶ Establishing a Transboundary Environmental Impact Assessment Framework for the Mekong River Basin, an Assessment of the Draft Mekong River Commission TbEIA Framework, Environmental Law Institute, April 2009.

⁹⁷ King, p.1.

⁹⁸ Presentation by Dr. Peter King, July 2009

မဲခေါင်ဒေသ (နှင့် သည့်ထက်ကြီးသော အာဆီယံဒေသ)တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှုများ (အထူးသဖြင့် ရေ အရင်းအမြစ်များဖျက်ဆီးခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသော ကုန်ပစ္စည်းများ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ဇီဝ မျိုးစုံမျိုးကွဲများ ဆုံးရှုံးခြင်း၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူ ဖုံးခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်သော ရိုက်ခတ်မှုများ)ဖြစ်ပွားဖွယ်ရှိသည်ကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ မဟာမဲခေါင် ဒေသခွဲ၏ အချက်အချာ ပတ်ဝန်းကျင် အစီအစဉ်နှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲ ထိန်းသိမ်းရေး နယ်မြေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအဖွဲ့ (Greater Mekong Subregion Core Environment Programme and Biodiversity Conservation Corridor Initiative – CEP-BCI)က ဒေသတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် အကျိုးဆက်များကို အထူးသဖြင့် ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။⁹⁹ အခြား သော နယ်စပ်ဖြတ် အဖွဲ့အစည်းများ ဆောက်လုပ်မှုတွင် မဟာမဲခေါင် မီးရထားအသင်း (Greater Mekong Railway Association)၊ ဒေသတွင်း လျှပ်စစ်ဓါတ်အား ညှိနှိုင်းရေးဌာန(Regional Power Coordination Center)၊ မဲခေါင် ခရီး သွားလုပ်ငန်း ညှိနှိုင်းရေးရုံး (Mekong Tourism Coordination Office)စသည်တို့ အပါအဝင်ဖြစ်သည်။¹⁰⁰

(၁၉၉၉)ခုနှစ်၊ မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲ နယ်စပ်ဖြတ် သယ်ယူပို့ဆောင်မှု အဆင်ပြေရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်(The Greater Mekong Subregion Cross-Border Transport Facilitation Agreement 1999)မှာ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသော ကုန်ပစ္စည်းများ သယ်ယူပို့ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ပုဒ်မတခု ပါရှိပါသည်။¹⁰¹ ဤ ပစ္စည်းများအား၊ ပတ်ဝန်းကျင် အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေနိုင်ဖွယ်ရှိသော “အရာ ဝတ္ထုများနှင့် ပစ္စည်းများ” အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် အထက်ဖော်ပြပါ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသော ကုန်ပစ္စည်းများ၏ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မှုကို တခုချင်းအနေနှင့် ခွင့်ပြုလျှင်၊ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသော ကုန်ပစ္စည်းများ သယ်ယူပို့ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အကြံပြုချက်များ/စံနမူနာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ(ကုလသမဂ္ဂ စံနမူနာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ) (United Nations Recommendations on the Transport of Dangerous Goods/Model Regulations-UN Model Regulations)နှင့် /သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ် စေသော ကုန်ပစ္စည်းများကို နိုင်ငံတကာမှာ ကုန်းလမ်းဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ဥရောပ သဘောတူညီချက် (European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road)အရ ပြဌာန်းထားသော အစီအမံများကို အပြည့်အဝ အသုံးပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထိရောက်သော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA စနစ်များအတွက် လုပ်ဆောင်ရန်အချက်များ

ထိရောက်သော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းတွက် လုပ်ဆောင်ရန် အချက်အချို့မှာ

- ထိရောက်သော အမျိုးသား EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ချမှတ်ခြင်း

⁹⁹ The CEP-BCI is Administered by ADB and overseen by the environment ministries of the six countries that form the Greater Mekong Subregion Working Group on Environment - <http://www.adb.org/countries/gms/sector-activities/environment>.

¹⁰⁰ Comments from Dr Peter King.

¹⁰¹ More details on the Greater Mekong Subregion Cross-Border Transport Facilitation Agreement are available at http://www.gms-cbta.org/uploads/resources/15/attachment_and_ADB_TF_CBTA_Full_Text_gms-cbta-instruments-history.pdf.

- အိမ်ရှင် တိုင်ပြည်နှင့် ထိခိုက်ခံရသော တိုင်းပြည်တို့အကြားတွင် ဆက်သွယ်ရေး တာဝန်ယူရန်အတွက် ဗဟိုချက်နေရာတခု သတ်မှတ်ထားခြင်း
- ထိခိုက်ခံရသောတိုင်းပြည်နှင့် အိမ်ရှင်တိုင်းပြည်တို့တွင် လူထုပါဝင်မှုကို အညီအမျှရရှိနိုင်သော အခွင့်အလမ်းပေးထားခြင်း
- ထိခိုက်ခံရသော တိုင်းပြည်၏ ဗဟိုချက်နေရာသို့ သက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များနှင့်တကွ စောနိုင်သမျှ စောစွာ သတိပေးခြင်း
- စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံရဖွယ်ရှိသော နယ်မြေဒေသများတွင် လူထုပါဝင်မှုအတွက် ပူးတွဲတာဝန်ယူပြီး၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ပေးခြင်း
- EIA စာရွက်စာတမ်းများဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် အိမ်ရှင်တိုင်းပြည်၏ ဗဟိုချက်နေရာသို့ ထင်မြင်ချက်များ တင်ပြခြင်းနှင့် ပေးပို့ခြင်းတို့အတွက် ပူးတွဲ တာဝန်ယူခြင်း
- စီမံကိန်း သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ထိခိုက်ခံရသော တိုင်းပြည်မှ တင်ပြချက်များကို အိမ်ရှင်တိုင်းပြည်က ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုခြင်း
- အိမ်ရှင်တိုင်းပြည်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များ သို့မဟုတ် အတည်ပြုချက်ဆိုင်ရာ ကြိုတင်စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ၏ မိတ္တူ များကို ဖြန့်ဝေခြင်း
- နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်အတွက် အခကြေးငွေပေးရန် ယန္တရား ထားရှိခြင်း

ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု အကဲဖြတ်ချက်(ECE) အတွက် လမ်းညွှန်ချက်က မဲခေါင်ဒေသ တိုင်းပြည်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အဓိကကျသော အကောင်းဆုံး အလေ့အကျင့်များကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ထုတ်ပြထားပါသည်။

- EIA စာရွက်စာတမ်းများကို ထိခိုက်ခံရသော တိုင်းပြည်၏ ဘာသာစကား(များ)သို့ ပြန်ဆိုရန်၊ လူထု ထင်မြင်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များကို စီမံကိန်း အဆိုပြု တင်ပြသောတိုင်းပြည်၏ ဘာသာစကားသို့ ပြန်ဆိုရန်၊ သတင်းစာများ၊ ရေဒီယို၊ ရုပ်မြင်သံကြား၊ အီးမေးလ် သို့မဟုတ် အင်တာနက်မှနေ၍ သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ချိခြင်းအတွက် အခကြေးငွေပေးရန်၊ လူထုပါဝင်သော အစည်းအဝေးများ ကျင်းပရန်တို့အတွက် ဘဏ္ဍာရေး အထောက်အပံ့ လိုအပ်နိုင်ပါသည်။
- နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သက်ရောက်မှုများဖြစ်ပွားစေနိုင်ဖွယ်ရှိသော အကြံပြုထားသည့် စီမံကိန်းများအကြောင်းကို အိမ်နီး ချင်းတိုင်းပြည်များသို့ စောနိုင်သမျှစောစွာ သတိပေးရမည်။ သတိပေးချက်ကို အကြံပြု စီမံကိန်းရှိရာ တိုင်းပြည်မှ အများပြည်သူတို့ထက် နောက်မကျဘဲ လက်ခံရရှိစေရမည်။
- အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံရဖွယ်ရှိသော တိုင်းပြည်အားလုံး(အိမ်ရှင်တိုင်းပြည်နှင့်အိမ်နီးချင်း တိုင်းပြည်များ အားလုံး) သည် EIA အကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေရာတွင်လည်းကောင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်အတွက် စီမံကိန်း ကြောင့် ထိခိုက်ရသူများ(PAP)နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများထံမှ ထင်မြင်ချက်များကို စုဆောင်းရာတွင် လည်းကောင်း ပူးတွဲတာဝန်ယူရမည်။
- ထိခိုက်ခံရဖွယ်ရှိသည့်တိုင်းပြည်များ၏ ပါဝင်ပတ်သက်သူများထံမှ ရရှိသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA များ အပေါ် ထင်မြင်ချက်အားလုံးကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ ထို့ပြင်၊ အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အိမ်နီးချင်းတိုင်းပြည်များတွင် ဖြန့်ချိရမည်။

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA လုပ်ငန်း၏ အချက်အချာ ကိစ္စဖြစ်သော လူထုပါဝင်မှုသည် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပွားစေသောစီမံကိန်းမှာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းလုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်ကို ပိုမို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေပြီး၊ ပိုမိုတရားဝင်စေပါသည်။ လူထုပါဝင်မှု လုံလုံလောက်လောက်မရှိဘဲ လုပ်သော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA များသည် အစိုးရချင်း အကြားမှာရှိသည့် ပြဿနာများကို ပြေလည်စေနိုင်ဖွယ်ရှိသော်လည်း၊ အရေးကြီးသော နယ်မြေဆိုင်ရာ ပြဿနာများ၊ တန်ဖိုးရှိသော နယ်မြေ ဆိုင်ရာအသိအမြင် သို့မဟုတ် ဌာန အသိအမြင်များနှင့် လုံးဝ လွဲချော်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိရောက်သော ထင်မြင်ချက်

ပေးရေး ယန္တရားများကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လျော့ချမှုနှင့် စောင့်ကြည့်မှု အစီအစဉ် (environmental mitigation and monitoring plans -EMMPs) များတွင် အိမ်နီးချင်းတိုင်းပြည်များ၏ စိုးရိမ်မှုများကို ပြေပျောက်အောင် အကောင်း ဆုံး ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် စီမံကိန်း၏ ဆောက်လုပ်ရေးအဆင့်နှင့် လုပ်ငန်း လည်ပတ်ခြင်းအဆင့်တို့တွင် ဖြစ်လာမည့် ပဋိကွေများကို ရှောင်ကျဉ်နိုင်ပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု အကဲဖြတ်ချက်(ECE) အတွက် လမ်းညွှန်ချက်ကိုကြည့်လျှင်- နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် EIA သဘောတူညီချက်များကို ချမှတ်ရာတွင် ထူးခြားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို စဉ်းစားရန်လိုသော်လည်း၊ ဤ လမ်းညွှန်ချက်များထဲမှာ ဖော်ပြထားသည့် အယူအဆများနှင့် အကြံပြုထားသော ချဉ်းကပ် နည်းများကို နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ရိုက်ခတ်မှုများရှိသော အကြံပြု စီမံကိန်းများမှာ အသုံးပြုနိုင်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ တနည်းဆိုရလျှင်၊ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ယန္တရားချင်း မတူခြားနားကြသော်လည်း အလားတူ လူထုပါဝင်မှု မူများနှင့် ချဉ်း ကပ်နည်းများကို အိမ်ရှင်တိုင်းပြည်များမှာရော၊ အိမ်နီးချင်းတိုင်းပြည်များမှာပါ ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။

မဲခေါင်တိုင်းပြည်များ၏ EIA များအပေါ် နိဂုံးချုပ် စဉ်းစားမိချက်များ

မဲခေါင်တိုင်းပြည် အမျိုးမျိုး၏ EIA အကြောင်းများကို ရေးခဲ့ဖူးပေါင်းများပါပြီ။ လေ့လာချက် အတော်များများသည် မဲခေါင် မြစ် အောက်ပိုင်းတိုင်းပြည်များနှင့် တရုတ်ပြည်ကိုဖြစ်စေ၊ ဂျန်ပြည်ကိုဖြစ်စေ၊ ကိုရီးယားပြည်ကိုဖြစ်စေ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း ကို အလေး ထားခဲ့ကြပါသည်။ ဤ လေ့လာချက်သည် တိုင်းပြည်(၆)ပြည်ထဲက တပြည်နှင့် တပြည်ကို နှိုင်းယှဉ်ထားသော လေ့လာချက်ဖြစ်ပါ သည်။ ဤ လက်စွဲစာစောင်နှင့် *Mekong EIA Briefing: Environmental Impact on Assessment Comparative Analysis in Lower Mekong Countries*¹⁰² စာအုပ်တို့၏ အခြေခံရာဖြစ်သော ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်း ကမ်းများဆိုင်ရာ စိစစ်သုံးသပ်ချက်ကို ကြည့်လိုက်လျှင်၊ မဲခေါင်တိုင်းပြည်များ ချမှတ်ကျင့်သုံးသော EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များတွင် တူသောအချက် အတော်များများရှိကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ သိသိသာသာကွဲပြားခြားနားမှုများလည်း အတော် များများ ရှိပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာ EIA ယူနစ်အဖွဲ့က EIA အစီရင်ခံစာကို ဆန်းစစ်ပုံနှင့် စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်၍ အပြီး သတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပုံတို့တွင် အရေးကြီးဆုံးသော ကွဲပြားခြားနားမှုများကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်း

¹⁰² Available online at the following website: http://www.pactworld.org/sites/default/files/local-updates-files/MPE_Mekong_EIA_Briefing_Final.pdf.

ဆောင်ရွက်မှုသည် ပိုမိုအားကောင်း လာနေလျက်ရှိပြီး၊ ဒေသတွင်းမှာ အလေ့အကျင့်ကောင်းများကို ညီတူမျှတူကျင့်သုံးနေကြခြင်းကြောင့် EIA အလေ့အကျင့် ပိုမို ကောင်းမွန်လာသည့် အဖြစ်သို့ရောက်နိုင်ပါသည်။

EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ စောင့်ကြည့်မှု၊ လိုက်နာမှုနှင့် လိုက်နာစေမှု အဆင်ကတော့မူ ယေဘုယျအားဖြင့် အားနည်းနေပါသေးသည်။ စီမံကိန်းကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာ၌ EIA ပြုစုခြင်းနှင့် စီစစ်သုံးသပ်ခြင်းတို့အပေါ် အလေးထားသော်လည်း၊ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ် (EMP) နှင့်ပတ်သက်သော လိုက်နာမှုနှင့် လိုက်နာအောင်ဆောင်ရွက်မှုတို့အပေါ် အလေးထားမှု မရှိချေ။ အတည်ပြုချက်ဆိုင်ရာ ကြိုတင်စည်းကမ်းချက်များကို လိုက်နာစေရန်နှင့်၊ စီမံကိန်း၏ ကတိကဝတ်များအားလုံးအတိုင်း စီမံကိန်းပိုင်ရှင်အားဆောင်ရွက်စေရန် ကြိုးစားခြင်းလည်း မရှိချေ။

အမျိုးသား EIA စနစ်အားလုံးမှာ ဘုံတူညီသော လက္ခဏာ (၄)ရပ်ရှိပါသည်။ ပထမ လက္ခဏာကား-တိုင်းပြည်အားလုံးမှာ စီမံကိန်းများအတွက် ကြည့်ရှုစစ်ဆေးမှု စာရင်း ရှိကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယ လက္ခဏာကား- တိုင်းပြည်အားလုံးမှာ EIA နှင့် ပတ်သက်၍ အဆင့်ဆင့် ချဉ်းကပ်နည်းရှိကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တတိယအနေနှင့်၊ တိုင်းပြည်အားလုံးက သတင်းအချက်အလက် ရရှိခွင့်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စတုတ္ထအနေနှင့်မူ၊ တိုင်းပြည်အားလုံးက EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဆင့်အများစုတွင် လူထုပါဝင်မှုအတွက် အခွင့်လမ်းကို အမှန်တကယ်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း စာရင်းများ

တိုင်းပြည်အားလုံးက ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းစာရင်းများကို သုံးကြပါသည်။ EIA သည် “ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်သိသိသာသာ ထိခိုက်စေနိုင်ဖွယ်ရှိသော”¹⁰³ စီမံကိန်းများအား EIA လုပ်ဆောင်စေရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းပြည်တပြည်နှင့် တပြည် စာရင်းချင်းမတူကြချေ။ ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း (IEE) ကို လုပ်ရမည်လား၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)ကို လုပ်ရမည်လား၊ သို့မဟုတ် ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ရန်၊ လိုမလို ဆိုသည်ကို ဤ စာရင်းအရ ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၌မူ ကျန်းမာရေး ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လို၊ မလို ဆိုသည်ကိုလည်း ကြည့်ရှု စစ်ဆေးခြင်း လုပ်ငန်းဖြင့် ဖော်ထုတ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

EIA အတွက် အဆင့်ဆင့် ချဉ်းကပ်နည်း

ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းစာရင်းမှာ ‘ဆန်းစစ်ခြင်း မလိုအပ်’၊ ‘ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း (IEE) လိုအပ်’၊ ‘ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) လိုအပ်’ ဟူ၍ ဆန်းစစ်ခြင်း အဆင့်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အချို့တိုင်းပြည်များ (ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် ဗီယက်နမ်) ၌ ဆန်းစစ်ခြင်း မလိုအပ်ဟု ဖော်ပြရမည့်အစား၊ ဆန်းစစ်ခြင်းတမျိုးမျိုးကို လုပ်ရန် ဖော်ပြပါသည်။ အချို့တိုင်းပြည်များ၌မူ၊ စီမံကိန်းတခုက ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သိသိသာသာ ထိခိုက်စေမည်ဟု ကနဦး ပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း (IEE) မှာ တွေ့ရှိလျှင်၊ EIA ယူနစ်အဖွဲ့က ပြည့်စုံသော EIA တခု လုပ်ရန် သတ်မှတ် နိုင်ပါသည်။

¹⁰³ This phrase has been the subject of considerable debates and discussion. The aim of EIA is to ensure that these impacts are identified, assessed and mitigated.

သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိခွင့်

တိုင်းပြည်အားလုံးက စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများ (PAP) အား သတင်းအချက်အလက် ရရှိခွင့်ပေးပါသည်။ သာကေအားဖြင့်၊ ထိုင်းနိုင်ငံသည် သတင်းအချက်အလက် ရရှိခွင့်ကို နည်းလမ်းပေါင်းများစွာဖြင့် ပေးပါသည်။ သို့ရာတွင် အချို့တိုင်းပြည်များ၌ မည်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ပေးမည်၊ လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ မည်သည့်အဆင့်မှာ ပေးမည် ဆိုသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ အမြဲပင် မရှင်း၊ မလင်းဖြစ်နေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ၊ မည်သည့် အချိန်ကာလအတွင်းမှာ မည်သည့် စာရွက်စာတမ်းများကို အများပြည်သူတို့ ရရှိနိုင်စေရမည်ဟု ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြပါသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော EIA EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် သတင်းအချက်အလက် ရရှိခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအရ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြထားချေ။ ထို့ပြင်၊ အနည်းဆုံးအနေနှင့် ပေးရမည့် သတင်းအချက်အလက်များကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားချေ။

လူထုပါဝင်မှု

တိုင်းပြည်အားလုံးပင် EIA လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်၏ အဆင့်အများစုမှာ လူထုပါဝင်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်းပေးထားပါသည်။ သို့ရာတွင် အခွင့်အလမ်းပေးမည်ဆိုသော ကတိအတိုင်း ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း မရှိသောအဖြစ်များကို တွေ့ရတတ်ပါသည်။ ယခု ဖြေရှင်းနေရသော အကြီးဆုံး အခက်အခဲတစ်ခုကား- စီမံကိန်းဖြစ်ပေါ်တိုးတက်ရေးနှင့် အကောင်အထည်ပေါ်ရေးကို မြှင့်တင်ရန်အလို့ငှာ လူထုပါဝင်မှုနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ ပါဝင်မှုတို့ကို မည်သို့ မြှင့်တင်ရမည်ဆိုသော ကိစ္စပင်ဖြစ်ပါ သည်။

ဖြည့်စွက်ချက် (၁)။ စီမံကိန်းအကြောင်း ဖော်ပြချက် အကျဉ်းချုပ်

အကျဉ်းချုပ် တင်ပြချက်	လမ်းညွှန် မှတ်ချက်များ
၁။ ကဏ္ဍ နှင့် ကဏ္ဍခွဲ	သာကေအားဖြင့်- စွမ်းအင် ထုတ်လုပ်ရေး၊ ရေအားလျှပ်စစ်ဓါတ်
၂။ အရွယ်အစား	အရွယ်အစားကို နယ်မြေ (သို့မဟုတ် လမ်းတလမ်း သော်လည်းကောင်း၊ အလျားလိုက် စီမံကိန်းသော်လည်းကောင်းဖြစ်လျှင် အရှည်)၊ ထုတ်လုပ်မှု၊ အမျိုးအစား၊ ဝန်ထမ်းဦးရေ၊ စီမံကိန်းအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု
၃။ တည်နေရာ	စီမံကိန်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်၍၊ အများအားဖြင့် ၁:၂၀၀၀, ၀၀၀ သို့မဟုတ် ၁: ၂၀, ၀၀၀ စကေးရှိသည့် စီမံကိန်းတစ်ခုလုံးမြေပုံ။ မြေပုံထဲတွင် အဓိကကျသော သဘာဝ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ၊ ရေရှိရာနေရာ၊ သစ်တော စသည်များ၊ လက်ရှိ အခြေခံ အဆောက်အအုံ များ(လမ်း၊ တံတား၊ စသည်များ)၊ စီမံကိန်း အနီးအနားဝန်းကျင်ရှိ လူနေ နေရာများ၊ မြို့ပြ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းတွင် အထိမခိုက် မခံနိုင်သော နယ်မြေများ (စာသင်ကျောင်းများ၊ ဘာသာရေး အဆောက် အဦးများ၊ ဈေးများ၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ အရေးကြီးသောနေရာများ သို့မဟုတ် အထိမ်းအမှတ် များ၊ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေး နယ်မြေများ စသည်တို့)ကို ရှင်းလင်းစွာ ညွှန်ပြရမည်။
၄။ စီမံကိန်း၏ အစိတ် အပိုင်းများ	• အဓိက ထုတ်လုပ်ရေး အဆောက်အဦးများ • အတွင်းပိုင်း အဆောက်အအုံ • အထောက်အကူပြု အခြေခံ အဆောက်အအုံများနှင့် အဆောက်အဦးများ
၅။ ကာလ သတ်မှတ်	အောက်ပါ သတ်မှတ်ကာလများကို ပုံဖြင့် တင်ပြရန်-

ချက်များ	• လေ့လာချက်များ (EIA လေ့လာချက် အပါအဝင်) • ခွင့်ပြုချက်ချပေးခြင်း/လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်း • လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ • အသေးစိတ် ဒီဇိုင်း၊ ကန်ထရိုက်စာချုပ်ချုပ်ခြင်း • အကြို ဆောက်လုပ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ချက်များ • ဆောက်လုပ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ချက်များ • လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများ • ဖျက်သိမ်းခြင်း/ ပိတ်သိမ်းခြင်း / ပိတ်သိမ်းပြီးကာလ
၆။ စီမံကိန်း အဖွဲ့အစည်း	ဖွဲ့စည်းပုံပြ ပုံကားချပ်၊ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၊ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် တာဝန်များ စသည်တို့
အကြို ဆောက်လုပ်ခြင်း နှင့် ဆောက်လုပ်ခြင်း အဆင့်များ	
၇။ လုပ်ဆောင်ချက် အစီအစဉ်	အဓိက အစိတ်အပိုင်းများ၊ ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အဓိက ဆောက်လုပ်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော လျှော့ချရေး အစီအမံများကို ဖော်ပြသည့် ပုံကားချပ်
၈။ စီမံကိန်းအစိတ်အပိုင်းများ၏ တည်နေရာ	လမ်းများ၊ စခန်းများ၊ မိုင်း၊ သန့်စင်စက်ရုံ၊ သိုလှောင်နယ်မြေများ၊ အညစ်အကြေးတား တာမံ၊ ရေလှောင်ကန်၊ လျှပ်စစ်ဓါတ်အားပေးစက်ရုံ၊ လျှပ်စစ်ကြိုးသွယ်တန်းရာ လမ်းကြောင်း၊ တံတားများ၊ စသည်တို့ ကို ပြသထားသော စီမံကိန်းတစ်ခုလုံးမြေပုံ
၉။ စီမံကိန်း၏ ထူးခြားသော လက္ခဏာများ	စီမံကိန်း၏ အောက်ပါ အဓိက ထူးခြားသော လက္ခဏာများကို ဖော်ပြခြင်း • ပစ္စည်းများ (အရေအတွက်များ၊ အမျိုးအစားများ၊ ရရှိရာ မူလနေရာများ) • ပစ္စည်း ကရိယာများ၊ စက် ယန္တရားများ • စိတ်မှန်း ဒီဇိုင်းပုံများ စဉ်းစား၊ ဆန်းစစ်ရမည့် အခြားရေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ တကယ်ဖြစ်နိုင်သော၊ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု စဉ်းစား၍ ရသော ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများကိုသာ စဉ်းစားရန်
၁၀။ အလုပ်သမားများ	• မျှော်လင့်ထားသော အလုပ်သမားအင်အား။ ဖြစ်နိုင်လျှင် အလုပ်အမျိုးအစားအလိုက် အလုပ်သမား အင်အားကို အကျဉ်းရုံး ဖော်ပြရန် • မျှော်လင့်ထားသော မူလ အလုပ်သမားအင်အား • အလုပ်သမား တန်းလျား အမျိုးအစားနှင့် တည်နေရာ • ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေး ကတိကဝတ်များ
လုပ်ငန်း လည်ပတ်ခြင်းအဆင့်	
၁၁။ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ပုံ အကျဉ်း	ထုတ်လုပ်ရေးဖြစ်စဉ်များ၊ နည်းပညာများ၊ အဆောက်အဦများ၊ အခြေခံ အဆောက်အအုံများ အပါအဝင် စီမံကိန်း၏ အစိတ်အပိုင်းများကို အကျဉ်းရုံး ရှင်းပြခြင်း စီမံကိန်းအကြောင်း အပြည့်အစုံကို မျက်မြင်တင်ပြခြင်း (သာကေအားဖြင့်၊ လက်တန်း ပုံဆွဲ ပြခြင်း၊ ခင်းကျင်းပြခြင်း စသည်တို့ ထုတ်လုပ်ရေးဆိုင်ရာ အောက်ပါ အချက်များကို တင်ပြခြင်း • ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ (အရေအတွက်/နှစ်၊ အမျိုးအစား၊ အရည်အသွေးများနှင့် ထူးခြား သော လက္ခဏာများ၊ ရရှိရာ မူလနေရာများ) • ရေနံနှင့် စွမ်းအင် သုံးစွဲမှု၊ ၎င်းတို့ကို ရရှိရာ မူလနေရာများ • အထွက်ပစ္စည်းများ- ထွက်ကုန်များ (အရေအတွက်များ၊ ထူးခြား သော လက္ခဏာများ၊ ဘေးထွက် ပစ္စည်းများ၊ စွန့်ပစ် ပစ္စည်းများ၊ နှင့်

	အခြားထုတ်လွှတ်မှုများ)
၁၂။ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်း အစီအစဉ်	အဓိက အစိတ်အပိုင်းများနှင့်၊ အဓိကကျသော လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်းများ/ဖြစ်စဉ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ လျော့ချရေး အစီအမံများ
၁၃။ စီမံကိန်းနေရာ အခင်းအကျင်းပြု မြေပုံများ	အဓိကကျသော လုပ်ငန်း လည်ပတ်ခြင်း အစိတ်အပိုင်းများပြ မြေပုံများ(၁: ၂၀, ၀၀၀ စကေး သို့မဟုတ် သည်ထက်ပိုကောင်းသောစကေး)
၁၄။ အစိတ်အပိုင်းများ	အောက်ပါ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုချင်း အကြောင်းကို ရှင်းပြရန် • အဆောက်အဦများ၊ နည်းပညာများနှင့် လုပ်ငန်းဖြစ်စဉ်များကို ရိုးရှင်းသော အဆင့်ဆင့်ပြ ပုံကားချပ်ဖြင့် ရှင်းပြခြင်း • တည်နေရာနှင့် မျက်မြင်တင်ပြခြင်း • စိတ်မှန်း ဒီဇိုင်းပုံများ • အဆင့် ဆင့်ပြ ပုံကားချပ် - ကုန်ကြမ်းများ၊ ရေ၊ စွမ်းအင်၊ စွန့်ပစ်ပစ္စည်း၊ နှင့် အခြား ထုတ်လွှတ်မှုများ • ကုန်ကြမ်းများ လက်ခံခြင်း၊ သိုလှောင်ခြင်း • စွန့်ပစ်ရေနှင့် စွန့်ပစ် ပစ္စည်း များကို စီမံခန့်ခွဲမှု • သယ်ယူပို့ဆောင်မှု (နည်းလမ်း၊ အချိန်၊ ဝန်ချိန်များ၊ လမ်းကြောင်းများ)
၁၅။ အလုပ်သမားများ	မျှော်လင့်ထားသော အလုပ်သမား အင်အား (ဖြစ်နိုင်လျှင်ဖြစ်နိုင်လျှင် အလုပ်အမျိုးအစား အလိုက် အလုပ်သမား အင်အား) နှင့် အလုပ်သမား၏ မူလနေရပ် အလုပ်သမား တန်းလျား အမျိုးအစားနှင့် တည်နေရာ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေး ကတိကဝတ်များ
ဖျက်သိမ်းခြင်း အဆင့် /ပိတ်သိမ်းခြင်း အဆင့် /ပိတ်သိမ်းပြီးကာလ အဆင့်	
၁၆။ ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း	ပိတ်သိမ်းခြင်း အစီအစဉ်အတွက် ပြဌာန်းချက်များ(မဟာဗြူဟာ၊ ပေါ်လစီ၊ အဓိက ရည်မှန်းချက်များ၊ အချိန်ဇယား၊ ဘတ်ဂျက်များ စသည်တို့)

ဖြည့်စွက်ချက် (၂)။ သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ

- ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (Constitution of Myanmar 2007)
- ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသား ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ မူဝါဒ (Myanmar National Environment Policy 1994)
- ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ (Environment Conservation Law 2012)
- ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေ (Foreign Investment Law 2012)
- ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး နည်းဥပဒေများ (Environment Conservation Law 2014)
- ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းဥပဒေများ (Foreign Investment Law 2014)
- ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း (Environmental Impact Assessment Procedures 2015)

ဖြည့်စွက်ချက် (၃)။ နောက်ထပ်ရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များ

မဲခေါင်တိုင်းပြည် အချို့၏ EIA/IEE ဆိုင်ရာ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း စာရင်းများ

- ၎င်းတို့ကို အောက်ပါ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်မှာ ရနိုင်ပါသည်။

<https://www.earthrights.org/publications>

EIA မှာ လူထုပါဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်သော ဒေသတွင်း လမ်းညွှန်ချက် မူကြမ်း

- ၎င်းတို့ကို အောက်ပါ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်မှာ ရနိုင်ပါသည်။

<http://eia.mekongcitizen.org>

Mekong Legal
Network

AMAZON OFFICE

INFOPERU@EARTHRIGHTS.ORG
Casilla Postal 195
Miraflores 18, Lima, Peru

MEKONG OFFICE

INFOASIA@EARTHRIGHTS.ORG
P.O. Box 123
Chiang Mai University
Chiang Mai, 50202, Thailand

MYANMAR OFFICE

INFOASIA@EARTHRIGHTS.ORG
Yangon, Myanmar

U.S. OFFICE

INFOUSA@EARTHRIGHTS.ORG
1612 K St NW, Suite 401
Washington, DC 20006

   EARTHRIGHTSINTL
WWW.EARTHRIGHTS.ORG